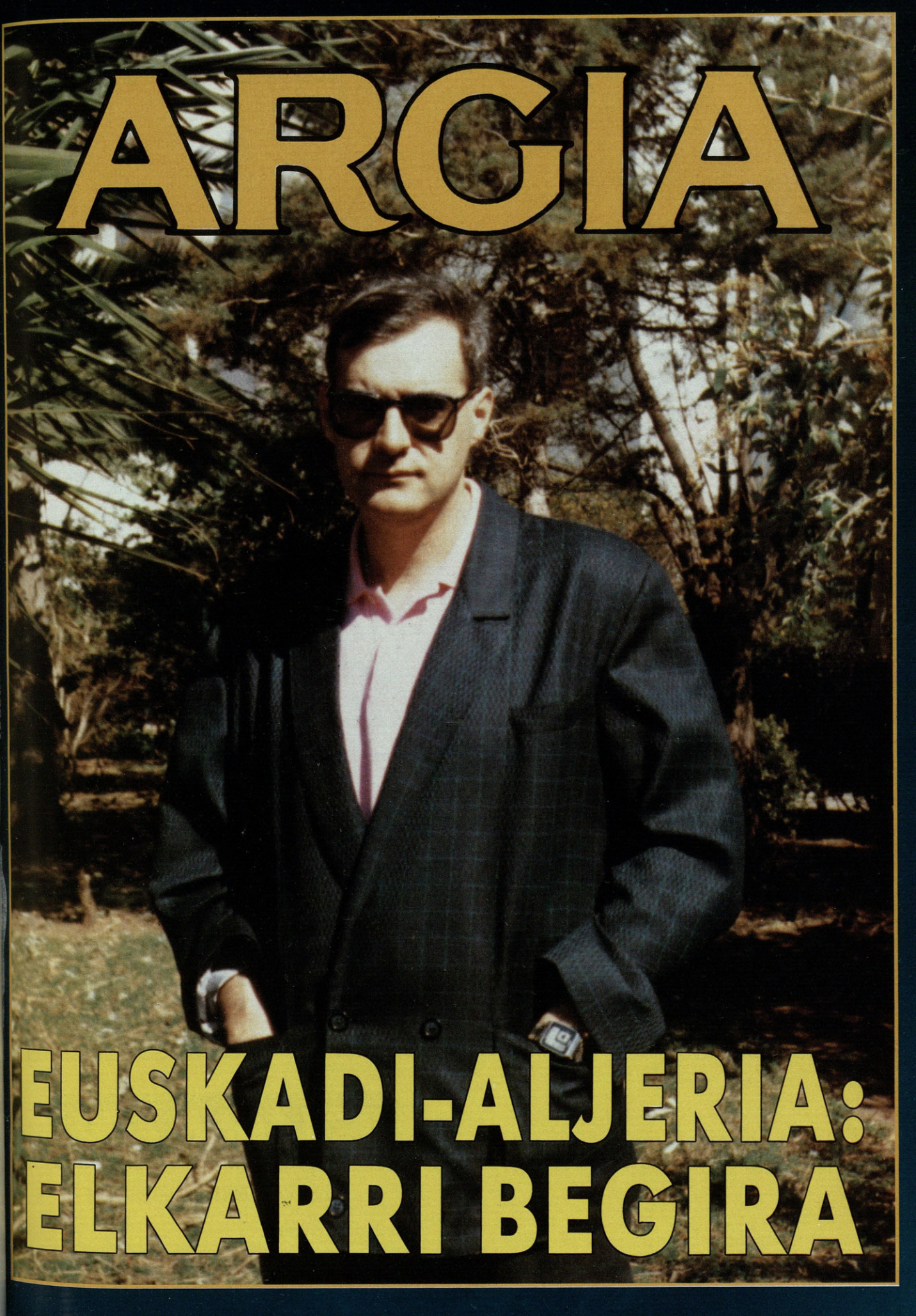

ARGIA

A man with dark hair, wearing dark sunglasses, a light pink shirt, and a dark blue suit jacket, stands with his hands in his pockets. He is positioned in front of a dense background of trees and foliage, including palm trees on the left. The lighting suggests a sunny day.

EUSKADI-ALJERIA: ELKARRI BEGIRA

Lagunak Oro

Lagun Aron

Lagun Aro Aseguruetan gure herriari konfidantza osoa eskeini diegu, eta berak, gogotik igorri digu. Horregatik, gure ahalmen aseguratzailea hobetzen saiatzen gara, Euskalerriko bezero guztiei zerbitzu onena emateko asmoz.

Lagun Aron poliza mota zabala daukagu, estaldura sendoenekin, une bakoitzean klienteei seguritate gorena eskeintzea posibilitatzen diguna.

Lagun Aro Europara begira dago, europar sendietatik % 20a aseguratzen duen Europako Kooperatiba Aseguruen Elkarteko partaide bezala.

LAGUN ARO
SEGUROS ASEGURUAK

Lan Kide Aurrezkia Taldekoa

1.237. zenbakia

4.— Astegiroa.

POLITIKA

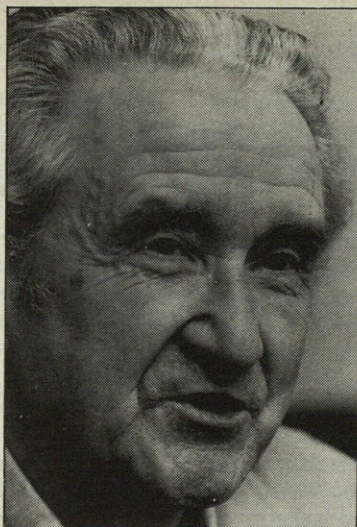
- 13.— Aljer, autodeterminazioa, 18ko manifestazioa... **N. Arras-toa.**
 16.— Kronika politikoa. **I. Zubiondo.**
 18.— Musulmanen estatu bakarra-ri buruz. **Pablo Sastre.**

ERREPORTAIK

- 20.— Trebiñok ezin du Burgosen uztarrria gainetik kendu. **N. Arras-toa.**
 22.— Sagardogintzaren gorakadak sagarrondoak aldatzera bultzatu. **I. Goikoetxea.**
 24.— Prentsaren boterea eta askatasun falta. **I. Murua eta J.J. Petrikorena.**
 36.— Estatuaren abokatuek pakerik ez euskarari. **I.U.**
 38.— Jimeno Jurio: «Jendeak ez du Nafarroaren benetako izaera ezagutzen. **Jone eta Loren Aristi.**
 42.— Begoña Lalana: «Lege berriak delituen zigorra besterik ez du aldatuko. **Ane Muñoz.**

KULTURA

- 45.— Kultur ataria.
 46.— Euskal aktoreak egungo antzerkigintzaren panoramaz mintzo. **G. Arrese.**
 48.— O.K. Korral rock taldeak bigarren diskoa kalera: «Beti gogor, beti mozkor». **P. Untzueta.**
 50.— Zine Klubak: batzu proiektoreak itzaltzen, bestetzu subentzio eta zaletuen zain. **J. Oiz.**
 53.— Munduan zabaletik kultura. **J.M. Heritz.**
 58.— Azkena: «Autodeterminazioa funtsezko urratsa Euskal Herri-gintzan». **J. Kaltzada.**

PRENTSA ESPAINOLEAN zuzendaritza burrukak gertatu dira azken aldi honetan politika gaia tartean dela, batik bat P.J. RAMIREZ kazetaria bere lekutik bota dutela eta gero. A. AZKARGORTA eta N. XAMARDOK egungo prentsaren egoeraz hainbat gogoeta eskaintzen digute, eta bide batez X. ZABALETA (Gaur Expres), A. EGIA (Deia) eta P. MUÑOZ (Egin) egunkarietako zuzendarien eritziak biltzea lortu dugu gaiaren inguruan. Aste honetako erreportaia nagusi horren aldameneari irakurri ahalko dituzu: TREBIÑOri buruzkoa, BORTXAKETA legearen laster bateko aldaketaren nondik norakoaren gainean mamiturikoa edo eta ZINE-KLUBen gaur egungo egoera aztertzen duena. Elkar hizketen artean: JIMENO JURIO historigile nafarrarekin loturikoa (erdikaldean), eta dozena bat EUSKAL AKTOREekin buruturikoak (kultur orrialdeetan).

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostia: Mikel Antza, Jon Mikel Arano, Gorka Arrese, Jon Barandiaran, Txumai Iturria, Josu Landa, Xabier Lekuona, Juan Jose Petrikorena, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xalbar-din, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Jesus Artetxe, Arturo Izarzelai, Luis Fernandez, Ermiñe Madariaga, Laura Mintegi, Imanol Murua, Jon Sarasua, Iñaki Uriarte, Pello Urzelai.

Gasteizen: Txotxe Andueza, Irantzu Iriondo, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparaldean: Isabel Etxebarria, Tala.

Irufean: Jon Alonso, Iñaki Camino, Marta Diez, Joxe Martin Gogortza, Imanol Haranburu, Iñaki Mendibe.

Kolaboratzaileak: Gemma Agesta, Xabier Aguirre, Martxel Aizpurua, Itziar Alkorta, Joseba Alvarez, Enrike Amonarri, Mikel Arrieta, Ladix Arrosagarai, Antton Azkargorta, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, M.J. Barandiaran, Amaia Elosegi, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Mielan-jel Harana, Mikel Hernandez, Ostaiska Iras-tortza, Iñaki Irazabalbeitia, Mikel Iribarren, Gure Irratikoak, Irulegi Irratikoak, Koldo Iza-girre, Kanko Izpizua, Edorta Jimenez, Karme-lo Landa, Asun Larrañaga, Lurdes Larrañaga, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Al-fonso Martinez, Xabier Mendiguren, Mikel Mendizabal, Bego Montorio, Morau eta Mat-tin, Josean Oiz, Eneko Olasagasti, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi 'Murumendi', Joseba Sarrionandia, Allande Sokarros, Joan Mari To-realdai, J.L. Alvarez 'Txillardegui', Urederra, Aitor Zabalgobeaskoa.

Diseinu eta montajea: Jon Barandiaran, Eneko Abrego.

Fotomekanika: Agus Barandiaran.

Azala: Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Maximo Aierbe, Joxe Mari Ostolaza.

Administrazioa: Jon Barandiaran.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos, Xabier Agirre.

D.L.: 80—1963.

Helbideak: ARGIA, Mundaiz bidea z/g. 20012 Donostia./ Diputazio kalea, 3, 1-ekz. 48009 Bilbo.

Telefonoak: (943)283399, (94)4248012.

Inprimategia: ANTZA inprimategia.

1989. urterako harpidetza sarriak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....	6.500 pezeta.
Ipar Euskal Herria.....	430 libera.
Estatu Espainola.....	6.500 pezeta.
Beste atzerriak.....	8.600 pezeta.
Airez.....	13.000 pezeta.

MARTXOA 19 MARTXOA 25

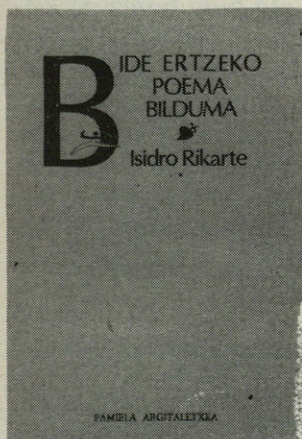
martxoaren 22an ilbete

eguzkia: (martxoaren 19an)
irten: 7,18
sartu: 19,27

mareak: (martxoaren 19an)
gora: 03,13 eta 15,26
behera: 09,09 eta 21,18

LIBURUAK

JOSU LANDA

Izena: Bide ertzeko poema bilduma.

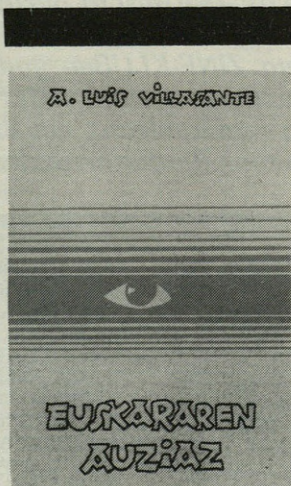
Egilea: Isidro Rikarte.

Argitaratzailea: Pamiela.

Estraineko poema-liburuak askotan izan ohi dira hastapenezko eboluzio baten ispilu. Duela 34 urte Lerinen jaiotako nafar honen lehenbiziko poema-bilduma honetan, ohizko samarra den garapen baten printzak ageri zaizkigu. Poemak sentimen-

du-adierazleak dira soil-soilik lehenengo mementuan. Normalean bilaketa formalari ekiten zaio ondoren, lehen bezala sentimenduak adierazteari uko egin gabe bada ere. Isidro Rikartekin ere antzeko zer edo zer gertatzen da liburu honetan. Hasieran mundu ertzeko behatzailea da poeta, baina batez ere bere arimari begira dagoena. Bestelako nahikunderik gabe. Ornamentu txikiz. Liburua aurrera joan ahala, neurrien eta errimen lanketa bati ekiten zaio, sentimenduak zuzenean adierazten zituen hasierako poesia bazterrean utzi gabe.

Agian liburuaren bukaera aldeko poemak idaztera iritsi denak ez lituzke argitara hain erraz pasatzen utzi behar harko liburuaren hasieran daudenak. Agian pasatako garai baten islada bezala joz gero poetarentzat balio handikoak izan litezke. Pentsatzen dugu, halere, liburuaren laburra ikusita, galbaheketa dezente eginga dagoela argitara eman baino lehen, eta modu horretan gaindituta egongo litzateke hasten den poeta batek izan dezakeen tentaziorik handiena: poemen pilaketa erizpidegabea.

Izena: Euskararen auziaz.

Egilea: Luis Villasante.

Argitaratzailea: Egilea.

Luis Villasantek berak zuzendu eta burututako «Luis Eleizalde» sailak bederatzigarren liburua eskaini digu eus-

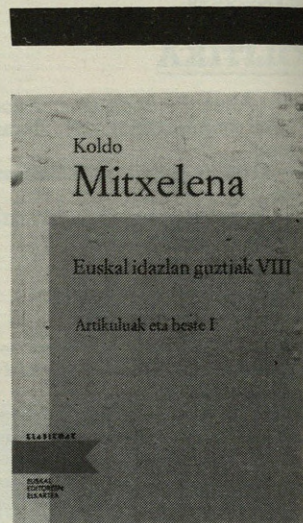
kara idatziaren batasunaz. Ezaguna da Villasantek ares-tian utzi berri diola Euskaltzainburu izateari, eta liburu honen irakurleak aise esango luke erretiro horretarako testamendu idatzia utzi nahi izan duela. Liburu honetan ageri bait dira Villasantek Euskaltzaindian egindako lanaren arrazoiak eta helburuak. Horixe da idazlan honen baliorik handiena: euskararen salbazioa nondik etorriko auziari buruzko ikuspegi pertsonalaren konstatazioa.

Liburuak egindako lanaren (Euskaltzaindiatik, batik bat) historia egiteko orduan, une honetan instituzio horrek defendatzen dituen jarrearen defentsa eta jutsifikazio hutsa egiten da, batere autokritikarik gabe. Euskaltzaindiak eraginkortasun falta erakutsitako gaietan, gaiok instituzio horri ez dagozkiola esatearekin nahiko. Egindako lanaz, txaloak. Ez egindakoaz, puntu suspentsiboak.

Zenbait alorretan, soziolinguistikaren esparruan sar litekeela eman lezake, baina horretan erakusten ditu Villasantek ahuldade nabarmenak, oinarri zientifikorik gabeko burutazioetara mugatzen bait da.

Hitz egitearen poderioz salbatuko omen da euskara. Eta halaxe da; edo ez. Ez behintzat, zenbait mailatan hitz egin ahal izateko, edo ikasi ahal izateko, dauden eragozpen estruktural eta legal ugariak aipatu ere egiten ez bada.

Bukatzeke, euskaldungo alfabetatuaren barruan minoritarioa bada ere, dezente zabaldua dagoen joera baten adierazgarri azaltzen zaigu «Euskararen auziaz»: gaur egun euskarak duen marko legal-konstituzionala nahikoa eta gehiegi da euskararen normalkuntzarako. Eta ikuspegi horren zuzentasunaz deus esango ez badugu ere, liburuak berak salatu nahi duen gaitzean bete-betean jausten da Villasante: euskararen auzia ideologia konkretu bati lotzen dio.

Izena: Euskal idazlan guztiak. (9 liburuki)

Egilea: Koldo Mitxelena.

Argitaratzailea: Euskal Editoreen Elkarte.

Mitxelenak euskaraz idatzitako guztiak bederatzi liburutan bildu zizkiguten iazko bukaera alderako. Mitxelenaren idazlanen ekarpena bi hitzetan sintetizatzea zaila bada ere, esan daiteke eduki aldetik eragin handiena izan dutenak erdaraz idatzia izan direla, eta alde horretatik liburuki hauetan gauza handirik ez da. Hizkuntz aldetik Mitxelenak erabiltzen zuen euskarak berak suposatu duen iturri iraultzailea da oraingoan dastatzera ematen zaiguna.

Klasikoen eta euskararen ezagupen sakonetik abiatuta Mitxelenak hizkuntza irauli egin ohi du, malgutu eta trinkotu. Azaltzen dituen ideiez gain, bere idazkerak praktikan etengabe egiten dizkigun proposamenak aztergai zoragarriak dira. Hasierako idazlan «sinpleagoetatik» azken aldiko artikulu eta hitzurre kriptikoetara (ulergaitzegiak, kasu askotan), azpimarratuz eta ikasiz irakurtzeko moduko abaniko zabal-zabala eskaintzen digu Blanca Urgellek, Patxi Altunak, Joseba Lakarrak eta Ibon Sarasolak burututako bildumak.

ASTE HONETAN NABARMEN

ANTONIA ORMAETXEA

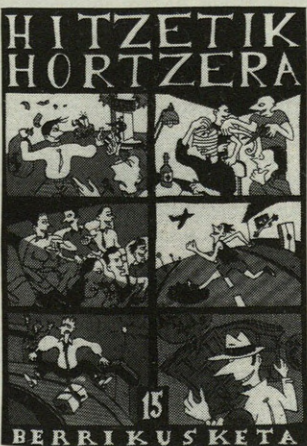
Izena: Hitzetik hortzera. 11, 12, 13, 14 eta 15. zenbakiak.

Egilea: Arabako Didaktika Taldea (AEK).

Argitaratzailea: Arabako AEK.

Gasteizko AEK lan aparta egin du orain arte «Hitzetik hortzera» sail honekin. Urrats ez urrats euskalduntzerako materiala argitaratzeari ekin zioten duela urte batzuek, eta oraingoan 3. urratsari dagozkion bost aleak kaleratu dituzte. 60 orrialdeko aldizkari horietako bakoitzean material mardul eta mamitsua eskaintzen da, «funtzioak», «nozioak» eta «ekintzak» ataletan sailkatuta. Liburuskak bakoitza ziklo bati dagokio: «Legea», «Gertakariak», «Osasuna eta kirola», «Zinema eta komikia» eta «Berrikusketa».

Lanaren ikuspegiari dagokionez, estetika *underground* alderakoa da, batik bat «Hitzetik hortzera» honetan dabilen lau marrazkilarien eskutik. Gaien trataera ere gazteentzat oso zuzendua da, horrek dituen alde on eta txarrekin.

Euskalkien arteko orekari hobeto eutsi nahia

iker-5

Izena: Euskararen batasuna.

Egilea: Koldo Zuazo.

Argitaratzailea: Euskaltzaindia / Euskal Herriko Unibertsitatea.

Aldizkari honek beronek eskeini dio lekua eta astia Euskara Batuari, azken Urtekarian bakarreko gaitzat hori berori hartuz, batasunerako lehen erabakien hogeigarren urteurrena bete bait zen iazkoan. Hogeitazazko urteko izakiak ahaztuta beharko lituzke haurtzaroko zalantza-balantzak eta gaindituta nerabeta-azoko bildur-kausaldiak. Hizkuntzen kasuan, alabaina, hogeitazazko urte hutsaren hurrengo ei denez, Batuaren gorabehera hauei dagokienez astiro ibiltzeko eskatzen da. Kontua, astiro ala astiroago izan beharrean, astirik dugu-nentz da. Aspaldiko kontua duzue, guzti hau, bai.

Aspaldikoa izateaz gain, eztabaida-iturri joria ere izan dela dio Koldo Zuazok, «Euskararen batasuna» izenekoaren egileak. Orintsu Euskaltzaindiak eta Euskal Herriko Unibertsitateak batera argitaratu duten liburua hau, bestalde, 1.987an aurkeztu zuen Koldok epai-mahaiaren aurrean, dotoradutzako tesi-tarako aurkeztu ere. «Cum laudem» eritzi zioten, Jean Haritschelhar euskaltzainbu-

ruaren ardurapean, mahaia osatzen zuten Koldo Mitxelena, Pello Salaburu, Maite Etxenike, Patxi Altuna eta Patxi Goenagak. Halako lanetan ohi denez, mardula da liburua, luzea bibliografia, ugari oharra, txikia letra eta... aberatsa bezain interesgarria mamia.

Hasteko, euskaraz kanpoko indarren eragina aztertzen du Koldok. Euskal Herria, herri puskatua dela dio. Definizio borobila da, topikoa bada ere, beti gogoan gordetzekoa. Ondoren, Administrazioak, Irakaskuntzak, Elizak (Katolikoak, zeinek bestela?), hiruguneez eta komunikabideek, guzti horiek euskara barruan izan duten eragina aztertu du lehen zatian Koldok. Barruko indarren eraginari ekin dio bigarren zatian. Hortxe agertzen dira euskal idazle klasikoek arazoak izan zituzten eritzi edo ikuspegiak, euskalkien arteko ulergarritasuna, bizkaieraren auzia eta beste. Halako eritziak eta, hor he-menka sakabanatuta aurkitzen izan diren arren, ez ditut nik guztiak elkarren jarraian idatzita beste inon ikusi. Informazio ederra eskaintzen diguna, bada.

Euskararen standarizazioa XX. mendera arte (III. zatia), Ortografiaren kodifikazioa XX. mendera arte (IV.a), Euskararen standarizazioa XX. mendeko lehen erdialdera arte (V.a), Euskararen standarizazioa XX. mendeko bigarren erdialdean (VI.a) eta Euskararen Kodifikazioa XX. mendean, gainerako zatien tituloak dira. Itogarria izatera heldu gabe, zehaztasunezko halako itsasoa eskaintzen digu egileak, non pentsatzekoa bait da sarritan ezinbestez begiratu beharreko liburua izango dugula berau. Azke-

nik, proposamen interesgarria bezain eztabaidagarria egiten du egileak, hurrengo esanaz: «Etorkizunari begira, ordea, badirudi bidezko eta are komenigarri ere izan litekeela, orain arte, eta batez ere «euskara batua» deitu eredu ahalbait lasterren finkatzearen eginiko ahalegin logikoen ondorioz, itxirik bezala gertatu diren bide berri zenbait urratzea. Hortaz, eta barietate standardaren eta euskalkien arteko orekari hobeto eusteko, egoki deritzogu alde aurretik behintzat, hala bizkaieraz mintzo diren lurraldeetarako nola Iparraldeko, eskualde barruko esparru jakin batzutarako, barietate sub-standardez baliatzeari. Iparraldeari dagokionez, Lafittek araututako —baina lehenago abian zetozen— «nafar-lapurtera literarioak» bete lezake, orain artekoan bezalaxe, eginkizun hori» (412-413 orr.).

Luzea izan bada ere interesgarria delakoan, bertora aldatu dut «Ondorio orokorrak» titulopean diotenaren zati hori. Gu gehienok kezkatzen gaituen arazoak da eta, hortaz, irakurri eta aztertu beharrekoa. Ildo honetan, Nafarroan izan du lehen oihartzuna Koldo Zuazoren lanak. «Nafarroa gaur» eranskinean, Martinikorenak sinatzen duen «Leizea sakona izan ez dadin» artikuluan (1989-III-5), hurrengo irakurri dugu: «Gure aldetik zera erants genezake: Bizkaierako lurraldeetan eta Iparraldean eziz, Zuazok eskatzen duen malgutasuna Nafarroan ere erabili beharko litzakeela gure hizkuntzak, behin betikoz, gure artean ere normalizazioa erdietsiko badu». Beste-rik ere eragingo du ezinbestez aztertu beharreko liburu honek.

Asteazken gauean, «Heriotzaren Ehiza»: Pizti ehiztari batek Canadako lurralde urrun batetan akanpatzen du. Egun batzutan Canadako poliziaren historian zehar izaniko gizaki-ehiza handienaren helburu bilakatzen da.

Abenturak, barra-barra

Igande honetan, bazkal osteko zinean, 'Lasterketa Isila' izanen dugu pantailan. Lurreko landaretza babestea helburu duen espazioan zehar dabilen ontzi batek, landare guztiak apurtu eta lurrera itzultzeko agindua jasotzen du. Zuzendaria: Douglas Trumbull. Antzezleak: Bruce Dern, Cliff Potts, Ron Rifkin.

Asteazken gauean, Zine Pantailan, 'Heriotzaren Ehiza'. Pizti ehizean ibili ohi den gizon batek Canadako lurralde urrun batetan akanpatzen du eta egun batzutan bertako poliziaren historian zehar gizaki-ehiza handienaren helburuan bihurtzen da. Zuzendaria: Peter Hunt. Antzezleak, Charles Bronson, Lee Marvin, Andrew Stevens.

Azkenik, hurrengo larunbateko Gaueko pelikulan, 'Madigan' botako zaigu pantaila txikian. Brooklyneko polizi detektibe batek, justiziatik iheska dabilen iheslari bat harrrapatzea lortzen du, nahiz eta horretarako bere bizitza izugarritzko arriskutan jarri. Zuzendaria: Donald Siegel. Antzezleak: Richard Widmark, Henry fonda eta Inger Stevens.

Filme hirurak dibertigarriak badira ere, kalitate aldetik azken biak aipatu behar, eta bereziki asteazken gauekoa. 'Heriotzaren Ehiza' abenturazko eta poliziako ohizko gaiarekin nahastuz, orain horren modan diren ingurugiro naturalarekin lotzen digun pelikula dugu.

Eugenio Rushdie

Azken bolada hauek oso interesgarriak suertatzen ari zaizkigu alde guztietatik, eta telebista ere, jakina, ezin atzean geratu. EITBko zuzendari orokorra den Josu Ortuondok Eugenio Ibarzabal bota egin zuen. Hau erabaki baino 9 ordu lehenago EITBko kontseilaritza elkartu zen, egun hartan PNVko kide bat egonik buru. Eztabaidarik izan zen Ibarzabalek zuzenduriko 'El otro Punto de Vista' programaren gainean. Ia denak bat zetozen saioa edo saioaren zuzendaria kritikatzerakoan eta 'Autoritarismo' eta antzeko hitzak erabili izan ziren. Beraz kritikak baziren, baina inor gustora ez zegoenaren kritika. Bakoitzak bere aldera eraman nahi zuen jokoa. Bestela ezin ulertu EEko kideak planteiatutako proposamena eztabaidatzea, hots, saioa ordu erdi luzatzea. Beste batzuk urrunago joan ziren 'saioak, ETB-2ren esistentzia bera justifikatzen duela' aipatzean.

Arazoak eta interesak beti izan dira. Aurrerago ere, Ibarzabalek Garaikoetxea eta Arzalluzen arteko 'borroka' prestatu nahi izan zuenena, PNVkoak ezetza eman zuen. Orduan Eugeniok ikusle guztiei Arzalluzen hutsegitea azaldu zien, eta PNVkoei ez zitzaion gustatu. Egun hartan ere entzutekoak entzun zituen. Orain, ETBko langileen artean susmo bat dabil, Garaikoetxea telebistan ezin omen da agertu, Europako hauteskundeak igaro arte.

Eugenio langabezira botatzearen arrazoiak kristorenak dira. Periodistikoki eztabaida daiteke 'cara-cara' formula. Politikoki, eta ohituta gauden bezala, eztabaida daiteke aurkako bi ikuspegiak globalizatu eta sakontzea edo espektratu guztira hedatzea den onena. Inoiz egin ezin daitekeena ordea, kriterio tekniko batengatik langile bat botatzea da. Gutxiago oraindik, eskubideen desbideratze hipokritarik egitea. Informazioaren zuzendaritza esan denez, 'berdintasunaren eta pluralismoaren printzipioen alde' ekin da. Pluralismoaren alde, saio arduradun baten ikuspegia birrindu da, eta PSOE-PNVk duten 'gehiengoaren pluralismoa' ezarri da. CDS, eta PP beste bi partidu hauekin bat etorri dira. Garbi dago, hauteskundeak hurbil daudela, politikoki han eta hemen gauza asko dabiltzala jokoan, eta medioak kontrolatzen dituztenek, hauen jendearenganako influentzia inoiz baino gehiago kontrolatu nahi dutela. Bi hitzetan, PSOE eta PNV Gasteien elkartzeaz gain Durangon ere elkartu dira eta 'gehiengoaren inkesta' darabilte. Ez diote Rushdiei bezala bizitza jokoan jarri. Gertatzen dena da, hemengo politikoak azkarragoak direla. Produktu desbideratua, kale-ratu aurretik moztzen dute hemen. Ondo zaintzen gaituzte, nahi ez izan arren.

XABIER BENITO

zinema

Azkoitian Marx anaiak

19 Senitarteko honen hainbat pasadizu komikoari eskainitako errepasoari amaiera emanez, igande honetan, arratsaldeko 8,30etatik aurrera, Azkoitiko Gaztetxeko Zine-Klub Taldearen eskutik, "El hotel de los líos" izenburuturiko komeria ikus ahal izango dugu bertako Kultur Etxean.

■ Altzako kultur etxeak aurkeztuta, datorren asteartean, hilak 21, "Agur Everest" izeneko izeneko mendi filmea ikusgai izango dugu arratsaldeko 7etatik aurrera.

Pink Floyd eta beste

Donostiako bi kultur etxek aste honetarako paratu diguten zinema eskaintzako berri emanez, hona hemen nahi desberdinak bete ditzaketen bi pelikula: Batetik, datorren asteartean, hilak 21, Okendo kultur etxeak arratsaldeko 7etan pantailaratuko duen "El muro" izeneko filme ospetsua; eta bestetik Intxaurrendokoak, 'Haur Aste'ko egitarauaren eskutik, datorren ostegunean, hilak 23, arratsaldeko 6etan hasita plazaratuko beharreko "Las aventuras de los Ewoks" izenburuko filmea hain zuzen.

FASen pare bat

Espaniar zinemagintzari skainitako zine zikloari amaiera emanez eta aurtengo lehen hiru hilabeteko zikloari adioak botata; astelen honetan, hilak 20 betetzerakoan, Bilboko FAS zine klubak bi zinta pantailaratuko dizkigu arratsaldeko 7,30etatik aurrera San Bizente kaleko aretoan. Bata J.L. Morales eta J.C. Rivas zuzendari gazteek 19 minututako bertsioan plazaratutako "Operacion Miguelete" izeneko motza; eta bestea, Antonio Drove 1987. urtean pantailara eramandako "El túnel" izeneko luzea. Zeinean, besteak beste Jane Seymour-ek hartzen duen parte, Ernesto Sabato tartean dagoelarik.

'The Blob', formarik gabeko pelikula

Chuck Russell-k zuzenduriko filme hau, beldurrezko pelikula bat dugu, baina filme mota honen helburu nagusia beldurra sortzea izanik, erabat hutsegiten du aha-leginean. Russellek 'Elm Strreko Ametsgaiztoa' eta beste zenbait pelikula zuzenduak ditu honez gero, baina oraingoan ez du asmatu. Bertan iragartzen zaigunez, formarik ez duen beldurgarritzko izaera bat aurkeztzen zaigu, baina honen lorpenerako erabilitako efektuetan, pelikulak huts egiten du.

Beldurrezko pelikula amerikar hauetan, gaur egun ez da zerbait konkretua den gorputz edo izaera baten aurreko beldurra agertzen. Orain modan jarri dute, 'formarik gabeko barne zirrara'. Hala ere, batzutan penatan botatzen dira ohizko filme edo gai haiek. Russellek beste amerikar zuzendari batzurekin batera, forma berri honen alde egin dute apostu eta filmagintzako jaunen esker ona jaso ere. Produktoreek gustokoa izan dute eraberritze hau eta laguntza ekonomiko oparoa luzatu diete. Andre Blay eta Elliott Kastner, pelikula mota honen bultzatzaile sutsuak dira dudarik gabe, eta gainera badirudi nahiko etekin lortu dituztela ikusleagoaren aldetik. Kastnerrekin batera, beste produktorea Jack H. Harris dugu eta berau amerikar produktiogintzan nagusi bat da. Beraz, garbi dago pelikula honi laguntza eta izen guztiak erantsi nahi izan dizkiotela baina hala eta guztiz ere, ezin esan helburuak bete dituenik. Ekinean, denbora soil bat pasatzeko produktoa sortzen da eta kalitate aldetik ez da orokorrean lorpen handirik eskuratzen. Baina hau konpentsatzeko, agian efektu bereziki ikuslearen atentzioa mantentzen dute. Argitu behar da beldur hutsa pasatzea bakarrik ez dela kontua. Zerbait gehiago ere lortu behar.

Karteleran, 18 urte baino gazteagoko gaztetxoek ez zaie gomendatzen filmea ikustea, baina nire ustez, 18 urtetik gorakoei ere, ez ikustea gomendatu beharko litzateke.

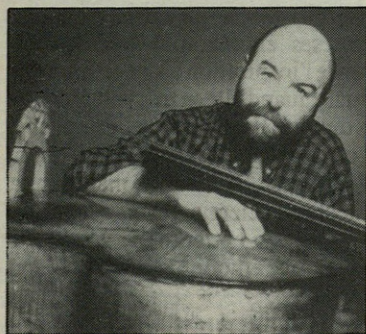
ANE MUÑOZ

•Zuzendaria: Chuck Russell. Produktoreak: Jack H. Harris eta Elliott Kastner. Antzezleak: Kevin Dillon, Shawnee Smith, Donovan Leitch.

Griffith Donostian.— Donostiako Antzoki Zaharrak David Wark Griffith zuzendadi estatubatuetarrari eskainitako zinemaldiaren hondarretan sartuaz, datorren asteazkenean, martxoak 22, arratsaldeko 8,15etan hasita, zinemagile iparramerikarrak 1916. urtean ekoiztutako "Lili zapuatuak" izeneko filmea ikusi ahal izango dugu bere jatorrizko bertsioan eta gaztelarazko aspitituluaz.

musika

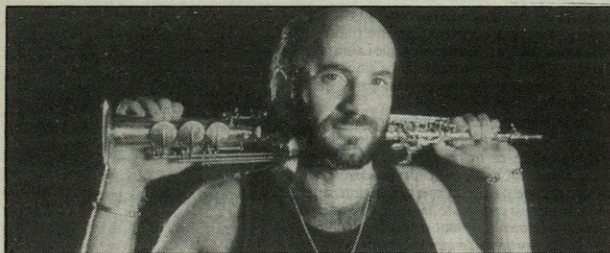

■ Lakuntzako Ilargi musikaretoan, igande honetan, hilak 19, eta gauerdialdera, "Bad Manners" taldea izango dugu bere azken dikoa aurkeztuz.

■ Sokoia taberna debarran, atorren ostegunean, hilak 23, "Dum Dum Boys" taldea entzungai izango dugu kontzertuan.

Sakroa Iruñean

Katedralaren markuan, datorren astelehenean, hilak 20, Collegium Bocale abesbatzak eta Juan Crisóstomo Arriaga kamara orkestrak J.S. Bach-en "San Juanen pasioa" aurkeztuko digute arratsaldeko 8etan hasita. Ordu berean baina biharamunean, hilak 21, Amalur koralaren eskutik J.M. Haynd, M. Navarrus, W. Byrd, A. Bruckner, G. Rossini, G. Bardos eta G. Verdiren konposizioak entzun ahal izango ditugu.

Euskadiko Orkestra Sinfonikoak hegoaldeko hiriburuetan plazaratzen ari den kontzertualdiaren egitarauan eten bat eginez, aste honetarako bi ateraldi besterik ez ditu iragaritzen. Bata Donostiaruntz, Victoria Eugeniara hain zuzen, non hilaren 20 eta 21ean Jose Luis Sainz eta Matthias Kuntzch zuzendaritzapean Strauss eta Aldaberen hainbat lan aurkeztuko bait dizkigun arratsaldeko 7,45etan; eta bestea, ordu eta egitaraua berarekin baina biharamunean, hilak 22, astezkenez, Bilboko Campos Eliseos antzokian.

antzerkia

Amestoy kondalari

Bere azken ipuinikusgarria estreinatuz —"Zeharbideko berri" izeneko, larunbat honetan, hilak 18, Amestoy kontu kontari izango dugu Hernaniko Biteri kultur gelan arratsaldeko 8etatik aurrera. Datorren asteazkenean berriz, hilak 22, Donostiako Aitor ikastolak eratutako aste kulturaren barruan, kondalari hazpandarra ihardunean izango dugu arratsaldeko 6etatik aurrera Ametzagaina kaleko soinke-ta aretoan.

"Kukubiltxo".— Hona hemen Kukubiltxokoek aste honetan plazaratuko dituzten bi ikuskizunen berri. Batetik, hilaren 22an, asteazkenez, Eibarren izango ditu-

gu "Oroimeneko Gernika" izeneko muntaiarekin eta bestetik, datorren ostira-lean, hilak 24, Orbaiztan "Tortura" izenburukoarekin.

bertsoak

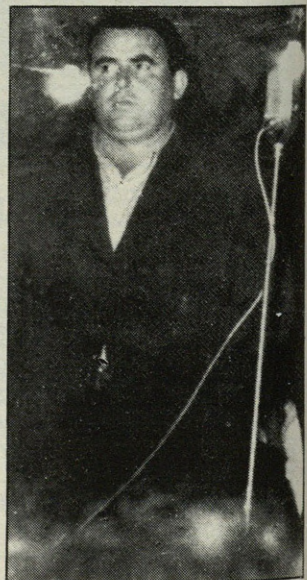
Markinan

bertsoak

ez ezik

trikitia

Igande honetan hiru bikote izango ditugu Markinako pilotalekuan arratsaldeko 5etatik aurrera, bat Jon Lopategi eta Sebastian Lizaso bertsolariek osatutakoa eta beste biak Tapia-leturia eta Kepa-Mutrikun trikitilariak egiten dituztenak. Lehena kantari eta besteak soinua astinduz.

Balkoitik ote?

Nahiz eta berri zehatzik ez izan, jakin badakigu igande honetan, martxoak 19, hil honen 3. igandea baita, Donostiako Konstituzio plaza-
ra ematen duen llazki eus-
kaltegiko balkoia irekiko
dela bertsolari bikote batek
bertsotan ihardun dezan.
Aparizioa eguerdiko ordu-
batean, fido izan.

dantza

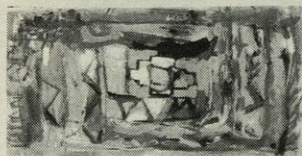
Jaialdia Getxon.— "Itxas Argia" dantza talda-
ren XXV. urteurrena dela eta joan den astean ze-
har eratutako ekitaldiei amaiera emanez, igande hone-
tan, hilak 19, jaialdi bat ospatuko da egun osoan Andra
Mariko polikiroldegian, non, besteak beste, dantza era-
kustaldiak, herri bazkaria, bertsolariak, albokariak,
txistulariak, txalapartariak, trikitilariak eta beste ikus-
kizun abar luze bat izango ditugun.

lehiaketak

□ **Idatz & Mintz narra-
zio lehiaketa.**— Lehiaketa
hau, Labayru ikastegiak ka-
leratzen duen izen bereko
aldizkariak antolatzen du.
Edonork har dezake parte
lehiaketa honetan, baina
batez ere literaturara lehen
aldiz gerturatzen diren idaz-
leentzat luzatutako lehiake-
ta dugu hau, bai eta bizkaie-
raz idazten dutenentzat. La-
nak orijinalak eta inoiz argi-
taratu gabekako beharko dute

izan, gehienez 10 orrialde
izango direlarik. Aurtengo
honetan, sariketan banatu-
ko diren sariak honako
hauek izango dira: lehenen-
goarentzat 100.000 pezeta
eta hiru aipamen 30.000 pe-
zetatakoak. Lanak honako
helbide honetara bidali be-
har dira maiatzaren 24a
baino lehen: Labayru ikaste-
gia, Aretxabaleta kalea 1,
48010 Bilbo.

arte

ARCOren ikuspegia, gaurko ikuspegia?

Batzuk joan zen hilabetean ARCOren ikuspegia
ikusteko aukera izan dute, baina hemengo bildu-
ma as koz handiagoa dela esan behar da.

Erakusketa elkarrekin azaltzen badira ere, ez nuke
esango bikotea denik, bakoitzari bestearen lana urrun gel-
ditzen bait zaio. Zaldunbideren kuadroak Pinturaren bir-
tualtasunaren gorespina dira eta Jauregi eskulturretan ba-
tez ere ikuslearen harritadurarekin jokatzeko du. Erakuske-
ta hau guztiak bezala ikustea derrigorrezkoa dela, zeren
hemen erakusketa gutxi bait dago. Honek ez du esan nahi
oraingo Artean dagoen autokonplazimendua ona denik
eta erakusketa hau horren adibidea dugu.

Zaldunbideren kezka kolorea da, betidanik, baina era-
kusketa honetan gama aldatu du, lehenengoa beroagoa
zen eta bodegoian arazoa zeukan, oraingo honetan Sortal-
deko orotzaipenak eskegi ditu, alfonbrak, paisai arabia-
rrak, iturriak, eraikiak ... eta guztia gama hotz batez egin-
da.

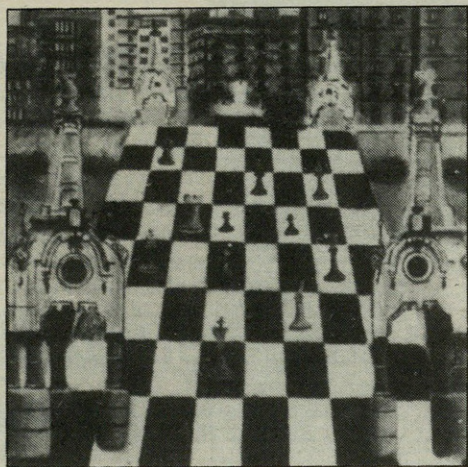
Iturrinori gertatzen zitzaion bezala, bizitza, mugimen-
dua (kalean eta eskuan) eta batez ere koloreek ez diote uz-
ten zerbait lasaia egiten, eraikiak higitzen dira, lehioetatik
bizitza sartzen da eta ixetxakadek gauzen itxura desegiten
eta egiten dute. Airean margotzen du, dena nahastuz azken
finean pintura/kolorea izateko. Kuadroei, politak direla
ondo doakie, *dejá vu* hori oso nabaria da. Bere grina norai-
no heltzen den galdetuko nioke. Agian nahi duen lekurai-
no.

Jauregiren kasua bestelakoa da. Egurrezko eskulturak
izanik, neurriengatik harritura sortzen dute (zaldia esate
baterako), baita erazten dagoen neskak ere, baina bere la-
na horretan bakarrik datza eta gutxi da. Hori bai, egur
azalak iku dezaten eskatzen du. Erabilitako burdinak,
ahatik, ez du ezer berririk esaten eta begirada bideratzen
digu, inolako arrazoirik gabe.

Badirudi noraezean gabiltzala, edozein gauza Arterako
gai da, bakoitzak berean lantzen du. Ahalegin handia da
baina indarrak galtzen ez gara egongo bizitza guztia, nora
heldu nahi dugu? Estilo guztiak berraztertzen ditugu baina
bizitza ez da inon azaltzen, beste artistengana keinu ba-
tzuen bidez bidaltzen gaituzte edo agerpenean bakarrik la-
nak erretzen dira, gauzen azalekin geratu gara eta hauen
gainetik, heldu ezinik, laplast egiten dugu.

TXUS MELENDEZ

□ Inaki Zaldunbide — Koldobika Jauregi Martxoak 3tik— 23ra
VANGUARDIA ARTE GALERIA, Ala. Mazarredo, 19, BILBO

Donostiako Xake lehiaketa

Martxoaren 18tik 25a bitartean jokatu da Donostiako Costa Vasca hotelean Donostiako nazioarteko xake lehiaketa, bertan munduko jokalar honenetakoak arituko direlarik: Westerinen, Esln,

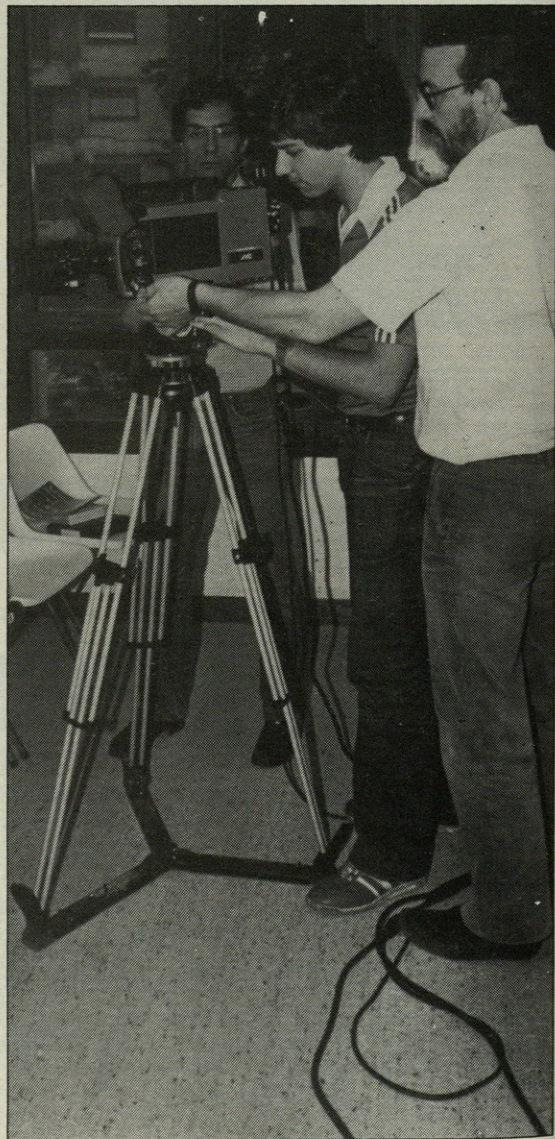
Gallego, Izeta, Todorceviv, Nikolik besteak beste. Lehiaketa honetan parte hartu nahi duen zaletu orok, honako helbide honetara jo dezake: Juan Bautista Aranzabe, 672524 tlf.

☐ **Bertso paper lehiaketa.** Oiartzungo Girizia elkarteak Manuel Lekuona II. bertso paper lehiaketa antolatu berri du, Oiartzuar honen omenez burutuko den bertso astearen barruan kokaturik. Lehiaketa hau guztiz irekia da, bai adinari dagokionez eta bai kokapen geografikoari dagokionez. Hala ere, hiru sail bereizi dituzte antolatzaileek: 14 urte bitartekoentzat bat, 18 urte bitartekoentzat bestea eta 18 urte gorakoentzat azkena. Lehiaketaren partaide bakoitzak gutxienez sei bertso idatzi beharko ditu, eta hamabi gehienez; partehartzaile bakoitzak gehienez lau lan aurkez ditzazkelarik. Bertsoak beste inon aurkeztu gabeak beharko dute izan, nahiz plaza, jaialdi edo beste inon kantatuak. Lanak itzultzeko epea maiatzaren 1ean bukatuko da, hauek Oiartzungo udalera igorri behar direlarik. Lehiaketa honi buruz informazio gehiago jaso nahi izanez gero, honako telefono hauetara jo dezakezue: 491130 edo 628300.

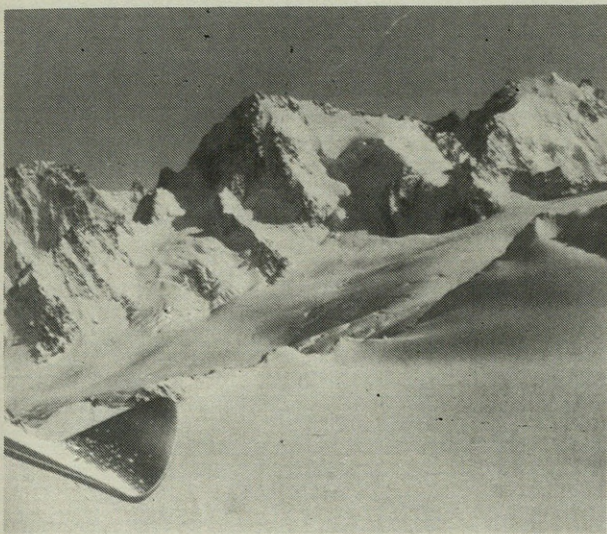
ihardunaldiak

Euskal zinema eta bideo topaketak. Euskal Herrian jaio edo bertan bizi den edozein zine edo bideoagilek har dezake parte topaketa hauetan, filma eta bideo guztiak euskaraz eginak egon behar dutelarik. Formatoak honako hauek izan daitezke: Filmak, Super 8, single eta 16mmetakoak; Bideoak, Beta, VHS edo U-MATIC 10w band. Filma eta bideoak zuri beltzean edo koloretan izan daitezke, soinua filma edo bideo berari itsasia joango delarik. Filma edo bideoaren iraupenak ez du mugarik izango, hala ere, emanaldi bakoitzaren iraupena antolatzaileen esku dago. Hautapen batzordeak filma eta bideoak aurrez aurkeztuko ditu, baldintzak betetzen dituzten ala ez ikusteko; filma eta bideo hauen artean onenak hautatuko dituelarik. Filmak eta bideoak igortzeko epea apirilaren 9an amaituko da, honako helbide honetara igorri behar direlarik: Zestoako Zine Kluba taldea, Euskal Zinema eta Bideo Topaketak. 88 Posta kutxa, 20740 Zestoa.

Natura ezagutuz

Donostiako aterpeen patronatoa esperientzia berri baten ildotik abiatzeko asmotan dabil. Esperientzia honen helburua, umeak naturarekin harremanetan jartzea da, honetarako Artikutzako parkean zenbait ihardunaldi antolatu dituelarik. Ihardunaldi hauetan, umeek parke natural hau eza-
gutzeko aukera izango dute, bertan zenbait ekintza burutuko dituztelarik. Ihardunaldi hauetan parte hartu nahi duten zentroek, martxoaren 21a baino lehen egin beharko dute eskaria, hau honako helbide honetan egin behar delarik: Albergeen udal patronatoa, natur eskola, 128 posta kutxa, 20080 Donostia.

Soziolinguistikaz mintzo

martxo

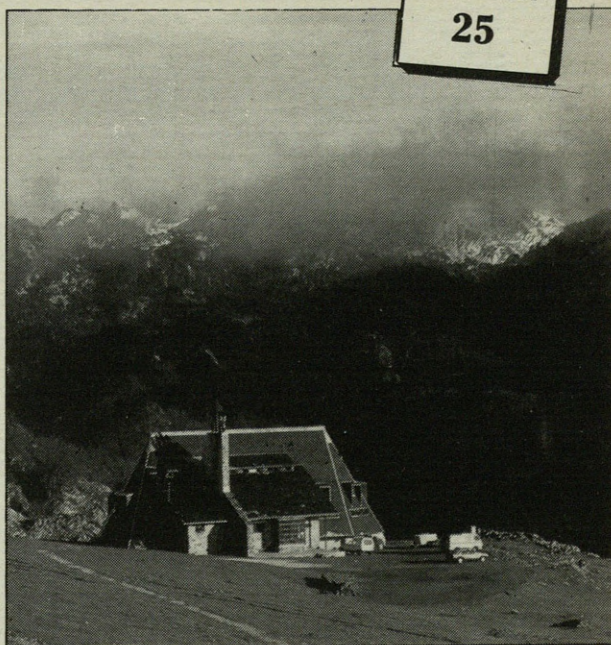
20 Euskarak jasaten duen egoera kontutan edukirik, hainbat eta hainbat hitzaldi izaten dira urtean zehar Euskal Herriko lurraldeetan zehar. Honako honetan Donostian izango da hitzaldia, Intxaurrenondoko Larrotxene kultur

etxean hain zuzen ere, hizlaria Jose Luis Alvarez Enparantza, "Txillardegia" izango delarik. Hitzaldi honen helburua, soziolinguistikaren inguruan sarrera orokor bat egitea da, sarrera honen ostean gai sakonagoak aztertzeke oinarriak jartzeko asmoz. Hitzaldia martxoaren 20an izango da, arratsaldeko 8etan aipaturiko Kultur etxean.

kirolak

Idi demak

Aste bukaera honetan jokatuko dira Bakion bertako txapelketen azken saioak. 23 uztarri izan dira egunetan zehar aritu direnak. Azken aurreko saioan, martxoaren 19an plazaratuko diren uztarriak honako hauek izango dira: Burgo, Sabino Urrutia, Artadialde eta Pablo Kaiero. Azken egunean, hilaren 20an, gaueko bederatzietan, Dionisio Olabarrieta, Ugarte-Gondra eta Urrutia Altzaria izango dira plazaratu direnak. Aurreko saioetan ikusi ahal izan dugun bezala, Artadialdeko uztarria da faboritua, baina azken saioa jakatu bitartean ez dago ezer esaterik.

Pirineoetara ibilaldia

Benasquen dagoen "Estos" mendi aterpera joango dira Aretxabaletako Murruxixo mendi elkarteko kideak Aste Santuan, martxoaren 24tik 27ra bitartean hain zuzen ere. Posets mendira igotzea da Aretxabaletakoen helburua. Par-
taide bakoitzak Pioleta eta Kranpoiak beharrezkoak izango ditu. Informazio gehiago jaso edo izena eman nahi duzuenok, honako helbide honetara jo dezakezue: Murruxixo mendizale elkarte, 34 postakutxa. 799374 tlf.

mendi ibilaldiak

- ☐ **Edurtza:** Tontor-handira egingo dute ibilaldia martxoaren 19an Gasteizko mendiolaileak.
- ☐ **Antiguo:** Lagran-Lagran bira egingo dute Antiguako mendizale elkarteak martxoaren 19an.
- ☐ **Lagun Onak:** Azpeitiako mendigoizaleek Sañu-Lasao-Azpeitia umeen ibilaldia egingo dute martxoaren 19an.
- ☐ **Euskalduna:** Belaguara joateko aukera izango dute Andoingo gaztetxoak martxoaren 19a eta 20an.
- ☐ **Lagunak:** Mutria mendira egingo dute ibilaldia Lagunak mendi elkarteko mendigoizaleak martxoaren 19an.
- ☐ **Murruxixo:** Kobetara egingo dute irteerak Aretxabaletako mendigoizaleak martxoaren 19an.
- ☐ **Ubietamendi:** Zallako mendigoizaleak Txolopera egingo dute ibilaldia martxoaren 19an.
- ☐ **Pagoeta:** Bidarrai-Ainhua bira egingo dute Zarauzko mendigoizaleak martxoaren 19an.
- ☐ **Goikogane-Mendiko lagunak:** Urbionera egingo dute ibilaldia Audio eta Amurrioko mendigoizaleak martxoaren 18an.
- ☐ **Idiazabal:** Aldaola-Urbi bira egingo dute Idiazabalgo mendigoizaleak martxoaren 19an.
- ☐ **Aitzgorri:** Beasaingo mendizaleak Beasain-Iramendi-Beasain bira egingo dute martxoaren 19an.

Euskal preso politikoak gogoan

Maison D'Arret de Fresnes:

1 Avenue de la division Lecrec
94261 FRESNES CX

Arin Bastarrika, Xabier
Arrizabalaga Altuna, Gabriel
Arrospide Sarasola, Santiago
Derguy, Danniell
Etxebarren Elordui, Jesus
Etxeberria Garmendia, Juan Carlos
Etxeto, Christian
Garcia Mertxan, Karmelo
Lasa Mitxelena, Juan Lorenzo
Madariaga Agirre, Julien
Pérez Alonso, Felix
Txabarri Lopetegui, Imanol
Urrutikoetxea Bengoetxea, Joxe Antonio

Maison D'Arret de La Sante:

Rue de la Santé,
75674 LA SANTE

Lartzabal, Battitta
Makazaga Urrutia, Xabier
Pujana Alberdi, Iñaki
Zalakain, Mikel
Zubillaga, Xabino

Maison D'Arret de Tulle:

1 Rue Souhum Prolonga.
19272 TULLE

De Luis Astarloa, Fernando

Maison D'Arret de Perigueux:

Place Beleyme
24000 PERIGUEUX

Urdanpilleta Goenaga, Joxe Mari

Maison Centrale de St. Maur:

36250 ST MAUR

Martinez de la Fuente, J. Ramon

Maison D'Arret de Poitiers:

209 Rue Faubourg du P.N.
86000 POITIERS

Pérez López, Gabriel
Rodríguez, Niko
Yegorov Arantzeta, Sergio
Sánchez del Arco, Begoña

Centre Penitencier de Femme de Fleury Merogis:

91700 ST GENEVIEVE DES BOIS

Beloki, Elena

Centre Penitencier Fleury Merogis:

91700 ST GENEVIEVE DES BOIS

Arrieta Zubimendi, Jose
Martínez Olasagarre, Roberto

Maison D'Arret de Lannemezan:

65300 LANNEMEZAN

Ansola Larrañaga, Pello
Bergaretxe Unamuno, Agustin

Maison D'Arret de Pau:

14 bis Rue Viard
64000 PAU

Osa Arozena, Jesus Mari
Pikabea Buruntza, Iñaki
Zabaleta Mendia, Gotzon

Maison D'Arret de Baiona:

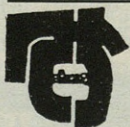
44, Rue Charles Floquet
64100 BAIONA

Aldazabal Goizueta, Emilio

Maison D'Arret de Muret.

31605 MURET

Ezkerra, Mikel
Galarde Bedialauneta, Isidro

**HAR EZAZU
ASTERO
ZURE ETXEAN
BETE
TXARTELA
LEHENBAIT
LEHEN**

NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN-DEITURAK.....
HELBIDEA.....
HERRIA..... D.P.....
HERRIALDEA..... TLF.....

KOBRAKETARAKO DATUAK

BANKU/AURREZKI KUTXA.....
SUKURTSALA.....
KONTUAREN ZENBAKIA.....

Bilboko manifestalditik Iruñekora: bi estrategia eta mahai bat

Euskadi Ta Askatasunak luzatutako bi hilabetetako tregua adierazpena azken txanparako prest dago. Hein berean, 18ko Bilboko deialdiari erantzuten dioten autobusek kilometroak jateari abiada biziz ekiten diotenerako, bezperan autodeterminazioaren aldeko martxek, urratsez urrats, Euskal Herriko hainbat bazter zeharkatuko dute. Bi estrategia, bi dinamika, biok Aljerrera erne begira.

Aspaldi honetan sormen artistikoa ahiturik omen zuen Chillidaren ikurra-ren pean burutuko da 18an Bilbon 'Bakea gaur eta betirako' lemaz alderdi instituzionalistak bultzaturiko manifestaldia. Deialdiak arrakasta izan dezan burutzen ari den kanpaina Hego Euskal Herriko eta Madrilgo prentsa gehienak berotu eta astindu du. Parlamentuko politikoei, Bilbo betetzea 'Estadu arazoa' bilakatu zaienean, irriti-telebistek eta prentsa idatziak lan honetara zuzendu dituzte ahalegin eta esfortzu bereziak. Kanpaina garrantzitsu honen barruan, instituzioen zama nabari dadin 600.000 eskutitz sinatu eta igorriko dizkio euskal elkarte autonomoko biztanlegoari Gasteizko gobernuko Jose Antonio Ardanza lehendakariak.

Estrategia instituzionalaren Bilboko apustua

1988ko urtarrileko Ajuria-eneako hitzarmenak heldutasunaren beharra zekusanean eta zenbaitentzat abailtzeko zorian zegoenean manifestaldirako deialdia luzatzea ezinbesteko betebeharra zen. Aljerreko mahaiak ituna sinatu zuten alderdiei protagonismoa kentzean eta mahaiak berak eritzi publikoaren aurrean erdietsitako bermeak erreakzionatzeko garaia eskatzen zuen eta manifestaldia hitzarmen hartako azken fruitua genuke.

Hile honen 26an amaitzen da ETAK luzatutako tregua eta data honen ostean zer jazoko den inortxok ziurtasunez ez badaki ere, egun jaurtikitzen ari diren adierazpen handietatik at, sor daitekeen egoera berriak alderdi bakoitzak bere aukera politikoak zehaztu beharra eska dezake. Hau honela, dagoneko Europako parlamenturako hauteskunde laisterketari heldu dion Eusko Alkartasuna alderdiak Iñaxio Oliveriren bitartez, kanpaina honek Herri Batasunaren kontrako kanpainarik ez duela suposatuta behar adierazi du. Carlos Garaikoetxeak, ordea, urrunago iri-

Garaikoetxeak 78ko manifestaldia ez dela errepikatu behar adierazi berri du.

Iparraldeko abertzaleak Herriko Etxeetako aulkietan eseri dira. Hazparneko 'Indar berri' zerrenda abertzaleak bozken %23a eta hiru kontseilari lortu ditu.

tsi nahi izan du, abertzaleen artean haustura bortitza suposatu zuen 78ko 'Bakearen alde'ko manifestaldiaz mintzatu denean: '78 manifestaldia bezalakorik ez dugu errepikatu behar'. Manifestaldi honi zama kendu eta hainbatean aipatu duen fronte abertzalea osatzeko itxaropena ez du nafar honek galdu.

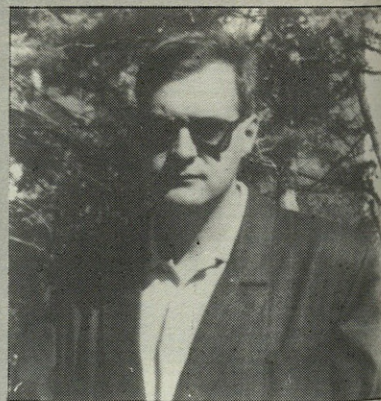
Antza denez, PSOEak bestelako jokua dakusa eta ondorioz jokaera desberdina dago: aspaldi honetan Herri Batasunaren isolatzea irrika biziz kausitu nahi du, HBko alkateak erasotuz, eta ahal bada, Gipuzkoako alkateak alderdien arteko hitzarmenez kenduz... isolatze politikoa eta soziala hitz batean. Mugitzen dituen hariez zer josi dezakeen jakinaren gainean izan den alderdi sozialista hau eta larunbatean Amnistia-aren aldeko Batzordeak eginiko V. Batzarrean hari hauen irakurketa egiten zuten, non 'negoziazio tekniko'ra iristeko asmoz, PSOE eskuzabal agertu beharra izan duen Aljerreko mahaian jarritz, orain jorratzen ari den eskuzabal itxura hau gero erabiltzeko, eritzi publikoaren sorturiko sasi-espektatibek porrot egiten dutenean errepresio eta neurri polizialak erabiltzeko lejitimatu egon dadin alegia. PNVk, ordea, joku diskretuagoa aukeratu du.

Eugenio Etxebeste politikaria

Tregua eta distentsio garaiotan GALEn aferarekin Felipe González-i minik handiena eta Antton Etxebesteren elkar hizketarekin ETArekin irudiari mesede ederra egin dion Pedro J. Ramírez-ek bere postutik botatzearekin pagatu du ausardia.

Aljeriako elkar hizketa politikoe-tan ETA erakundearen ordezkari ofizial eta bakarra den Eugenio Etxebeste donostiarrak asko idazten hasi da. Hego Euskal Herriko hainbat politikari bezalatsu gaztetandik jesuitetan ikasia, 70. hamarkadan Burgoseko prozesuak bere bizitza markatu zuen. Ikerketarako zuen grina berezia alde batera utzi eta politika munduan murgildu zen. Errefuxiatu ondoren Amerikako deportazioa ezagutu eta azkenik, beharturik, Aljeriara eraman dute.

Orain arte prentsa espainiarrak 'saldu' duen ETArekin militanten irudiaren kontrakoa, 38 urtetako politikari honek prentsa gehienaren onespina erdietsi du, haurnasketarako

prest dagoen, zentzudun den eta mezuak igortzen dakien pertsona-tzat Martuz. Bizkorra eta isila, elkar hizketaren argazkietan erakutsi duen irudiak aho zabalik utzi du jende asko; jende honek gizon politikoa bat baino, etarra bizar-luze, begi zorrotz eta kopetilan bat espero bait zuen. Aljeriako mahaian eseri direnak norberaren baliapideak erabiltzen ikasi dutela erakusten ari dira.

Eritzi publikoaren aurrean norgehiagoka

Tregua garaietan kaleko dinamika markatzen duen zamaz oharturik, HBren indarra azpimarratu du PSOE-PSEko sozialisten Idazkari orokorrak kalea HBrena soilik ez dela ihes egin dionean. Kalea harrapatzea bait da egunotako helburu bakarra.

Ikusgarria, bidez batez, tregua garaietan bizi diren edo moeta honetako egoera hurbil dutenen Herrietan mugimendu pazifistek eskuratzen duten berpiztea eta alderdiek egiten duten hauen erabilpena; gure kasuan, Ajuria-eneak bultzatutako dinamika PSOE 'Gesto por la Paz', 'Enrique Casas saria'... indartu ditu; Euskadiko Ezkerrak mugimendu hauei bere bizkarra eskaintzen die bultzadatxo eman asmoz. Entrepresa pribatuak ere, Ibarra jueza tartean dagoen 'La Fundación' bezalako erakundeetan esku hartze zuzena hartzen ari dira. Irlandako aldizkako pazifismoaren kasua gogoarazten du guzti honek.

Zurrunmuruak isilduz presoek inizatiba hartu

Zurrunbilo honen erdian protagonismorik hartu nahi izan ez duen eta derigorrez eman zaion kolektiboa dugu euskal preso politikoa. Orain arte kolektibo bezala publikoki isiltasunean egon den honek, hain erabilia den 'ba-

Espetxeetatik irten nahi badute ere, euskal presoek kolektiboak KAS alternatibaren burutzearekin irtengo direla agiri batez adierazi dute.

Bozka abertzaleak beldurra galdu

81eko hauteskundeetan PSFak gobernu frantsesa eskuratu zuenean hauta-sistima aldatzeari ekin zion eta gehiengoa zuenaren mesedetarako bi itzulitako sistema ezarri. Beraz, indarrean dagoen sistema honek mesede handiegirik ez diela zerrenda abertzaleei egiten kontutan hartzekoa da; zenbait herri txikitan bozken kopuru handia erdietsi arren, Getarian %21a edo Baigorri %35a, ez da hautetsi abertzalerik lortu.

Eskuarki, bozka gehien lortzen duten hauteskundeak Herriko Etxeetarakoak izan ohi dira baina aurten-goko lehen itzuli honetan %30eko abstentzioa suertatu da Estatu frantsesean, azken mende erdiko xifra altuena alegia. Ipar Euskal Herrian ere abstentzioak gora jo du, Kostaldean bederen abertzaleen mesedetarako izan delarik. Baiona kasu, indar nagusi guztiek —abertzaleek ezik— atzera egin dute: bozken %50,7 lortu arren, Grenet alkate eskuindarrak 6,7 puntu galdu ditu. Nicole Pery sozialistak bozken %36arekin 8 kontseilari lortu ditu eta abertzaleek %6,5ekin —kantonaletan %4,7 atera zuten— Herriko Etxeko aulki batean Claude Harloutxet eseriko dute. Komunistek ere kontseilari bat lortu dute.

Hala ere, hiri nagusi gehienetan bigarren itzulia egin beharko da, ez bait da izan bozken %50a lortu duen zerrendarik. Hauetan abertzaleak biziki hazi dira, Miarritzen %13,5a lortu dute, kantonamenduetarakoetan %7a erdietsi zutelarik eta exekutiboetarakoetan %2,5a. Xifrak argigarri. Aipatzekoa ere, go-

torleku zen Miarritzen Front Nacionaleko bozkek apaldu direla; Angelun abertzaleek 2,5 igo dute eta Donibanen 1,5a. Beraz, hiri nagusienetan abertzaleak 'abertzale' etiketaz aurkeztu arren emaitza oparoak eskuraturikoak.

Barnekaldean eskuinak zenbait arazo izan ondoren (Hazparnen RPR ez da aurkeztu eta Maulen ere eskuinak ez du zerrendarik azaldu) ezuste pozgarriak jazo dira: Maulen kantonamenduetan 81 botu lortu zituzten, oraingoan bozken %17a, hau da, 2 kontseilari lortu dute eta Hazparnen 3 eseri dituzte bozken %23arekin. Bestalde, Hiriburun, deputatu den Estradekek porrot egin du, Mendiboure eskuindarrak 23 aulkietatik 22 lortu bait ditu. Hendaian %8,2arekin Robert Arranbide abertzalea Herriko Etxean sartu da, Lasallette-rekin zihoazen lau abertzaleek ere aulki bana eskuratu dutelarik.

Bozka abertzale gehien lortu duen zerrenda Hazparnekoa izan da (%23 eta 3 kontseilari); Getaria eta Biriaturkoak %21a lortu dute, Maulekoak %17a, Uztaritze eta Arrangoitzeak %16,5a, Miarritze eta Senperekoak 13,5aren inguruan aritu dira eta Urruña (%12,95), Hendaia (%8,2), Donibane Lohitzune (%8,2), Ziburu (%7,1), Baiona (%6,5) eta Angeluk (%4,6) aurrera begira urrats handia eman dute. Bigarren itzulirako ordea, abertzaleen bozkek norantz joko duten jakin ez badakigu, sozialisten eta abstentzioaren artean bana daitezkeela pentsa daiteke. Negoziaketak dagoeneko hasiko ziren.

ke' hitza beste ikusmolde batez agertu du, non KAS alternatibarik gabeko bakearen sinesgarritasuna zalantzan ipintzen duen. Manipulazio eta intosikazioaz mintzo dira eta argitaratutako agirian, erakunde hori paretaren kontra behin eta berriro jotzen ari dela diotenei erantzunez, egoera hau gainditzeko gaitasuna duten minimo politikoak onartzen ez diren heinean 'bake' hitza liluraz soilik aipatu behar izanen dela luzatzen da eta bide batez, Aljerian gertatzen ari diren elkar hizketetan Eugenio Etxebeste dutela ordezkari ofizialtzat oroitazten da.

Alde batetik, neurri latzenak ezagutu eta ezagutzen dituen kolektibo honek argitaratu duen agiriarekin, prentsak

hainbatetan zeharo printzaturik dagoen blokearen osasun sendoa adierazi nahi izan du, bere erakundearen zuzendaritzarekin bat datorrela garbiki erakutsiz, eta bestetik, kartzelatik irteteko baldintzak KAS alternatiba taktikoaren burutzearekin gauzatuko liratekeela berrestaten duelarik.

Antton Etxebestek 'Egin'en botatzen dituen adierazpenak ere, prentsa espainiarra jokuz kanpo hartu du, ETAko militanteek zintzilikatu zaion basati itxuraren kontrakoa azaldu bait du Etxebestek. Elkar hizketen bitartez, erakunde horren politikotasuna eta bere zuzendaritzaren gaitasun politikoa 'saldu' du Anttonek, mezua tartean irristatzen delarik.

1978ko Aberri Eguna Donostian. Orduan ere, abertzaletasunak Estatutu nazionala eta autodeterminazioa eskatzen zuen.

HBk autodeterminazio eskubidea azaldu nahi

Bilboko 18ko manifestaldiaren beran, Herri Batasunak deituriko Autodeterminazioaren aldeko bost martxak Euskal Herriko bideei ekingo die bost hauek Iruñera, martxoaren 26a hotz, Aberri Eguna eta tregua amaitzen den egun, berean iritsiko direlarik. Apustu gogorra HBk hartutakoa, jendearen erantzuna eta martxek zeharkatzen dituzten herrietan sor daitezkeen eskubide honen aldeko jarrera Madril eta Aljeriako begiek zorrotz begiratu bait dute; Parisekoak ere ez dira urrun egongo. Euskadiko 18ko 'bake' maiortarioaren kontrarrepika gertatu daitezkeen martxa hauek, KAS alternatibaren 'bakea' herritartu eta azaldu nahi dutela adierazi du Herri Batasunak.

Nazional ikuspegia eman nahi izateko eta ondorioz, herrialde bakoitzetik martxa bat hasiko da: Baionakoak Iparraldeko multzo osoa bereganatuko eta Iparraldetik Nafarroara joko du, Irun-Hondarribiakoak kostea eta barnekaldea zeharkatuko ditu, Arabakoak berriaz, lautada osoan ibiliko da, Nafarroakoak Bardeetatik gora joko du eta bitartekaitarra kostaldetik barnekaldean arituko da. Hauek gain, beste hiru martxa osatu dira, bata Nafarroako ekialdean.

Jon Idigoras, Mahai Nazionalekoa

«PSOEek ETA solaskide egokitzat jotzen du»

ARGIA.— Zer dela-ta luzatu zuen otsailean ETAk treguarako deia?

Jon Idigoras.— Iazko urtarrilean eta urrian ere planteatu zuen ETAk tregua baten beharra, baina orduan, Gobernuak ez zuen kasurik egin, ETArekin inolaz ere ez zitekeela dialogatu zioen... eta horra hor PSOEren beste analisia faltsu bat, ETA ez bait da organizazio terrorista baten eskematan sartzen, armen bidez presuponeto eta programa politiko batzuk defendatzen dituen organizaio politiko militarra da. ETAk, etengabeki ukatu izan zaigun autogobernurako eskubidea, espresio

eskubidea, manifestazio eskubidea, etorkizuna bere esku hartu nahi duen herri baten autogobernua, independentzia... defendatzen ditu. Gobernuak, bestalde, espero du ETA polizialki berritzea, ederki badaki ere ezinezkoa dena...

Zergatik treguarako deia orain? Nik uste dut ETA herriaren aurrean kreditu bat duela, arrazoizko programa politikoak defendatzen dituela... argi dago militarri ezin dela espainiar ejerzitua berritzi, eta hau honela, ETAk politikoki nagusitu nahi du, moralki, politikoki arrazoi duela demostratu. Hau honela,

Gobernuak tregua bilaterala onartu du, ETA solaskide egokitzat jotzen du beraz, bere garaia iristen denean negoziatzeko. Negoziazioa ez dela epe motzerarengana egingo? Badakigu... Prozesua oso gogorra izango dela eta bere gorabeherak izango dituela? Badakigu... ez dela erraz izango, baina urrats bat eman da eta benetan PSOEek demostratzen badu borondate bat aurrerago egiteko, tregua zabalago bat eman daiteke.

A.— Askok esan da tregua Pakte Nazionalaren Instituzionala itzaltzeko asmatu dela.

J.I.— Bestela dira gauzak: Pakte Nazionala, PNV, EA, PSOE, EE, CDS eta PPren erduritasuna erakusten du, Gobernuak eta ETA negoziatzera eser daitezkeela ikusita azaltzen duten urduritasuna. Azken 10 urteotako partiduon gestioa, Konstituzioaren, Estatutuaren aldeko gestioak bertan behera erortzen da azken batean... ETA eta Gobernuak proiektu politiko eta marko politiko-juridiko zabalago batetan hitzegiten jartzen diren momentutik arrazoirik gabe uzten diren partidu hauen lana, eta honen aurrean beren erreakzioa izan da manifestazio bat antolatzea.

mendiak zeharkatuko dituen, bigarre-na, herrialde zapalduetako ordezkariak osatuko dutena eta azkena, 'Amnistia' izenez presoan argazkiak emango dituen. Autodeterminazioaren ibilaldi hauekin batera, hitzaldiak, musika kontzertuak, antzerki saioak eta abar luze bat izango da, abertzale guztiak Iruñeko 26ko Aberri Egunean batu eta bertako kaleetan manifestatuko direlarik.

Elkar hizketa politikoek dagoeneko lortu dutena

Eta bi estrategia hauen gainetik ETA eta PSOEren arteko elkar hizketek sortu duten dinamika Hegoaldeko markoa, Nafarroa eta Elkarre autonomoa alegia, eta Euskal Herriko lurraldetasuna ak-

tualitate bihurtzea izan da. Estatu espainiar mailan botatzen duten egunkari eta astekari guztiek gaia berotu dute eta KAS alternatibarekin batera tabuzen autodeterminazioa eskubidea eguneroko hizkuntzaren baitan murgildu da. Kazetari espainiar gehienek idiari adarretatik heltzeko beldurra galdu behar izan diote, nahiz Diario 16ko Pedro J. Ramírezen kasuan postua ere galdu.

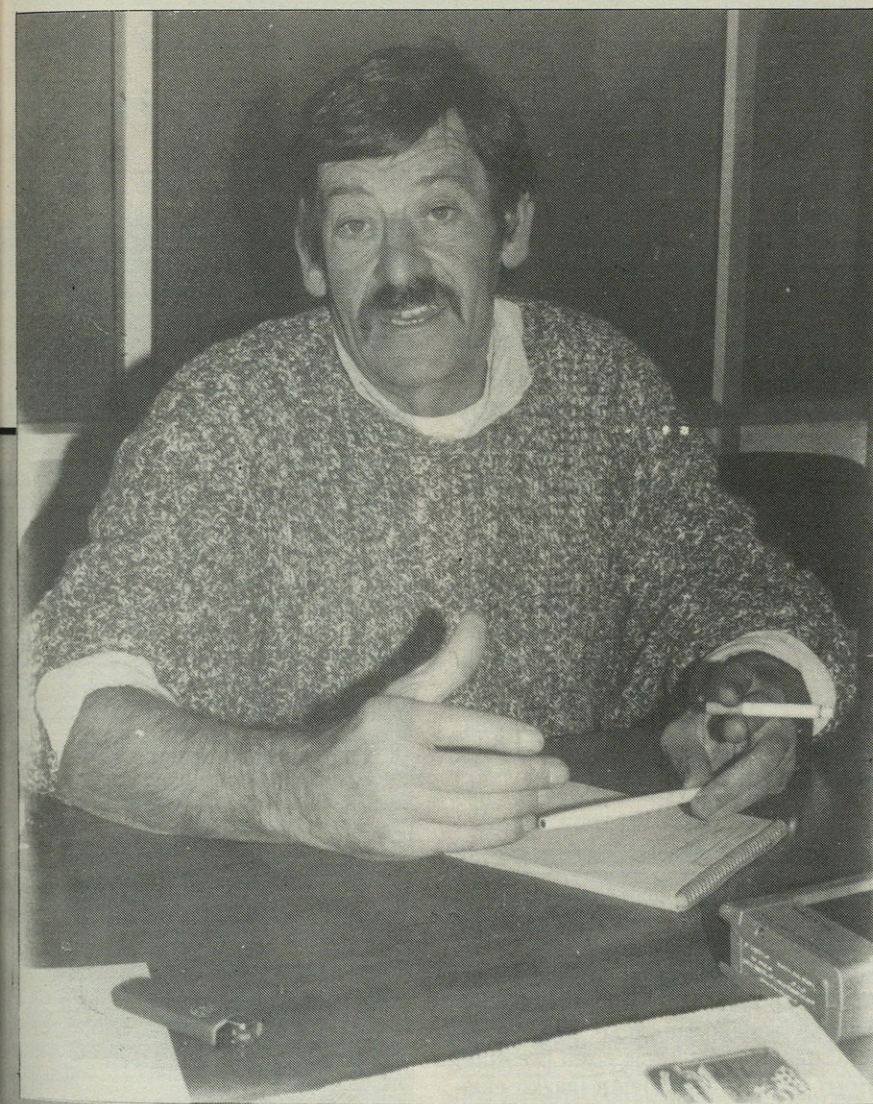
Egunak joan egunak etorri, 26a hurbilago dago. Beste bi kontakto, bata 18rako eta bestea 24erako iragartzen dira. Anttonen elkar hizketaren arabera, tregua burutzeko bi parteek erabakitako 9 puntuak zuzen betetzen ari dira baina luzatzeko erabakia hartzeko urratsak emateko zein borondate da-

goen datza gakoa. ETak 9 puntuak bete ondoren hurrengo urratsa emateko jarrera moderatua agertu du eta hone-laxe ulertu dute kazetari nahiz politikariek. Baina beste parteak, Madrileko gobernuarena, ez da oraindik argitu, galdera ikur handi baten pean estaltzen bait da.

Jadanik hasierako gaiak eztabaidatuak daude, arazoa enmarkatua dago, mahai gaineen jarri beharrekoak bertan izanen dira. Bestalde, prentsak iragarri duenez, falta diren bi kontakto horietan jokatzeko omen da Euskal Herriko historiaren parte bat. Bien bitartean, bakoitzak bere indarrak erakusteko hamabost egun ditu, batak Bilbo aukeratu du, besteak Iruñea.

Bi parteek borondatea nahiz ausardiak izango ote duten frogan dago; ETaren moderazioa ikusirik, Ajouria-eneako sinatzaileen nahiz Bilboko manifestaldiaren antolatzaileen artean enfrentamendu taktika baztertzeko akordioaren alde mintzatzea ausartuko denik ez da azaldu oraindik, itxurazko tregua baten luzapenak urratu ditza-keen bideak abertzale esparrua hedatu, bildu eta emaitza oparoak lor ditzakeela somatzen delarik, beste alde batetik.

N. ARRASTOA

A.— Nola ikusten duzu EAren pamera guzti honen erdian?

J.I.— Prozesu honetan badago orkesta zuzendari bat, PSOE, zeinak lortu duen Euskadiko partidu politikoak bere presuponestu politikoak defendatzen jar daitezen: PNV lehendik ere PSOErekin

hitzarmendutako Paktua dela medio, EEk argi utzi du espainolak direnak, PP eta CDS zer esanik ez; Arazoa EArekin sortzen da, ze heuren diote autodeterminazioaren alde daudela, konstituzioaren aurka azaltzen dira, baina gero, PSOEek deitzen dituen han dira! EA

partidu ahula baita, norabiderik gabea, mortasunik gabea. BBVtik kreditua kenduko diotela-ta deitzen dutenean Ajouria Enekoen alde jartzen da... ez dauzka eskuak libre.

A.— Aljerren aurrepausurik ematen ari al da?

J.I.— Hitzarmendutako 9 puntu horietan finkatuta esan daiteke erritmoak betetzen ari direla, 26a bitartekoa betetzen ari dela. Zer gertatuko den 26tik aurrera? PSOEek ez badu aurrera egiteko intentziorik erakusten bere horretan puskatu da. PSOEek tregua luzatzea nahi badu izango du aukerarik. Inkognita gaur eta orain PSOEren esku dago.

A.— Nola ikusten da HBtik PSOE egiten ari dena?

J.I.— Denbora irabazten ari da: 9 puntu horietatik aurrera joateko asmorik eza, mahaia blokeatzeko duen asmoa... 18 manifa bide horretatik doa, ETak tregua luzatu dezan. PSOEek aurrerapausurik eman gabe; borondate politiko txarra erakusten du beraz, eta badaki nola edo hala bideratu beharko duela bere politika ze 26an aurrera tregua bukatzen bada borroka armatuak jarraituko bait du aurrera,

X. LETONA

Saharako arantzaz eta guztiz

Musulmanen estatu bakarrari buruz

Mohamed Abdelaziz, sahariar errepublikako presidenteak Madrileko prentsari esan berri dionez, Marrakech-eko tontor magrebiarrak kalterik ez, baina mesede egin diezaioke sahariar mugimenduari. Marokok bitarik bat egitea dauka orain, Abdelazizen ustez: Saharako independentzia ezagutu ja, eta ondorioz Aljeriako 1962koaren gisako erreferendum bat antolatu, edo, segituan ezagutu gabe, oraintxe antolatu erreferenduma, eta horren baldintzei buruz eztabaidatzen segi.

Garbi dagoena da Marrakechen bil-dutako gainerako buruzagiek (libiar eta aljeriarrek behinik behin) ez dutela onartuko (Abdelazizen hitzez) «sahariar herriaren gorpuaen gainean» eraikitako magrebiar batasunik.

Funtsean, 1988ko abuztuaren 30etik daukate Rabatek eta Polisariokoek erreferendumaren bidea onartuta. Formula zein izanen den ere garbi dagoke: «*Independentziaren ala Marokorekiko integrazioaren alde zaudeia?*» Urtarrilaren 4ean berriz aitzin pauso garrantzitsu bat eman zuten, Hassan II.a Fronteko hiru partaiderekin bildu zelarik, tartean Ibrahim Ghali defentsa ministraria eta Mahfoud Ali Beiba errepublikako lehen ministraria zirela. Ezkerotik gauzak polikiago joan bide dira.

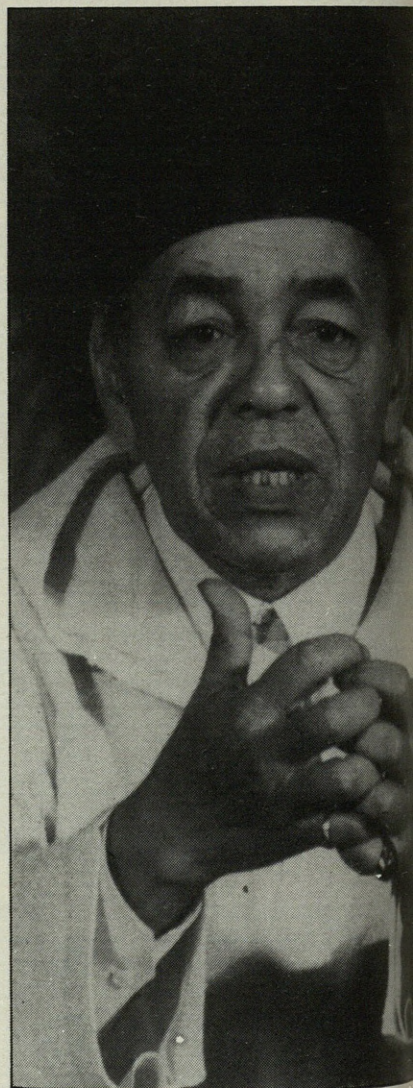
Polisariok su eten unilaterala dekretatu zuen otsailerako, eta martxoan aitzinatuta gaudelarik ez bide du, ez hautsi, eta ez berbaiztatu ere. Beste gauza bat garbi bide dago, erreferendum horretaz: 1974ean espainolek egindako azkeneko zentsoan sartu ziren sahariarrek bakarrik eman ahalko dute botoa: aljeriar babespeko Tindufeko eskualdean eta lurralde liberatuetan

bizi izanki, gehienbat. Gainerantzeko guztia negoziatzeko dago: armen gora-beherak, urteotan Saharara emigratu duten marokiarrentzat zein soluziobide paratu, azpiegitura arazoak... Agian, agian, aipatzen du optimista zenbaitek, egun batez «sei alderditako» Magreb-az mintzatuko da...

‘Marrakechetik Barheina’

Otsailaren 16an beraz, «Jainkoa eta gure herrien izenean» esan bait zuen Hassanek, «Arabiar Magrebaren Bata-suna» aldarrikatu zen Marrakechen. Marokoko Hassan, Aljeriako Bendjedid, Libiako Gadafi, Tunezeko Ben Ali eta Mauritaniako Uld Tadjia ziren presente. Horri begira ahaleginetan ihazko ekai-nez hasi ziren, Aljeriako Zeralda-n, eta hurrengo batzarrea Libian egin omen dezakete; gisortan Marokora azaltzeko hala-holako uzkurdura erakutsi zuen Gadafi konforma omen liteke; traba horiek batipat arestian Hassanek Israelgo Simon Peresi emaniko audientzian oinarrituko lirakeke.

Gadafik lortu zuen beste pribilegioa egun hartan Hassan II.aren hitzaldiaren

Hassan II.a, Marrakechen anfitrioi eta Saharako gerrateko gizona.

Islamzaleen manifestaldia Aljerren: geroz eta gehiagoko eragina.

ondotik diskurtso bakarra berea izatea izandu zen. Marokoko erregeak Coraneko aipuez jositako berbaldia egin zuen, Gadafi ordean —logiko denez bestalde— erradikalago mintzatu zen, beren ekintza hori kolonialismoaren biktimen alde zentratu behar zela, gizakia- ren eskubideak behar zirela zaindu, perspektiba arabiar eta musulman bategaz, «gizakia- ren eskubide nagusia zapal ez dezaten eskubidea delarik, horretan eta demokraziaren gainean «mendebaldearen lezio- rik» ez dutela behar azpimarratuz.

Beraz Magreb bat da azkenerako: 1983 (Aljeria-Tunez-Mauritania) eta 1984ko (Libia-Maroko) saioek izan dute fin onik nonbait. Gadafi ez da baina horretan gelditzekoa, eta beste askoren desioak interpretatzen ditu gure ustez: «Marrakechetik Bahrein-a» hedatu beharreko batasunaz hitzegi- n zuen eta. Magrebiar batzarrean beste estatu arabiarren papera ez da ahaztekoa: kon- taktuotuan Saudi Arabiako Fahd-en la- guntza estimagarria aipatzen da horre- taz.

Islamzaleen bultzakada

Batasun saiook ez daitezke europar ikuspegi estu batetik uler. Ekonomia- z Magrebeko estatuak elkarren lagunga- rri direla aipatzen da, konparazio Libia eta Aljeria hidrokarburoen produktore direlarik eta Tunez eta Maroko berriz manufaktura- ren espezialduta daude. Arrazoi horiek baztertu gabe, Estatuari buruzko islamiarren kontzeptioak ezin alde batera utziko ditugu.

Europar eredu- zko Estatu- nazioaren aurrean islamzaleen jarrera oso garbia da, eta oso erradikala: Estatu musul- man bakarraren alde lan egin beharra dago. Islamiar asoziazio- en ekimena adi- bidez, horri zuzenduta dago bereziki. Eta islamzale hauen geroz eta gehiago-

ko eragina kontutan hartu beharra da- go; izan ere Magreben lehertu dira, az- keneko urtetan, islamiar errebolta- rik gogorrenetarikoa —beharbada erlijioa Magreben beste arabiar herrialdeetan baino izkutatuago gorde izan delako as- paldi. (Libia dateke salbuespen, apika bertan estatuak islam-araberako solu- zioak bilatu izan dituelako gizarte zibi- larentzako).

Hala bada, Islama ari da nonbait te- rrenoa irabazten Magreben ere —ere- mu politikoan, esan gura dut. Aljeriako udazkeneko 'matxinada'-n ez dira bede- ren islamzale erradikalak (oker deituta 'integristak') zerikusirik gabekoak. Eta altxamenduaren ondotik erreforma handiak etorri dira Aljeriara: parti- du-aniztasuna, gehiagoko adierazpen askatasuna (bereberen ahotsak entzu- ten hasi dira kasu...) —Dena den, estatu hark pausorik pauso amore eman du is- lamiarren erreibindikapenaren aurrean: ostiraleko atsedena (1974), apostuen de- bekua (1976), txerrien hazkuntzaren debekua dekretu bidez (1979)...

Marrakechekoak izan du segidari- k ondoko egunetan. Martxoaren 3an (1972an erredaktaturiko) lfrango trata- dua sinatu zuen Marokok: badirudi ho- rrela 1963ko Maroko-Aljeria gerra bide- ratu zuen (Tinduf eta oasien inguruko) muga- auzia erabat garbiturik gelditzen dela, hori zelarik bi estatuen arteko az- keneko konponezina, 1969an Marokok Mauritania utzi behar izan zuenetik, be- rorri ere erreibindikatzen bait zuten be- rentzako marokiar nazionalistek or- duan.

Mugida txiki horrek Saharakoa ere bideratuta dagoela esan nahi dezake, eta bada hori pentsatzeko beste seinale- rik: Fronte Polisarioaren tregua bera, diplomatiko batzuk eta besteren azken aldiko joan-etorriak...

PABLO SASTRE

Vienako eleketak

Kezka berrien aroa?

J oan den astean desarmeari buruzko elkarrizketen etapa berri bat ireki zen Vienan. Europako indarren gutxiagotzeaz aritu dira oraingo honetan batipat. Pundu konkretuetan, logiko bait da, Ekialde eta Mendebaldekoek kontzeptio desberdinak izaten segitzen dute, baina orain urte batzuk nekez imajinatzen ez zen bake giroa antzematen da egun. Eta desarmea, eta Ekialde Erdiko gatazka globala, beren dimentsioagatik, mantso mantso badoaz, eta hala ere badoaz, itsaso txikiagoetan urak baretu dira zer-edo-zer: Angola eta Namibia, Kanputxea, Nicaragua... Afganistanen ere pauso bat atzera eman dute sobietarrek, horrekin ez da gauza konpontzen baina... Eta txinar langileak Siberiara joaten hasi dira lanera, eta Taiwango negoziogizonek Pekinen inbertitzen dute, eta Vietnam ez dago bere inguruarekin uste litekeen bezain etenik...

Guzti honetan, estatu txikiagoen beharrekin batean, potentzia nagusien bake beharra somatzen da garbi: barru arazoak alegia. Perestroika krisiaren alaba da, hein handi batean. Baina amerikarrak ez daude askozaz hobeto: esate batera, harrigarria da eta oso adierazkorra, bertako beltzen bizitzeko esperantza gutxitu egin dela, bigarren urtez, 88an.

Bestetik, arma nuklearren eta —berriki, behar ez zuenak eskuratu bait zituen— arma kimiko- en kezka- rekin batean, kezka 'zibilago' batzuk bereganatu dituzte potentziek agi denetik. Ekologia, kasu. Gorbatxevek esan du: «Industriaren hazkunde tradizionalaren mugak agerian gelditzen ari dira. Berorren hedatzeak hondamendi ekologikorantz garamatza; beraz funtsean berri izanen den progreso tipo bati buruz ikertzen hasi beharra da...» Ekologiaren beldurra. Gosearen beldurra ere bai ote? Baina egia ote daiteke, ametsa bait dirudi, orain horrelakoetan erreparatzen hasi direla mundu iheskorra beren esku daukatenak?

Fanxin

Biztanleen artean etsipena jaun eta jabe

Trebiñok ezin du Burgosen uztarria gainetik kendu

Gernikako Estatutua indarrean jarri zutenean, trebiñoarrek, behingoz bederen, legez Arabaren parte izango zirela uste zuten. Berriro ere oker. Euskaldun hauek espainiar nazionalismoaren administrazioaren adar korapilatsu eta itotzaileak ezagutu ohi dituzte, eta hori gutxi bada, Gaztela-León eta euskal elkarte autonomoaren utzikeria eguneroko ogia dute. Araban sartzearen aldeko diren trebiñoarren ustez, euskal administralgoa ere maltzur jokatzeko ari da afera honetan.

Eskualde pobrea izan arren, ondasun eta irabazi guztiak Arabara doaz.

Trebiñoko konterriko bi udalek Araban sartzearen aldeko iniziatiba hartu zutenetik trebiñoarren bizitzek ez dutela aldaketarik jasan. Gaztela-Leónek estatutua indarrean jarri da eta euskal gobernuak afera hau Epaitegi Konstituzionalera eraman du; hala ere, Epaitegi espainiar honek sartzearen kontrako epaia eman eta gero, ez da ezertxo gertatu.

Orain berriz, azken sasoi honetan Gasteizko eta Trebiñoko udalen artean elkar laguntzeko akordio bat sinatu dutelarik, su espainiarra Arabako lur zati lehor hau kiskaltzen hasi berria da.

Trebiñoren arabatasuna ez du inork ukatzen

Hauteskunde garaia iristen den bitartean alkatetza lortzeko borroka eginen duten bi taldeek ez dute, azken hamar urte hauetan bederen, Trebiñoren burgostasunik ere aipatzen. Hala ere, euskal usaina duen edozer Konterriri honetara hurbiltzen edota bertan sortzen bada, oldar gaztelarrak bapateko indarra hartzen du. Bi trebiñoarrek adierazi digutenez, arazo hau Soriarekin edo Errioxarekin izango balitz, honen gero guztia konpondua litzateke. *«Baina istilua Euskadirekin denez...»*

Euskal elkarte autonomoak Trebiñoko auzia Epai Konstituzionalera eraman zuenetik, bertako euskaldunak il-luraz espero zuten baieztoko epaia, baina badaezpada ere zenbait politikari abertzalekin kontaktoak egin zituzten eta *«guk, eta Burgos-zaleek ere, epaia epel-labur batean ezagutzea espero genuen, horrela ziurtatu bait ziguten poli-*

Korrika Trebiñotik igarotzerakoan bezala, urtean zehar bertakoek euskal lekukoari eusten diote.

tikariek, eta baiezkoko epaia denon baitan zegoen» edierazi digute Trebiño ondoko Saraso herriko bi biztanlek; Trebiñon bizi eta burgales sentitzen zirenek ere, ez zuten inolako kontrarik egin, hauen burgostasuna hain sendoa ez bait da. «Aste bat lehenago —jarraitzen dute— Arabako diputazioen egon ginen eta hitz itzaropentsu besterik ez genuen entzun; ondorioz, kontrakoa atera zenean denok harri eta zur bihurtu ginen, erantzuteko kema bertan behera gelditu zitzaigularik».

Epaia honek ondorio zuzenak izan zituen trebiñoar euskaltzaileen artean, «lehendik ere, gutako askok Gasteizen enpadronatzeari ekiten bazion, beste asko bertako udaletako erroldetan ginen, erreferendum batera deituz gero, zerbait egin genezakeela pentsatzen genuelako; gaur egun guztia aldatu da eta norberak bere kasa, Gasteizen edo Arabako beste herri bateko erroldan dago honez gero, neurri honek abantail handiak dakartza-eta berarekin».

“Gu ez gara burgales sentitzen baina ez dirudi euskal administralgoak Euskaditzat hartzen gaituenik”

Hurbilpen ttipienak mesfidantza sortzen du

Etsipenak harrapatu dituela onartzen badute ere, UDA elkarte kulturalari ekin zioten, non ideologia desberdineko trebiñoarrak bildu arren, integrazioaren aldeko direnek osatzen bait dute. Egin ohi dituzten ekintza guztiak, hala nola kros ekitaldiak, aldizkaria e.a. arabar inguruneari lotuak daude, azken batean ekintza hauek bi herrien arteko harremanak sendotzea bilatzen bait dute.

Harreman sendotze horien artean orain gutxi Gasteizko eta Trebiñoko udalen artean sinatu duten komenioa dugu. Honen bitartez, Trebiñoko zaborrak Gasteizko zabortegira eraman ahal izango dira; Burgostik berehala etorri dira moeta honetako akordioak indarrean dagoen legedia urratzen ote duen jakitera. Bestalde, ordea, Burgos eta Arabako diputazioen artean zenbait akordio sinatu dute, non hauetako batzu errepideen mantenimenduan eta Osakidetzaarekiko tratuetan datzaten.

Trebiño eta Gasteizen arteko hurbilpena ikusirik, Burgos zenbait neurri 'egokitzaile' hartzera behartu izan da eta errepide berriak eraiki, telefono publikoak ipini eta maila soziala hobea gogotuko duela agindu du. «Aspaldiko aginduak direnik eta orain arte bete ez direnak direla denok dakigu baina askoz gehiago ere ez dugu espero. Larriagoa da Arabatik espero genuena, zeren zer jaso dugun ikusten saiatu gara eta alerik ez dela izan konturatu ere bai».

Berdintsu jarraitzeko Arabaren interesak

Trebiñoko konterria Burgostik urrun eta 'ahazturik' dagoen lur eremu zabala

dela denon baitan dago, baina trebiñoarren hitzei kasu eginez gero, Gasteizko administralgoari 'bustitzea' eskatzen diote; «beti hitz politikak jaso ditugu baina gisa honetan jarraitzeko patua aldaezina dela dirudi. Politikari abertzaleak egunkarietako adierazpenetan gelditu dira eta ez dute inolako laguntzarik gauzatu». Gai hau ikututzerakoan adierazpen jariora dator berehala, «gu ez gara burgales sentitzen baina ez dirudi euskal administralgoak Euskaditzat hartzen gaituenik, zeren presiorik egin duen arrastorik ez bait dago eta borondaterik dagoen ez dakusagu».

Eskualde pobrea bada ere, sortzen diren irabazi eta ondasun guztiek Araban dute amaiera. «Gure lanetik sortutakoa, batez ere, patata, erremolatxa eta garia Gasteizen saltzen dugu eta edozein erosketa egin behar dugularik, kotxea, traktorea, telebista edo dena den, Araban egiten dugu, bertan zehar-kako zerga handiak ordaintzen ditugularik. Beraz, Arabak gure irabaziaz merke eskuratzen ditu eta ordainez ez du ezer inbertitzen: negozio bikaina».

Iniziatiba bertakoena, ardura euskaldun guztiona

Trebiño Araba izateko Elkarte autonomo hartako udalen bi herenek baiezkkoa eman beharko lukete eta hein berean, Gaztela-Leóneko Juntak bere kontsulta egin; «beraz, lege hauekin zail dugu arabar izaten». Garbi dute, hala ere, bertakoek izan behar dutela iniziatiba izan behar dutenak, mugitu egin behar dutenak, «lehen Korrika zertorenean 'ahí vienen los vascos' zioten, mespretxuz eta gorrotoz; gaur egun gu gara Korrika-ko korrikalariak eta horrelakoak botatzeko aitzakirik ez dute-nez, isil daude».

Beren neurrian iniziatibak bultzatzen saiatzen diren hein berean Trebiño Araba dela aldarrikatzen dute baina Euskadi ere badela gogoarazten dute, «badirudi gurea bakarrik dela arazoa, baina hortxe dugu Fernández Ordóñez Gibraltar-ko españolitatea defendatuz, gu berriz, bakar bakarrik sentitzen gara».

Afera honetan bada beste eztabaida-rik: trebiñoarrak euskaldun sentitzen al dira? Trebiñoarrek Arabako herritarren kontzientzia maila norainokoa den ihardesten dute eta gehiengoa behizat arabarren kontzientzia maila berera iristen dela ziurtatzen dute. «Ziurtasun osoz esan daiteke gehiengoa arabar sentitzen dela, beste guztia jorratzeko dagoelarik, bai Trebiñon eta bai Arabako lautadan».

N.ARRASTOA

Euskal Herriko sagardo ekoizpena asetzeko 500.000 sagarrondo dira beharrezkoak

Sagardogintzaren gorakadak sagarrondoak aldatzera bultzatu

Azken urte hauetan modan dagoen edaria dugu sagardoa, kupeletik edatea ohitura bihurtu delarik. Bataz beste 4-5 milioi litro sagardo ekoizten dira urtero gure sagardotegietan, gehienak, denak ez esateagatik, Gipuzkoan egin eta edaten direlarik.

Sagarraondo ugari landatu dira azken urteotan Gipuzkoan zehar.

Gipuzkoan zehar aritzen diren ekoizleak, 70 bat denetara, Astigarraga, Hernani eta Usurbil aldean kokatzen dira batipat. Bi elkartetan daude banaturik ekoizleak, gehientxuenak Gipuzkoako Sagardo Natural Uztagileen Elkargoan baitan daudelarik. Talde honen bereizketa batetik sortu zen "Taldea" izeneko beste elkargoa, honek bost sagardogile elkartzen dituelarik. «*gutxi gora behera*»—dio lehen elkargoaren lehendakaria den Jose Mari Irizarrek— *helburu berdina* ditugu, *bi taldeen helburua sagardoaren izaera hobetzea da, nahiz eta bideak desberdinak izan*».

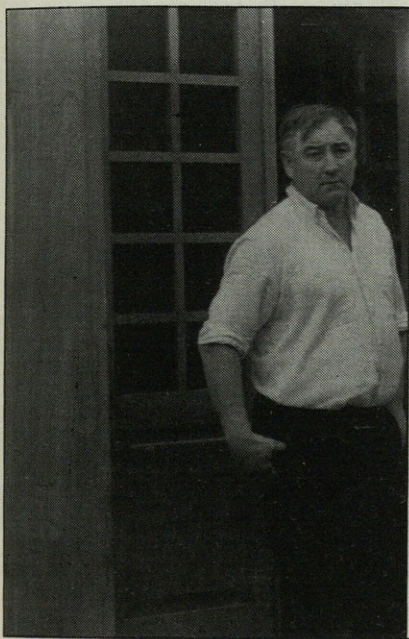
Bertako sagarra eskas

Sagardoaren izaera eta funtsa den sagarra da ezberrik gabe sagardogileek arazorik nagusiena. Gipuzkoako formaldundiak eginiko ikerketa baten arabera, milioi erdi sagarrondo beharko liratezke sagardo industriaren beharrik asetzeko, gaur egun guztira 175.000 sagarrondo daudelarik. «*Dagoenean behintzat bertako sagarra erabiltzen dugula, baina ez dagoenean kanpora jo behar*» harrean aurkitzen gara: Asturias edo Galizia aldera batipat. Honako lekutan ere aurkitzen ez dugunean, Europatik ekartzen dugu; lehengo urtean adibidez, Normandiatik ekarri genituen hainbat eta hainbat kilo».

Sagarraren inguruan tirabira frangatzen da urtero, jakina denez sagarrondoek bi urtetan behin ematen bait dute fruitua, hau sagarrondoaren urritasunarengatik, tirabira gune bihurtzen delarik. Lau milioi kilo sagar jaso dituzte aurt...

gure baserritarrek, hauekin gutxi gora behera 3.500.000 litro sagardo ekoiztu daitezkeelarik, sagar kilo baten errendimendua %60 eta %75 artean bait dago.

Azken sei urte hauetan gertatu den ekoizpenaren igoera kontutan harturik, sagarrondoan landakuntzaren esparruan bide berriak jorratu dira. 40.000 landare banatu ditu duela sei urtetik hona Gipuzkoako Foru Aldundiak lurralde guztian zehar, «Euskal Herrian dagoen sagarrondo kopurua ezagutu behar du, horrela 10 urte barru ekoizpen hori hurrupatzeko gai izango garen jakin dezakegu».

Zazpi urte darama Irizarrek Gipuzkoako Sagardo Natural Uztagileen Elkargoaren gidaritzapean.

Erosketa kontratuak

Hemengo nekazarietako tratua, EHNEren bitartez egiten da, nekazarien elkargo honekin urteko salneurria finkatzen delarik. «EHNEren finkatzen den salneurria, gero zuzenki baserritarrekin negoziatzen da. Nahiz EHNEkin prezioa negoziatu, bakoitzak bere baserritarrekin egiten du prezioa».

Kanpotik datorren sagarrari dagokionez, ez dago aurrerabakitako salneurririk, kasu honetan sagardogileek zuzenean negoziatzen dutelarik beraien nekazarietara. Halaber, sagardo ekoizleak sagarrak kanpotik ekartzen diharduten bitartean, nekazariak kexu dira sarritan beraien sagarra saltzen ez dutelako.

Edonola, denboraldi honen hasieran ere akordio bat sinatu zuten sagardo ekoizleak eta nekazariak, sagarraren salneurria, kiloko 25 bat pezetatan eza-

“Kupeletik tiraka arituz gero, sagardoak ez du hobekuntzarik jasango”

rri zelarik, «orainartean ez da gora-behera handirik izan, baina sagar asko etortzen den garaiean, negozioazio orotan bezala, tirabira frango izango direla pentsa daiteke».

Txotxaren ohitura kaltegarri

Aurten sagardotegietan dastatu daitekeen sagar-zukoari bagagozkio, urteko urtera kalitatea behar izango duela diote denboraldi osoan zehar sagardotegiz sagardotegi aritzen direnak, lehengoarekin alderatu ezin daitezkeelarik hauen ustez. «Nik ez nuke esango kalitatea beheraka doala. Nik ez daukat orain dela 40 urtetako sagardoaz hitzegiterik, baina uste dut sagardoa hobetuz joan dela. Garbitasunaren aldetik adibidez, asko hobetu da, bai sagardo ekoizle berari dagokionez eta bai bitartekoei dagokionez».

Dena dela, sagardotegiak gaur egun modan daudela esan daiteke, txotxetik edatera gerturatu den jendea gero eta ugariagoa delari. Bi hilabetetan zehar, behin eta berriz kupela irekiz gero, sagardoak asko galtzen du, denboraldiaren ostean sagardo hau botelaratuz ezin daitezkeelarik. «Kupeletik beti tiraka arituz gero, sagardo horrek ez du inolako hobekuntzarik jasango. Sagardotegietan txotxetik edateko laupabost kupela izango ditugunaren kontzientzia hartu behar dugula uste dut. Hori da gaur egun sagardotegietara etortzen direnekin daukagun borroka handiena».

Azkenik, honela mintzatu zaigu Irizar aurtengo sagardoei buruz: «txotxean hasten garenean sagardoa ona egoten da, baina bi hilabete pasa ondoren kalitatea jeitxi egiten da, edonola horrek ez du esan nahi urte txarra denik. Sagardoa ona den edo ez esateko, botelaratuko diren kupelak eduki behar dira kontutan, horietan denboraren poderioz ez bait da ondatzen sagardoa».

MIKEL ARRIETA

EHNE:

«Oinarritzko salneurria ezarri behar da»

Sagardogile eta nekazarien arteko bitartekari bilakatu da Euskal Herriko Nekazarietako Elkarteak azken urte hauetan. Sagarraren ahalik eta salneurri egokiena lortzea da sindikatu honen helburua.

ARGIA.— Zein da sagarrondoan egoera?

EHNE.— Gaur egun sagarrondo asko sartzen ari da. Honenbestez, sagardogileak pixka bat kezkatutik daude, esaten bait dute sagarrondo gehiegi daudela, eta gaur ez baldin bada ere hemendik urte batzuta guzti horiek ekoizten hasten direnean sagar gehiegi egongo dela.

A.— Zein da EHNEren papera bi alderdien arteko tratuetan?

E.— Guk urte hasieran sagar ekoizleekin uztari buruzko inpresioak jasotzen dituzten, sagardogileekin harremanetan jartzen gara. Beraz, iritziak kontrastatu ondoren, nekazari guztiak EHNE bezala joaten gara. Honek eraman du gure lanaren dinamika gehiena.

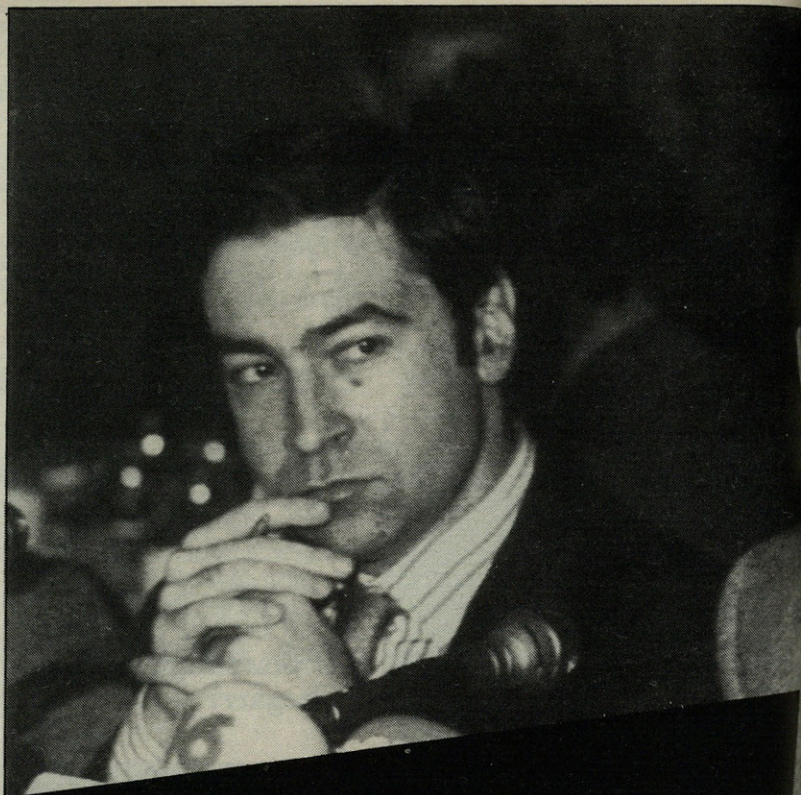
A.— Ba al dago ezarritako salneurririk?

E.— Ez, honek dagoeneko arazoren bat sortu digularik. Konturatu gara ezin garela ibili asko dagoenean sagardogileei estutzen, eta ez dagoenean salneurriak igotzen.

A.— Zein da irtenbidea?

E.— Gure iritziz mahai bat osatu beharko genuke gai honen inguruan, salneurriak kriterio batzuen arabera ezartzeko. Mahai honetan, sindikatua, administrazioa, sagar ekoizleak eta sagardogileak elkartzeko beharko liratezke. Oinarritzko salneurria ezarri beharko litzateke, nahiz eta oraindik borroka asko dagoen egiteke.

Indar ekonomiko
eta politikoek
ez diote barkatu
'Diario 16'eko
zuzendariari

Prentsaren boterea eta askatasun falta

Pedro J. Ramirez 'Diario 16'tik bota dute. Interes ekonomiko eta politikoak antzeman dira erabaki horren atzean. Gobernuaren presioak aipatu dira... Guzti hau abiapuntutzat hartuz Estatuko prentsa nagusiaren gorabeheretz aritu gara Antton Azkagorta eta Nikolas Xamardorekin, Leioako unibertsitatean lanean ari diren Informazio Zientzietako doktoreak biak.

'Diario 16' egunkariko zuzendari ohiaren zesea egunkaria bera gainditzeko duen textuinguru zabalagoan kokatzen dute bi irakasle hauek, izan ere, 'El Pais'ek azkenaldian hartu duen bideak P.J. Ramirez egunkariak hartu duena baldintzatu bait du. 'El Pais'en bilakaeraz hasi zaizkigu hizketan. «Beti-danik izan da egunkari instituzionala, sistemaren defendatzailea, baina sekula ez da gobernuan zegoen alderdiaren

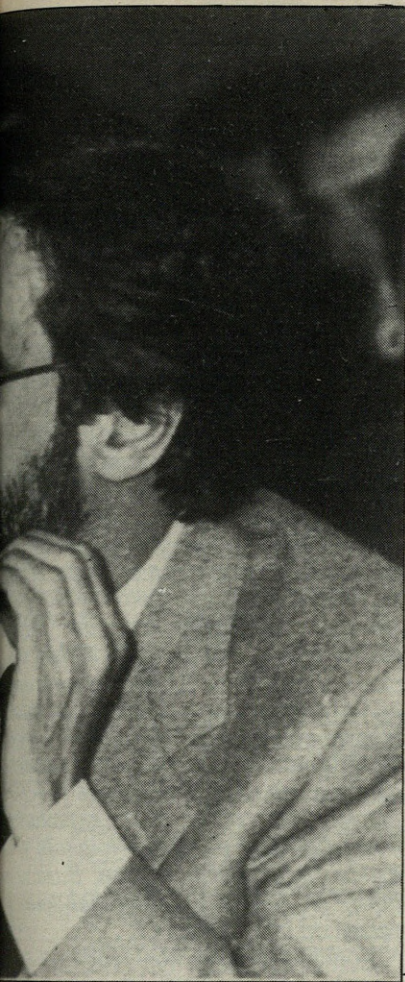
erabateko defendatzaile izan, baina hori aldatu egin da duela urtebete edo gutxiagotik hona».

'El Pais'en lekua

Erreportero delegatu bat omen du 'El Pais'ek Barne Ministeritzan, «Javier García delako bat», eta bere ikerketa modu eta metodo propioak alde batera utziz, gobernuaren esanetara jarri da

antza egunkari hau. «Euskal Herriko buruzko informazio gehienak Barne Ministeritzatik datoz zuzen zuzenean. Hau periodistakoki desastre bat izan da, eta sinesgarritasuna eta efektibotasuna galdu du 'El Pais'ek» Honen adierazgarri zuzena dugu GALari buruz mantendu duen ixiltasuna, Abenduak 14ko greba zela-ta sindikatuen aurkako jarrerara...

Azkagorta eta Xamardok azaltzen digutenez, 'Diario 16'ek —eta bere zuzendariak, P.J. Ramirezek— 'El Pais'en aldaketaz oharturik, honen lekua hartzea bideratu zituen bere urratsak. «Apostu egin eta linea independentteko bati ekin zion. Hor kokatu behar da GALekiko ikerketak, ETAko kupularekiko elkarrizketa... Gai hauek ikerketan informazioak hemen dituen mugak apurtu dituela esan daiteke, eta mugak apurketa hori beti Euskal Herriko gaiekin gertatu da». Hain zuzen ere 'Diario 16' izan da Euskal Herriari begira...

eta alderdi guztiek ETaren aurkako kontsentsua bilatzen dutela eta 'Diario 16' diskordantea izan dela zentzu honetan esan digute solaskideek.

ra bi kazetari (Mirelles eta Arques) espezialdu dituen egunkari estatal bakarra. Euskal Herriko informazioa da hain zuzen ere bi ikerlari hauen ustetan erreferentzi puntu nagusia: 'El Pais'en giroa hemengo gaien tratamenduan nabaritzen da eta 'Diario 16'ek hemengo politikarekin zerikusia duten gaiekin betetzen du harek utzitako espazioa.

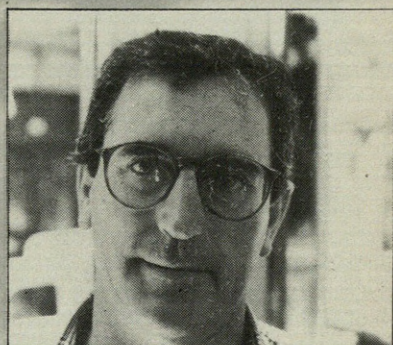
'Diario 16'en linea berriaren eragile nagusia Pedro J. Ramirez zen arren, entrepesaren buruzagitzan apoioren bat bazuela susmatzen dute gure solaskideek. 'Interes periodistikoak ez ezik interes politiko desberdinak —PSOErekin desberdinak— zituen talde bat bazezola susmatzen dugu. Ez zen Pedro J. ren interes periodistiko soilak, atzean talde politiko-ekonomiko baten apoioa zuten. Eta orain, antza denez, hautsi egin da apoio hori. Hausketa horren zergatiak aztertu beharko lirateke».

Apoio horren apurketa zergatik eman den jakitea zaila bide da, baina

Pablo Muñoz ('Egin'eko zuzendaria):

«Gobernutik oso presio gogorrak jaso ditu egunkariak»

«Nik uste dut berak arrazoi duela bera botatzeko erabakia maniobra politiko-finantzieroa dela dioenean. Begira, Corcueraekin egin zuen debataren ondoren nik entzun nion esaten zuela «Corcuera me ha amenazado», eta hori oso grabea da! Momentu honetan bestalde, nik uste, Gobernutik oso presio gogorrak jaso dituela egunkariak orain bitartean jorratu duen linearekin mozteko, GAL dela, 14ko greba, Semprunen kontra esandakoak...».

«Pedro J.k bazekien aspaldidanik zintzilik zegoela; honen testigu dira azken partean, Arjeleko mahaiaren sasoian, Txominen hil zeneko kausari buruzko erreportaia egitea, edo HBren mahai nazionalerako partaide biri buruzkoa... konpentsatzeko, beste zentzurik ez du, azkeneko ofentsiba».

«'Diario 16'ek, Pedro J. ren zuzendaritza pean, saltzeko espazio bat aurkitu zuen. Argi ikusi zuen, beti

ere salmentak areagotzeko helburuz, nondik nora zuzendu behar zuen informazioa. Nik uste, egunkariak, normalean, Euskadiko gaiak 'izorratzeagatik' tratatzen dituztela, ezker abertzalearen aurkako informazioa bideratuz, eta 'Diario 16'k lortu du aldez, Euskadiraiko propio espezialista pare baliatuz, bestelako informazio bat eskaintzea; baina halere, Pedro J. ren asmoa ez zen Euskadiko errealitatea erakustea, salmentak gehitzea baino».

Antxon Egia ('Deia'ko zuzendaria):

«Egunkariaren independientziak jende bat haserretu du»

«Ez dakit zer egon daitekeen guzti honen azpian; egia esan, asko harritu nau, oso kazetari ona bait da Pedro J. Ramirez, egundoko lana egin duena, hutsetik Estatu mailako 3. egunkaria izatera bultzatzen duen egunkaria bertan egon den urteetan. Kazetari hobenetarikoa dugu ezbaierik gabe, eta hau honela, ez dut ondo ulertzen...»

«Egun, egunkari serioa eta kalitatezkoa dugu 'Diario 16'. Horra hor GALi buruzko egin ikerketa... egunkariak inpartzialtasun bat erakutsi digu, kolore guztietako terrorismoa kondenatu izan du, eta guzti honek azken batean, independentzia horrek, jende baten haserrea piztu du; eta dudarik gabe, Euskadira buruz eman duen informazioak bere pizua izan du bidaltzeko orduan. Zuzen-

daritza beste norbaiten esanetara jarri denaren usaina dauka afera honek».

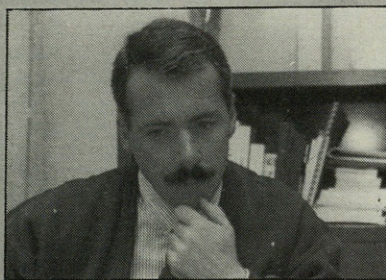
«Orokorrean, Estatuan egiten ari den prentsa gero eta gehiago bustitzen da Euskadira buruz ematen duen informazioan. Bestalde, sasoi batean baino zuhurrago jokatzeko du; guzti honetan izango du zerikusirik Arjeleko trekuak, zeinak positioboki eragin duen prentsan».

Xabier Zabaleta ('Gaur Express'eko zuzendaria):

«Arriskugarria bilakatu da zenbaitentzat»

«Pedro J. Ramirez egundoko profesionala da. Egunkarietako zuzendarien artean mediatik oso gora da-goela erakutsi du, 'Diario 16'ekin produktu oso on bat lortu du bestalde, kutsu populista eta kultoa uzartzen jakin duelarik; Adierazpen askatasuna 'a la americana' ulertzen duen horietakoa, bere zortzi edo bederatzit urtetako lan horrek potere bat eman dio egunkarian, eta noski, arriskugarria bilakatu da zenbaitentzat, eta hau honela, botatzearen erabakia argi dago presioen jokuan sartzen dela (ondorenak zeintzu izango diren argi ez dadugu ere)».

«Guzti honetan erabakikorra izan da egunkariak Euskadiri eskaini dion tratamendua. Bainan ez dezakegu ahaztu duela urte batzuk burura eramaten genituela eskuak 'Diario 16'ek Euskadiz esaten zituen gauzak zirela medio, ezta ABCren ere ez zuen holakorik esaten, eta orduan ere Pedro J. Ramirezek zuzentzen zuen egunkaria... ezin dugu

orain martir bat egin bota dutela eta, ezin dugu memoria gal».

«Ze imagina kanporatzen dugu Euskadiz euskaldunok? Ahaztuak, gaizki tratatzen gaituztela egunkarian esatea orain... ez dakit, nik ez daukat biktima konplexu hori, baina beno, askotan senti naiteke erabat haserre gugatik diotenaz, baina alderantziz egingo bagenu galdera, galdetuz espainiarrei zer eritzi daukaten hemengo prentsaz, akaso erantzun gogorrak jaso beharko genituzke, egia bada ere hemen ez da-goela ABCrik».

Informazioaren homogeneizaziorantzko joera nagusitzen ari da bazter guztietan

horretara bultzatu duen joera nagusia zein den garbi dakusate Xamardo eta Azkagortak. «Hor badu zerikusirik kontsentsu famatu horrek. PSOE eta alderdi guztiek ETaren aurkako kontsentsua bilatzen dute, eta 'Diario 16', Pedro J. Ramirezekin, diskordantea izan da arlo honetan. Eta momentu hau, Aljereko elkarriketak direla-eta, funtsezkoa da,

eta botereak ezin ditu diskordantzia horiek onartu».

'Derecho a discrepar' telesaioko ezta-baida hartan P.J. Ramirez nahiko argigarria gertatu zen zentzu honetan: argi eta garbi azaldu zuen Corcuera markatzen duen bideari jarraitzeko ez zegoela prest, ez zituela 'plan ZEN'aren erizpideak segituko. «Azken finean, P.J.

Ramirez horregatik bota dute zuzendari-tzatik, 'Diario 16' ere 'plan ZEN'era bideratzeko; erabakia ez dator entresatik, barne ministeritzatik baizik».

Informazioaren homogeneizazioa

Orohar, informazioaren homogeneizaziorantzko joera nagusitzen ari da bazter guztietan, eta, bi irakasle hauen hitzetan, informazioa homogeneizatze-ko joera hau bereziki indartu nahi da, eta indartzen ari dira, Euskal Herriari dagozkion informazioetan. «Minimo comun denominador»aren politika bultzatzen ari dira, diferentziak ezabatuz joateko. Informazioak homogeneoa behar du, ENAMi kontra egiteko helburuarekin gainera. Honela, ezin da GALen globoa puztu, ezin da trapu zikinik atera... Azken batean, ENAMen aurrerapenaren aurrean propaganda eta informazioa nahasten hasi dira. Forma aldetik informazioa baina sakonean propaganda hutsa dena. «basta que la información sea creible para explotarla» esaten da ZEN planean. Nolanahi ere, Estatu espainoleko prentsa Euskadiri buruz ari denean sistematikoki desitxuratu du informazioa».

Komunikabideen kontzentrazio prozesuak informazioaren homogeneizazioa indartu dute dagoeneko, eta gero eta gehiago indartuko dute ezbaierik gabe. Honela diote behintzat Xamardo eta Azkagortak. «Kapitalismoaren prozesu logikoa da kontzentrazioarena, baina horrek eragina du informazioan, gero eta homogeneoa izango baita. Honek, jakina, kontraesanak sortzen ditu, beraiek saltzen duten irudia pluralisorena bait da, eta gero ikusten da informazioa entresak gero eta kontzentratuago eta gero eta esku gutxiagotara daudela. Urte gutxitan hiru edo lau talde entresarial geratuko dira prentsa mailan Estatuan: 'El Correo'arena, PRISA —'El Pais'ena—, 'Grupo Zeta'... kapital zaharrekoak ere pikutara joango dira».

Eskuma zaharreko prentsak —'Ya', 'ABC'...— ez omen du etorkizunik, sinisgarritasuna ere galduta bait du. «Ez etorkizunik ezta interesik ere, hemen inolako eraginik ez bait dute. Besteek, ordea, badute eraginik, inteligenteki jokatzen dute eta. Hemengo indarra zati-tzea da bere asmoa, eta horretarako itxura dialogantea ematen dute, diferentziak onartuz, oso objetiboak direla ematen duelarik. Irakurle inozoarentzat izan daiteke hori neutraltasuna, baina ez guretzat».

IMANOL MURUA
J.J.PETRIKORENA

ARGIA

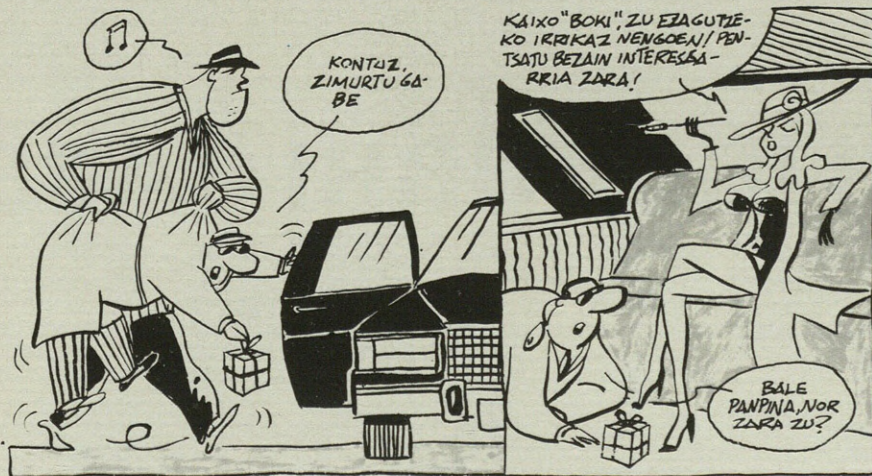
K O M I K I A

141. zenbakia

BOKARTA
MORAU + MARTIN

MAFIA!!

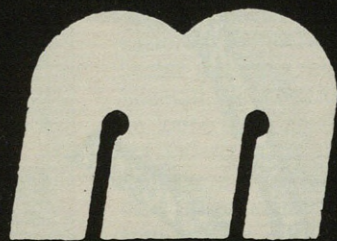
MA ATALA: POLIZIENGANTIK IHESI
DUALA, ERRAIDOI BATEK BOKAR-
TA GELDI ARAZU DU.

ZINKUNEGI
O P T I K A

HERNANI, 4 - 20004 DONOSTIA - Telf. 42 06 24

kirolzaleen
zerbitzutan

miner

donostia

☎ 271050 eta 270447

EZ UTZI IRAKURRI GABE

LITTLE NEMO
WINSOR MCCAY

LITTLE NEMO
WINSOR MCCAY

NEMO TXIKI Aren ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

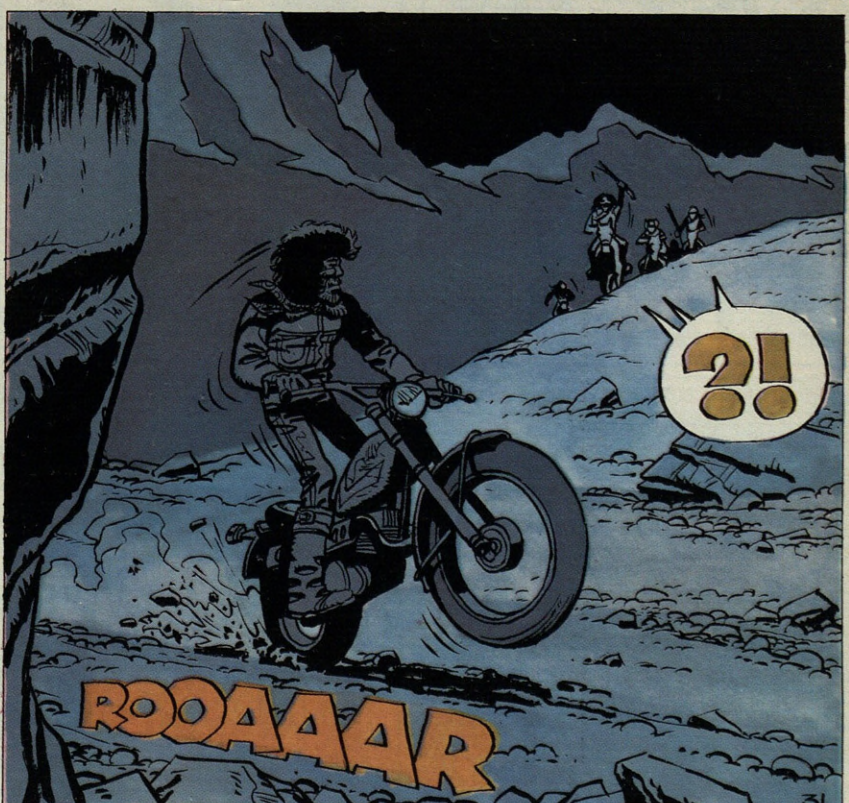
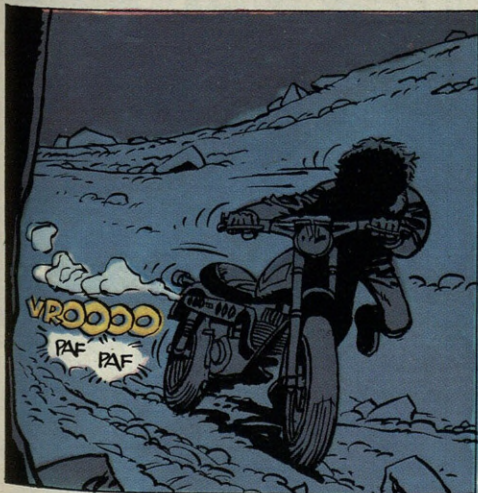
TTARTTALO Argitaletxea

Onddoak eta buruak

Itzultzaile: Bego Montorio

Jarraituko da.

O, PIERRE,
PIERRE...

MEDIZINAK HITS
EGIN DIO...GEZURRA
ESAN ZIDAN!

ETA ZER USTE
ZENJEN, ALU HORI?
ZUTAZ TRUFATU DA
PIERRE LA
REINE!

ZER DIOZU,
ZURIA?

BADUA!!!

ARGIA IZAN DA PIERRE... BERA TORTU-
RATZEKO AUKERA EMAN GABE HILTZEA
LORTU DU... DENEN AURREAN EGIN DIZU
BARRE. HAINBESTE KONTU ETA OSPE
ETA UMEAK BAINO INOZOAGOA ZARA!

BADUA!

ZURIAK
ARRAZOIA DU.
UME BAT
BEZALAKOA
DA APARIA!

MADARIKATUA... EZ EZAZU
BARRERIK EGIN!

HILKO
ZAITUT!!!

JA,
JA,
JA!

EZ!...
EZ EZAZU HIL!

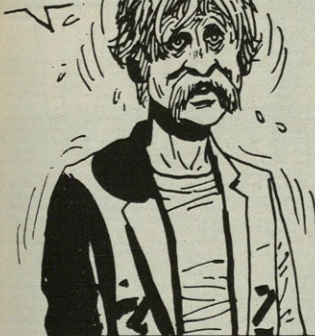

JAINKOA!
CORTO MALTESE...
ENE LAGUNA!

ZER
DIZU
STEINER?

ZER?... EZ DA
POSIBLE...
EZ DUT ULERTZEN...

NEU NAIZ ULERTZEN EZ DUENA.
ZEIN PEKATUZ ARI ZINEN NE-
GARREZ AMETSETAN? AMETS
TXARRIK IZAN AL DUZU? ZURE-
KIN ARI NAIZ HIZKETAN.

BIZIRIK ZAUDE... ZEU
ZARA, BENEYAKOA...
JAINKOA, ZELAKO
AMETS IZUGARRIA!

TIRA BA, LASAI
ZAITEZ!

BAINA, ESAIDAZU... ZER
ARRAIOTAN GAUDE
MARACAIBON?

ZELAN? EZ DUZU GOGO-
RATZEN? EZ ESAN EZ
ZENEKIELA MARACAIBON
GINENIK!

EZ, EZ NEKIEN...

CORTO, ENE LAGUNA,
ZAUZIA EGIN ZIZUTEN
BURUAN DUELA HILABETE
ETA MEMORIA GALDU ZE-
NUIEN. HARREZ GERO BES-
TE BAT ZARA... NITAZ ERE
EZ ZARELA AKORDATZEN
USTE DUT...

TXAN-
TXETAN
ARI ZARA,
STEINER?

KAIO BAT GAINERA ETORRI
ZITZAIDALA GOGORATZEN
DUT, BESTERIK EZ...

ESKERRAK JAINKOARI! LA REINE-
REN ONDO MAJIKOEN MEMORIA
ITZULI DIZUTE, DENBORAN
ATZERA ERAMAN
ZAITUZTE...

LA REINEREN
ONDO MAJIKOAK?...
ZERTAZ ARI ZARA?

HARA, KONTU LUZEA
DA... BAINA ORAIN LEVI
COLUMBIA IKUSTERA
JOAN BEHAR DUGU,
LAGUNA DUT.

LEVI COLUMBIA,
ANTIKUARIA?

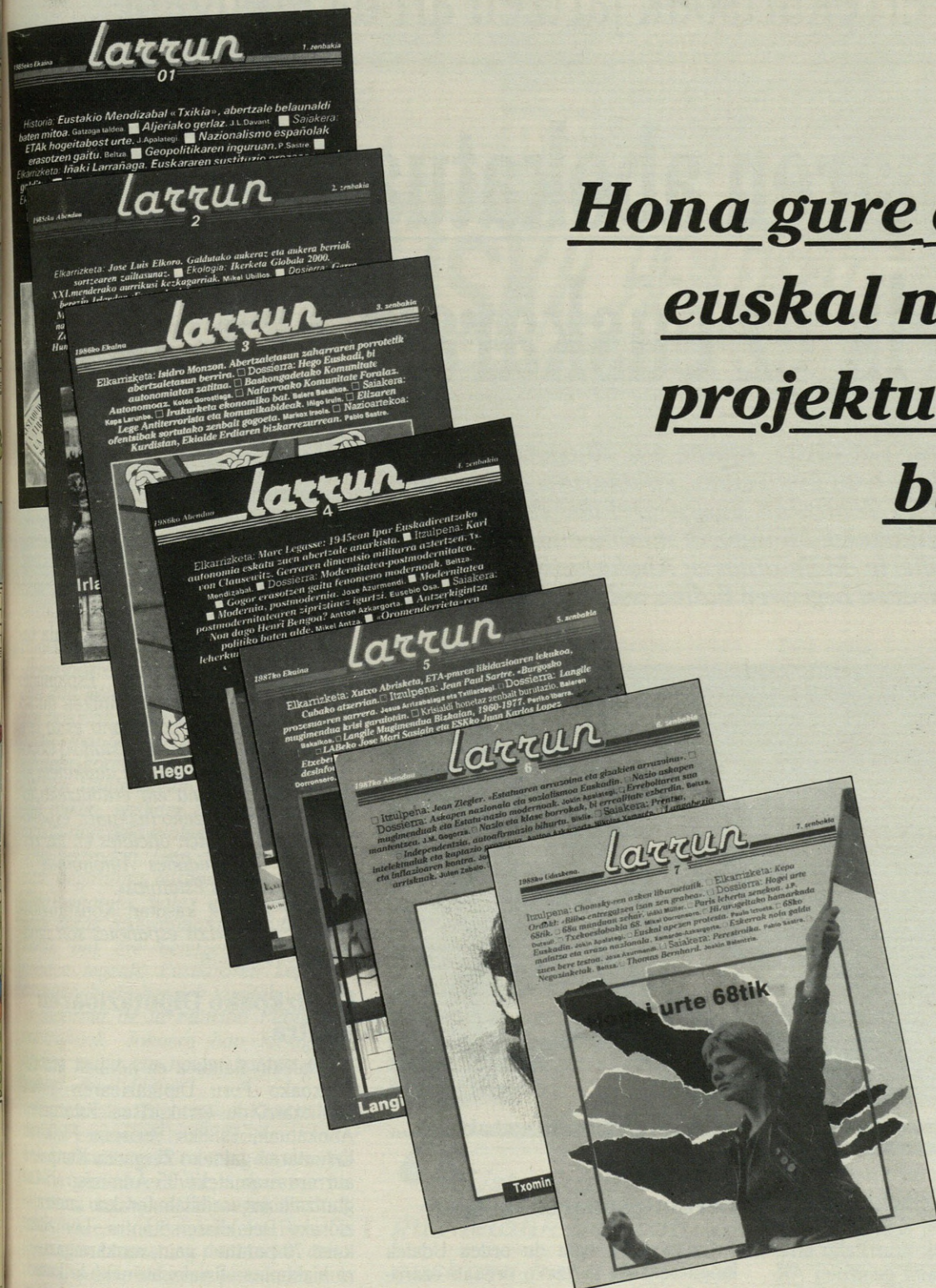

1 LITTLE NEMO IN SLUMBERLAND

Larrun

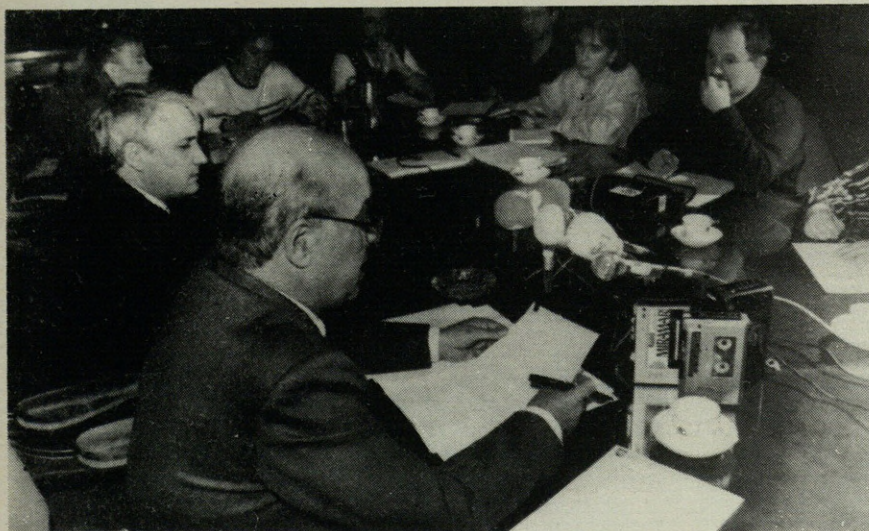
Hona gure alea, euskal nazio proiektu bati buruz

Euskara baloratzen duten Udal eta Diputazioen aurkako errekurtsioak jartzen ari da etengabe

Estatuaren abokatuak pakerik ez euskarari

Euskal Herrian Euskaraz, alkate eta zinegotzi mordoa, Gipuzkoako diputatuen kontseilua... plazaratu dira egunotan Administrazio Zentralak euskararekiko daraman jarrerara bortitza salatzeke. Minimorik minimoenak ezagutzea bera ere gehiegikeria da Estatuaren Abokatuarentzat, Estatutua eta Euskararen Legearen balioa zalantzan jartzen di-tuelarik.

Euskara hutsez funtzionatzea erabaki duten zenbait udaletako erabakia ere errekurritu du Estatuko Abokatuak.

Duela pare bat aste, Aulestiako Udalak euskaraz ihardutea erabaki eta Bizkaiko Gobernu Zibilak ezarritako errekurtsioaren berri eskaini genizuen AR-GIAko orriotan. Euskal Herrian Euskaraz erakundearen deialdiari kaso eginenez Udalek euskara hutsez iharduteko hartutako erabakietatik zenbait errekurritu egin ditu Estatuaren Abokatuak.

Berdintasunaren izenean

Gauza bera egin du ordea Udalek langileren bat hartzeko orduan ezarritako baldintzen artean euskara galdatu edota baloratu izan dutenean. Hego Euskal Herriko Udal mordoa dago errekurtsioaren bat gainean duela euskara pittin bat baloratzeagatik.

Gipuzkoatik atera barik: Donostia, Hernani, Tolosa, Ibarra, Usurbil, Añarbe, Legazpia, Zarautz, Eskoriatza, Pasia, Andoain, Segura, Ordizia, Tolosa (zenbait)... Bizkaian ere Aulestia, Munitibar, Muskiz... Beti ere euskara galdatzeagatik gaztelerarekin batera hizkuntz ofizial moduan, legeak eskatzen duen moduan, edota merito bezala baloratzeagatik.

Estatuaren Abokatuak Espainiako Konstituzioaren 3. atala ipintzen du argudio modura: «*El castellano es la lengua española oficial del Estado*». Gogoratzeko duen espainiar guztiek daukatela jukiteko beharrezkoa eta erabiltzeko eskubidea, gainontzeko hizkuntz 'españolak' «*serán también oficiales en las respectivas Comunidades Autónomas de acuerdo con sus Estatutos*».

Beste zenbait kasutan Konstituzioaren 14. atala: «*Los españoles son iguales ante la Ley...*».

Gipuzkoako Diputazioaren kontra

Udalekin nahikoa ez nonbait eta Gipuzkoako Foru Diputazioaren aurka ere ezarri du errekurtsioa Estatuaren Abokatuak, 1988ko Pertsona Fisikoen Errentaren gaineko Zergaren Kanpaina aurrera eramateko 35 Administrazio Laguntzaileraren sei hilabeterako kontratazioarako Deialdiaren kontra. Lor zitezkeen 70 puntuen gain, euskara-gaztelerara hizkuntza ofizialei buruzko ariketari, gehienez, 10 puntuko baloraketa ematen zitzaion ariketa ez-baztergarrian.

Martxoaren 7an eskaini zuen Imanol Muruak prentsaurrekoa Diputatuen Kontseiluaren erabakia jakinarazteko.

Honela hitzegin zuen Murua jaunak: «Prentsurreko hau konbokatut dut, iruditu zait konbokatzea komeni zela, azken boladan estatuaren abokatua errekurtsio mordoa sartzen ari delako euskararen kontura, bai diputazioan, bai eta ere Udaletxeetan. Motibo ezberdina medio, euskara baloratzea diskriminatorioa dela esaten du. Gu ez gaude ados berarekin. Uste dugu alde guztietatik begiratuta euskara bera dagoela diskriminatuta, batez ere, noski, estatuak berak diskriminatuta, ez bait ditu berak bat ere betetzen horretarako dauden legeak. Euskararen Legearen aurkakoak eta beraiek jarritako Ley de la Reforma de la Función Pública-ren kontrakoak. Jokaera hau lotsagabea iruditu zaigu eta neurri batzuk hartu beharra ikusi dugu».

Gipuzkoako Diputatuen Kontseiluak honako erabakiak hartu zituen:

1.— Defenditzea bere esku dauden balibide guztiak erabiliz euskararen baloraketa, une bakoitzean egokien irudituko den eran, Udaletako eta Foru Diputazioen lanpostuak betetzeko deialdietan, Administrazioa piskanaka eskalduntzeko bide gisa.

2.— Adore ematea Gipuzkoako Udalei eta bertako lanpostuen deialdietan euskararen defentsan aholkularitza eskaintzea.

3.— Euskararen normalizazioari egiten ari zaion eraso bortitza salatzea Eusko Jaurlaritzako Hizkuntz Politikako Idazkaritza Nagusiaren aurrean, berau delako horren arduradun eta euskararen defentsarako neurri egokiak har ditzan eskatuz.

4.— Eskaintzea Hizkuntz Politikako Idazkaritzari Foru Diputazio honetatik behar duen lankidetzara oro.

5.— Udalen laguntzaile gisa agertzea, euskararen baloraketari dagokionez, lanpostuetarako deialdiei buruzko erabakien kontra tarteratuko dituzten errekurtsio kontentzioso-administratiβοetan.

6.— Eskatzea Eusko Jaurlaritzari berau ere ager dadila laguntzaile gisa errekurtsio horietan, euskararen normalizazioa horrela defendituz.

“Uste dugu alde guztietatik begiratuta euskara bera dagoela diskriminatuta, batez ere, noski, estatuak diskriminatuta”

Zer egin Legearekin?

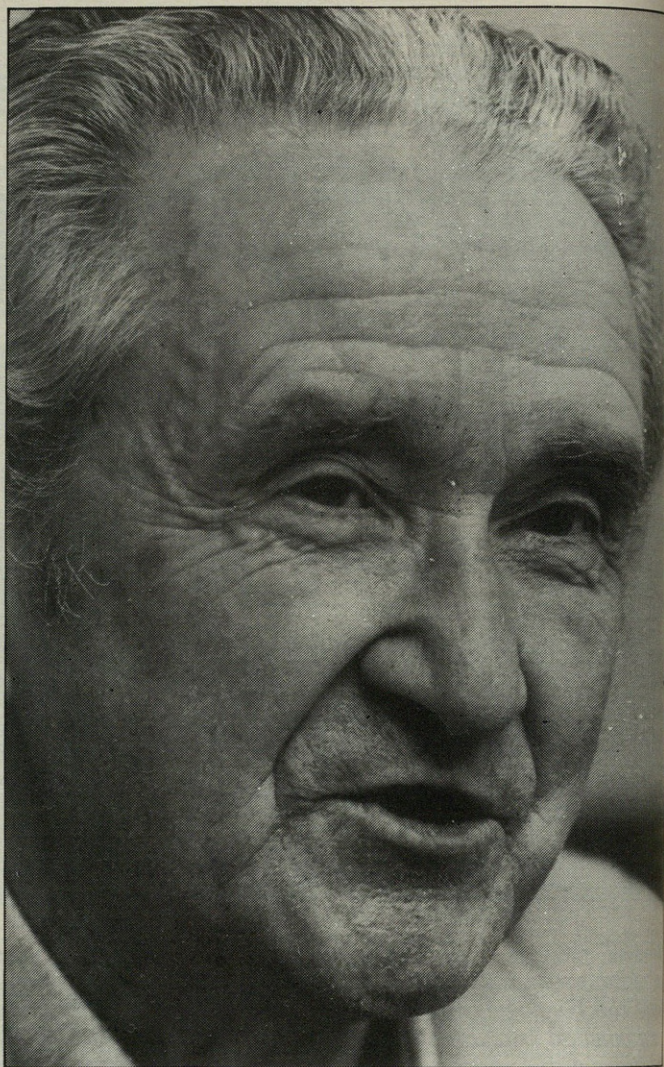
Muruak berak argi eta garbi adierazi zuen diputatuen jarrera ez zela bat ere gogorra Administrazio Zentralaren “probokazio” kanpaina handi honen aurrean. Erabakitako puntuak irakurtzea besterik ez dago. Absurdotzat jo zuen egoera. Administrazio Zentralak ez du bere ustez Euskararen Legea betetzen. Edozein unetan edonork sala dezake, inpugna dezake Administrazioaren erabakiren bat. Anekdotak baino ez bada ere arazoaren larritasuna nabarmena da diputatu nagusiaren hitz hauetan: «Eman dezagun errekurtsioek arrazoi dutela. Guk ez dugu euskara baloratu behar? Beste edonork ere inpugnatu dezake Euskararen Legearen izenean. Euskal Administrazioa irtenbiderik gabeko bide batean sartuko litzateke. Zer egin behar dugu, erdibidetik tira eta kasorik egin ez Legeari? Nik ez dakit. Ez da erraza entenditzen».

Ez zaio arrazoirik falta Imanol Muruari, asko dira Komunitate Autonomoko Udal eta Foru Administrazioek euskararekiko dituzten hutsuneak. Orain hiruzpalau urte Siadeco-k Gipuzkoako Diputazioaren enkarguz egindako lanak ederki asko erakutsi zituen hutsune horiek.

I.U.

Elkar hizketa

Jimeno Jurio historialariak gozatu egiten du toponimiaz hitzegiten hasten denean. Apaiz izana sasoi batean, magisteritzan urte asko aritua, Euskal Ikaskuntzako zuzendaria, Iruñeko lautadako toponimiari eskaini dizkio azken lau urteok, gai honi buruzko bigarren bolumena iaz argitaratu zuelarik. Honezaz gain, Nafarroa goitik behera korritua du, gero hainbat liburutan maisutasunez erakutsi digun lez. Bere etxean hartu gaitu, toponimiaz, nafar historiaz oro har, euskaraz zehazki, politikaz, herri mugimenduaz eta bestez hitzegiteko. Eta hauxe atera diogu.

Jimeno Jurio:

«Jendeak ez du Nafarroaren benetako izaera ezagutzen»

GALDERA: Gauza jakina da toponimia mailan lan eskerga egina duzula; konta iezaiguzu zer lan egin dituzun.

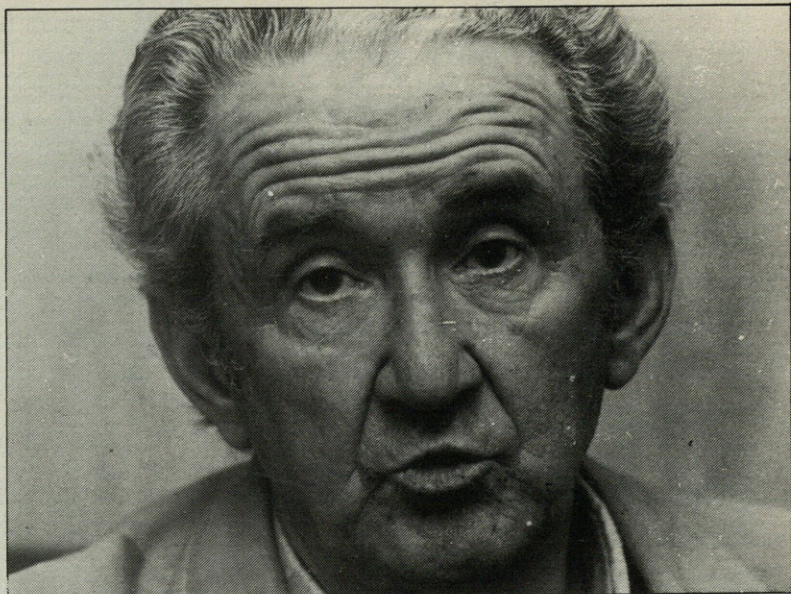
ERANTZUNA: Folklorearen esparruan aritu naiz asko eta asko; hortxe dituzu Nafarroako Diputazioarekin batera ateratako liburuak: "*Navarra: temas de cultura popular*"; 40ren bat liburuska atera genuen atal honen jorratzen, non historia, artea, kultura, tradizioak biltzen nituen... Hain zuzen ere, eta lan horren atzetan ari nintzela, eta asko ibiliaren poderioz asmatu nuen justu-justu Orreagako guda lostea non egin zen. Gera bedi anekdota gisa. Zuk esandakoan berriz, toponimia lanetan, beranduago hasi nintzen, azken bost urteotan, ja Aurrezki Kutzaren liburutegian egiten nuen lana utzi ostean, eta hau da zehazki euskararen inguruan egin dudana lan bakarra, beraz, ikus dezakezunez, ez naiz ni linguista, ikertzailea baizik...

Gaur eta orain, buru belarri ari naiz toponimiaren jorratzen. Begira, beti esaten den gauza baldin bada ere, Catalunyan oso aurretik doaz arlo honetan ere... lan gehiago egiten da han; hemen, Euskal Ikaskuntzaren sorrerarekin batera hasi zen toponimiaz zertxobait egiten, mende honen hasieran, orduan egin ziren hain zuzen ere estraineko lanak, Diputazioek agindu moduan gutunak bidali ziren udaletxe guztietara hauek inuruko toponimia bildu zezaten; zerrendak burutu eta dezenteko lana egin zen 1920aren inguruan. Ondoren gerra etorriko zen eta berarekin akabo dena!

Oraingo lanetara itzuliz, duela bost urte hasi zen hemen taldetxo bat lanean. Hor beharbada zehaztu beharko genuke zer den '*toponimia mayor*' deitzen duguna eta '*toponimia menor*' bezala ezagutzen dena. '*Toponimia mayor*' delakoan herri izenak, kale izenak... biltzen dira eta bestean berriz, adibidez batez ilustratzeko, bailara batetik gora doan mendi lepo batek duen izena eta antzekoak... Hor aski adierazgarria suertatzen da segidan kontatuko dizudana: '*toponimia mayor*' bezala zerrendatzen diren izen asko galduak dira jada, baina aurkitu ahal dira '*toponimia menor*'aren bidez. Adibidez: Irufierrian Zizur Menor izan da beti, euskal izenik ez da ezagutzen; baina beste toponimiara joz gero aurkituko dugu Zizur Txiki erreka, eta hortik asmatu daiteke bestea.

GALDERA: Nola burutzen dituzu toponimia lan hauek?

ERANTZUNA: Ni bezalako ikertzaileek bi modu izan dituzte betidanik beren lanen burutzeko: bata, dokumentuen miaz, ikertuz lortu ahal den informazioa, eta bestea '*trabajo de campo*' edo herri,

bailara eta mendiak korrituz burutzen dena. Nik gehiena baliatu dudana, eta nire eritziz ikertzeko oinarririk sendoa dena, dokumentuek eskainitakoa da.

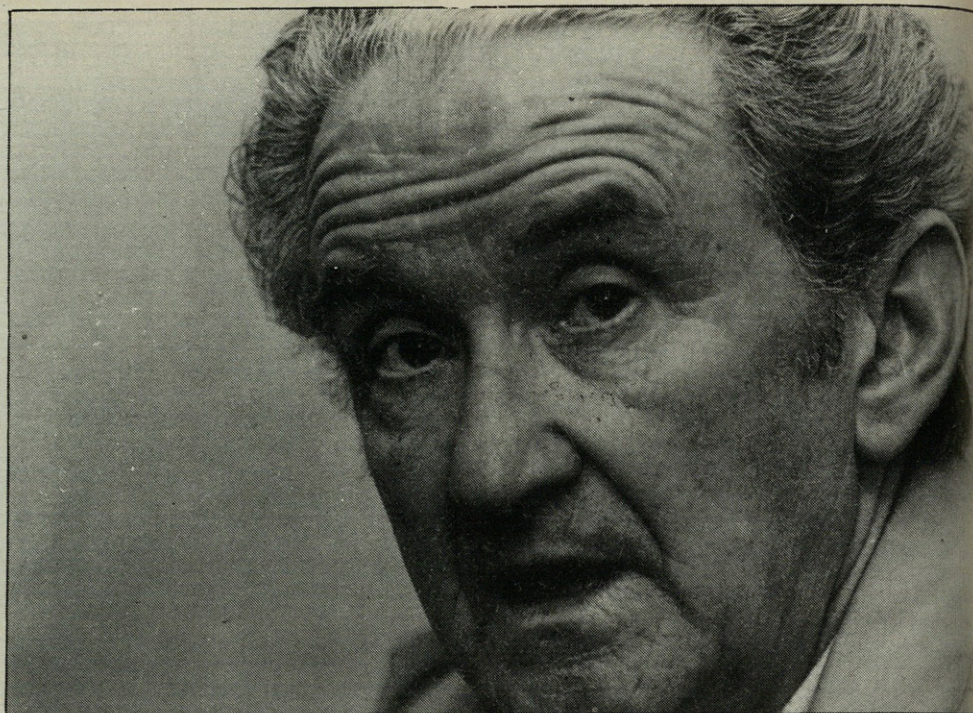
Pundu honetara iritsita esan beharra dago garai bateko dokumentu oro (oraingoetarik gehientsuenak ere hone-lara dira) erdaraz biltzen zirela, hizketan, berriketan euskaraz egiten bazuten ere. Zera, euskaraz hitzegin eta akta erdaraz idatzi. Idazten zuena beraz, oso buru lan azkarra egin beharrean aurkitzen zen. Erdaratzan ari zela galdetzen omen zion jendeak: "*Aizu, zer esan dugu orain-txe?*", eta berriro egiten omen zuen buru lana alderantziz, testua euskaratuz alegia. Hori dela eta, askotan aurkitzen da dokumentu zaharretan erdarazko testu oso baten barruan euskarazko esaldiren bat, hanka sartzen zutelako edo pasoa egin zutelako euskaraz sartutakoa...

Tokitaraino joan eta bertako jendearekin hitzeginez ere lan eskerga egin daiteke. Kasu hauetan zaharregina jo ohi dugu ze hauek bait dira euskara mantendu dutenak. '*Toponimia menor*' delakoan, tokatu izan zait zaharren bat harropatu eta leku bati buruz galdetu eta bisitatzeraz joanda garai batean bidexka bat zena kasu egun aparkaleku bat bezala topatzea, eta esan beharra dago maila honetan nafar paisaia erabat aldatuta dagoela, garai bateko tresneriak eta ohiturak galtzeaz dira eta oraingo gauza modernoak dena eraldatzen ari dira.

Gertatu izan zait ere, asko dakien norbaitekin geratu, buru ona duen zahar berri berritakoren batekin, datu pilo bat jaso, eta hurrengo baterako geratu adibidez, datu gehiago biltzeko asmatan eta hurrengo bueltan agurea joana izatea, hila. Horregatik da oso momentu kritikoa hau toponimia lanak egiteko,

«Nafarroan ez dago agintari nahiz instituzioen aldetik borondaterik euskara aurrera ateratzeko, eta noski, beharrezkoa litzateke hori. Halere, nere ustez, euskara aurrera atera ahal da ikastolen bidez eta batez ere euskadunon borondate eta esfortzuari esker»

**«Integrazioa?
Aztartu egin
behar da
Nafarroari zer
komeni zaion
gehiago; ez da
izan behar
politikoen
erabakia
bakarrik,
politikoki,
ekonomikoki,
sozialki
suposatuko
duena denon
artean erabaki
behar da; buruz
egin behar den
gauza bat da»**

benetan dakitenak desagertzen ari bait dira eta 'concentración parcelaria' dela-koarengatik ere bai. Hau dela eta, ez zaio lurralde zati bakoitzari, iturri bakoitzari bere berezko izena jartzen, orain poligonoen sasoian bizi gara, eta hor dauden izen guztiak galdu egingo dira zuzenean. Horrezaz gain, gazteok ez duzue inongo arretarik horretarako, paso egiten duzue, berdin zaizkizue lekuen izenak, eta honegatik ere diot oso momentu kritikoan gaudena.

GALDERA: Asko eta asko galduko da, ezta?

ERANTZUNA: Nafarroako hegoaldeko lurraldeetan, euskara aspaldian galduta dagoen lurralde horietan toponimia izen horiek berreskuratzea oso zaila da bertara joan eta ikertuta ere. Gertatu izan zait, Aezkoan izan zen, andre batekin hizketan hasi eta andre horrek nonbait gazte denboran Bardeetara joateko ohitura zuen eta orduan, Aezkoatik Bardeetara bidean ezagutzen zituen izen piloa bota zizkidan. Adibidez, Valle de Gofñ inguruko zahar batekin hizketan ari nintzela esan zidan: "Guk ez dugu horrela esaten, guretzat beti Gofñerri izan da". Miresgarria iruditu zitzaidan, ze justu, bezperan, 700 edo 800 urtetako dokumentu batzutan aurkitu bait nuen Gofñerri izen hori... Harrigarria da nola dirauten honelako hitzek! Ze gaitasuna daukan euskarak mantentzeko, desagertze bidean badago ere leku anitzetan.

Erdarazkoak balira bezala erabiltzen

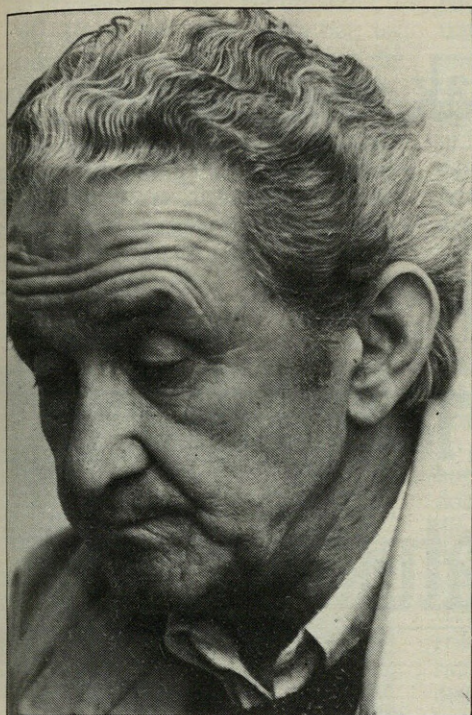
ditugun hitzak eta euskaratik datozenak: horra hor iturri baliotsu bat toponimia bilketa egiteko. Adibidez: Nafarroan asko erabiltzen da 'cacharrico', eta hori garai bateko 'gatzarri'tik dator, gaur duak gatza jan zezan erabiltzen zena.

GALDERA: Ze balio edo funtzionalitate eduki dezake egiten duzun lanak?

ERANTZUNA: Hor badago eztabaidatu ezin daitekeen balio bat, balore kulturala edo ondarea. Baina beno, beste zenbait balio ere baditu: toponimiaren bidez jakin dezakegu hainbat lekutako industria tradizionalaren berri, zeina orain galduta dagoen, inongo aztarnarik gertzen ez dela: Iruñerrian esate batera, garai batean errota asko zegoen, harostegiak ere, ehundegiak... orain aurkitu ditudan izen zaharrek aditzera eman digutenez, eta toponimiak ematen digu aditzera gainera, erromantzea, ez euskara galdu baizik eta beste hizkuntza Euskal Herrian sartu denaren fetsak edo datak. Tafallan adibidez, toponimo piloa aurkitu dut, eta dakizue, Tafallan aspaldian sartu zen erromantzea, datuon bidez nahiko zehatz jakin dezakegularik noiz sartu zen...

GALDERA: Zertan ari zara orain bertan?

ERANTZUNA: Iruñerriko toponimiaren azterketan; Zizur eta Galarrekoak egin ditut... Orain dela gutxi argitaratu da nik buruturiko 'Calendario festivo de invierno'.

no' delakoa ere, laster aterako da udaberrikoa ere... eta gero gerokoak! Lan zaila izan da benetan. Kontutan hartu nik 52 urte ditudala, eta urteak daramazkidala Nafarroa batetik bestera korritzen; 70eko hamarkada eraman nuen lan honetarako datuak biltzen, bolada bat izan nuen asteburu oro Nafarroa ezagutzen pasa nituenak kotxea hartuta harat eta honat. Halere, esan beharra dago lana nahiko hankamotz geratu zaidala, ze hitz eta esaera asko eta asko bildu gabe geratu bait dira, ze paperean euskaraz ondo moldatzen banaiz ere hitzegiteko ez bait naiz gauza, eta orduan lan horren burutzeko ezin nuen Iparraldeko herrialde euskaldunetara joan, ezin bait nituen bertako esaerak erdaraz bildu.

GALDERA: Egun asko ari da aipatzen Zuberorako euskara galtzen ari dena. Nafarroan, ze egoeratan ikusten duzu euskara?

ERANTZUNA: Nafarroan ez dago agintari nahiz instituzioen aldetik borondatarik euskara aurrera ateratzeko, eta noski, beharrezkoa litzateke. Halere, nire ustez euskara aurrera atera ahalko da ikastolen bidez eta batez ere euskaldunon borondate eta esfortzuarri esker. Hau honela, mantenduko den euskara ez da Nafarroako bertako euskara izango, 'jatorrizko euskara' deituko nukeena, euskalkiak ez dira mantenduko, ze euskara hirietan aterako bait da aurrera, horrek dakartzan ondorioekin; Zuberorako adibidez, berdin gertatu daiteke.

Honek esplikazio erraza dauka: Nafarroako biztanlegoaren erdia Iruñean gaude...

Bestalde, nik beti defenditu dut, Nafarroan euskararen benetako atzerakada edo galera, Nafarroa erreinu izateaz utzi eta probintzia izatera pasa zenean suertatu zela; orduan konturatu ziren Nafarroako umeak euskara besterik ez zekitela eta erdara erakutsi behar zitzaizela, garai hartan, administrazio aldaketa bat izan zenean. Hau 1840. hamarkadan gertatu zen hain zuzen.

GALDERA: Aljereko mahaia dela eta modan jarri da Nafarroa...

ERANTZUNA: Ni ez nago Aljeren... Nik ez dakit hortik zer aterako den, ez dakiagu bestalde Nafarroaz ari diren ala ez; nik argi daukat gorrotoak eta zikinkeariak alde batera utzi behar ditugula eta elkarriketarako bidea hartu, eta piska bat hitzeginez konpondu daitezkeela gauzak. Nik, bestalde, informazio falta nabaria somatzen dut jendearengan, jendeak ez du ezagutzen Nafarroaren benetako izaera, historia, eta guzti hau ezagutuz gero hobeto ibiliko ginateke... Ezjakintasun handia daukagu, eta Nafarroan gauzak beti egin dira por cojones! eta behingoz, gauzak buruz egin behar dira.

GALDERA: Orain, azken denbora honetan, Nafarroa Komunitate Autonomoan integratu behar dena erizten du zenbait politikok. Zu politikok ez bazara ere Nafarroaren izaera inork baino hobeto ezagutzen duzu; ba al duzu zuk integrazio formularik?

ERANTZUNA: Nik integrazio formularik ez dut, baina nik argi gogoratzen dut Lizarrako Estatutoa: hor herriz herri hartu ziren erabakiak faltseatuak izan ziren, orain Del Burgok defendatzen duen hori. Hortaz egin nuen nik liburua 'Navarra nunca dijo no al Estatuto'; hor aztertu egin behar da Nafarroari zer komeni zaion gehiago, ez du izan behar politikoen erabakia bakarrik, eta politikoki, ekonomikoki, sozialki zer den erabaki denon artean, buruz egin behar den gauza bat da. Niretzat argi dago Nafarroak euskal izakera bat daukana, eta orduan, integrazioa burutzen baldin bada ere, ezin dugu egin Frantziak egin zuen Estatua bezala. Probintzia bakoitzak bere izaera gorde beharko du, Bizkaia eta Nafarroa oso diferente dira, Gipuzkoa eta Araba berdin... Integrazioa bai bezaz, baina nafarrak oso desberdinak gara.

JONE
L. ARISTI

**«Gazteok ez
duzue inongo
arretarik
jartzen
toponimian,
paso egiten
duzue, berdin
zaizkizue
lekuen izenak,
eta horregatik
ere diot oso
momentu
kritikoan
gaudena»**

Bortxaketak, gehigikeria sexualak, eskandalu publikoak...

Begoña Lalana: «Lege berriak delituen zigorra besterik ez du aldatuko»

Denbora gutxi barru, kode penalean egingo diren aldaketa batzuk medio, bortxaketa eta gehiegikeria sexualen legeak aldatuak izanen dira. Hau dela-ta, mugimendu feminista eta zenbait abokatu taldek berehala altza dute aurka-ko botza, beren eritziz, aldaketek, egungo legeak zigortzen ez dituen hainbat eta hainbat kasu bere horretan uzten dituelako. Halaxe mintzatu zaigu Begoña Lalana abokatu madrildarra.

Begoña Lalana.

ARGIA: Zergatik kode penalaren aldaketa hau?

BEGOÑA LALANA: Oso estankatua dagoelako. Gizartea aldatu egin da eta beti bezala legeak dira azkena aldatzen. Argi dago jendearen pentsamendu eta legeen artean bete behar den zulo haundi bat dagoela. Arazoa sortzen da zulo hori isten ez dutenean edota lastoz betetzen dutenean.

A: Zeintzuk dira egiten diren aldaketak?

B.L.: Bueno, proiektuak oso lege desberdinak ikutzen ditu, baina delitu sexualak dagokienetan, bortxaketa eta gehiegikeria sexualak baino ez ditu aldatzen. Orokorrean, aldatzen dena delituen zigorrak dira, besterik ez.

Legalki, bortxaketa alu sartzea edo alu penetrazioa bezala ulertzen da eta ez ditu beste kasu batzuk bortxaketa bezala kontutan hartzen, ipur sartzea adibidez, ez da bortxaketa kontsideratzen, eta ondorioz, bortxaketa emakumeak bakarrik jasan dezake.

Legareen arabera bortxaketa alu sartzea da, hau da, zakila aluan sartzen denean. Logika hau jarraituz arrazoi fisiologikoengatik zakila aluan kabitzen ez denean (6 urtetako ume baten kasuan adibidez) ezin daiteke bortxaketarik egon. Era berean bortxaketarako gauza bat erabiltzen denean, aluan makil bat edo beste objektu bat sartzen denean, ezin da ere legalki bortxaketa kontsideratu. Arlo honetaz proiektuak ez dio ezertxo ere.

A: Eta beste delitu sexualak berdin mantentzen dira proiektu berrian?

B.L.: Bai, estrupoa, bahiketa eta eskandalu publikoen legeak ez dituzte aldatzen. Azken hau gaur egun oraindik

delitutzat jotzea pasada bat iruditzen zait.

A: Eta delituen zigorrei buruz?

B.L.: Horra hor beste akats bat; leigaren eta proiektu honen arabera, alu sartzek zigorrik haundiena merezi du, torturak, objektu batekin bortxatzeak, umeen bortxaketak (fisiologikoki zakila sartzen ez denean), etab, bigarren maila batean geratzen direlarik. Azkeneko kasu honetan gainera, argi dago orokorrean jendearentzat okerragoa dela ume baten bortxaketa nagusi batena baino.

A: Proiektu honek "Delitos contra la honestidad" delakoa ere ikutzen du. Ba al dago aldaketarik maila honetan?

B.L.: Ez, eta tituluaren izenak garrantzia haundia du delituen esanahi guztia kondizionatzen duelako. Teknikoki, alaketak ez dauka konplikaziorik "pertsonei kontrako delitu" bezala izenpetu daitezkeelako. Izugarritzko arazoa da tituluaren izena berdin mantentzea. Onestasun kontzeptuaren logikaz alu sartzek ipur sartzek baino txarragoa da eta ondorioz kondena haundiagoa dauka, ipur sartzek alu sartzek baino askoz zakarragoa izan daitekeen arren.

Baina defendatzen edo gertatzen dena emakumearen onestasuna da eta emakumearen onestasuna legeak egiten dituztenentzat aluan datza betidanik. Bestalde, orain dela urte batzuk, norbaiten onestunaren aurka joateko beharrezkoa zen horren frogatzea, bestela ez zegoendeliturik. Horren arabera putek ezin zitezkeen legalki bortxaketa biktimak izan, beraien onestasuna jadanik galduta zutelako, eta ondorioz, puta bat bortxatzen zuenak ez zuen zigorrik izaten. Ezin zen pertsonaren onestasuna atakatu onestasunik ez zegoenean.

Horrela bortxatutako emakumea komisaldegira salatzea zihoanean, nobioa edo lagunarekin harreman sexualak izaten zuenentz galdetzen zioten (ze onestasun izango zukeen ba, ezkontzatik at erlazioak zituen neska batek?) Egun, gauzak zerbait aldatu dira eta puta bat bortxatzea delitua da, baina badaude onestasun kontzeptuaren beste ondorio batzuk, probokazioarena adibidez.

A: Probokazioarena gainera legeen ondorio edo deribazioa izateaz gain, arazo soziala da ere, ezta?

B.L.: Bai, noski. Egun, epaileek ez dute bortxaketa sententzia batean biktimak probokatu zuela esaten (beno, orain dela aste pare bat izan da honelako bat Katalunyan). Baina emakumea bortxaketa salatzea komisaldegira doanean sekulakoak pasa behar izaten ditu eta kale mailan berdina gertatzen da. Ez dira batere arraroak honelako komentario eta esamesak: "Nori okurritzen zaio gauzez kale ilun batetik bakarrik joatea, eta gainera honelako jazkez?" ... Ondorioz emakume asko errudun sentitzen dira, arazoa bikoizten delarik (bortxaketa jasan eta gainera errudun sentitu).

A: Abusu desonestuen kasuan biktimak akusatua barkatzen badu, honek ez dauka zigorra bete beharrik. Zer gertatzen da proiektuaren ondoren?

B.L.: Gauzak berdin geratzen dira. Erreforma honek gaur egungo Kode Penalaren espiritu bera mantentzen du, zeinak era berean 1944ko kodearen espiritua galdu zuen. 1944ko eta gaur egungo kodearen artean badaude zenbait desberdintasun, noski. 44koan, posible zen bortxaketa kasuan barkatzea eta orain ez. Kuriosoa da gainera barkamenerako legeak jartzen zuen baldintza, akusatuak barkamena lortzen zuen biktimarekin ezkontzen zenean. Hau guztiz aluzinantea zen, oso erraza zelako, herri txikietan batez ere, 'Pako' tabernariak herriko neska bat bortxa-

**“Emakumea
bortxaketa salatzea
komisaldegira
doanean sekulakoak
pasa behar izaten**

tzetakoan eta haurdun uzterakoan, nekaren gurasoek Pakorekin ezkontzera behartzea, familiaren ohorea zikindua ez izateko.

Orain, aurrez esan dudana bezala, ezin da bortxaketa kasuan barkamena lorri, baina oso posiblea da legeetatik at horrelako gauzak gertatzea, presio sozialengatik eta arazoetan ez sartze arren, bortxatutako neska bortxatzailearekin ezkontzera behartzea.

A.: Badaude beste arazo batzuk legalak ez direnak, delitu pribatuak edo bakardadean gertatzen diren delituak, adibidez.

B.L.: Arazo hauek legalak ez izan arren, Kode Penalak lagun dezake era batera edo bestera legalki soluzionatzen, baina ez du horrelakorik egiten. Delitu hauek bakardadean suertatzen dira (etxean zein kalean) eta ez da lekukorik izaten, lekukoak egoterakoan ez delako delitua aurrera eramaten. Beraz, delituaren frogak emakumeari gelditu zaizkion zauri edo markak dira. Baina batzutan zauri hauek oso txikiak dira edo ez dago zauririk, emakumeak erresistentziarekin erantzun beharrekoan pasiboki jokatzeko duelako, nahia go izaterakoan (konsziente zein inkonszienteki) bortxaketa soilik jasatea eta ez borrokatzearen labankada bat edo sekulako jipoi hartzea arriskatzeko. Horrelako kasuetan bortxatuaren berba bortxatzailearen kontra planteatzen da eta askotan errugabetasun presuntzioak, bortxatzailearen alde jokatzeko du. Egoera berdintsuan gertatzen da lapurketa, hau da, pribatuan edo bakardadean suertatzen da, lekukorik gabe eta frogak bakarrik biktimaren berba akusatuarenaren kontra delarik. Lapurketa kasuetan ontzat ematen da biktimak gezurrik esaten ez duela. Ez da bortxaketan berdin gertatzen, beste gauza batzuren artean zigorra haundia delako. Horregatik gaur egun debate bat dago Mugimendu Feministaren barruan gai honi buruz. Delitu honek hain zigor haundia izatea, praktikan zenbaterainoko positiboa den planteatzen dute, kartzelen funtzioa eta izatea aztertzeaz gain. Bestalde, argi dago bortxaketa akusazio asko zigortuak ez izatearren arrazoiak epaileari eta epaitegien ideologia eta prentsa molde matxistak aurkitzen dugula. Lapurketa gehiagotan eta errazago zigortzen dute jokaera okerragoa delako beraientzat.

Adierazgarria da, adibidez, bortxatua erresistitu zela frogatzea beharrezkoa ez dela esaten duen Epaitegi Gorenaren sententzia bakarraren kasuan, bortxaketaz gain lapurketa delitua ere epaitzea.

ANE MUNOZ

ELHUYAR

ZIENTZIA ETA TEKNIKA

Jadanik zure kioskoan

"Elhuyar. Zientzia eta Teknika" aldizkaria jaso nahi dut. Urtean honen hamaika ale jasoko ditut gainera doan "Elhuyar" aldizkariaren bi ale.

Izena.....

Helbidea..... Lanbidea

Hiria..... Telefonoa

Ordainketa:

Errenboltoz

Kontu korrontea k/k: zenbakia..... Bankua:.....

- ☐ 1.989.erako 4.500 pta. Euskal Herria eta Frantzia
- ☐ Bi urterako 8.500 pta.
- ☐ 1.989.erako 5.000 pta. beste herrietan.

Harpidetza-txartela: ELHUYAR Kultur Elkarte. P.K. 361. DONOSTIA

Maiatzaren 8an hasiko Zestoako Zinemaldia

Ezagutzera eman da dagoeneko aurtengoarekin hamabigarren edizioara helduko den Zestoako Zinema Topaketa maiatzaren 8an hasi eta 20ra bitartean burutuko dela, honen barnean izaki Bideoaren laugarren urtea. Herriko zine-klubaren antolakuntzapean, azken urteotako ohiturari jarraikiz, 8 milimetro, Super 8 eta 16ko filmeek parte hartuko dute bertan, aurrera begira formato handiagoetara pasatzeko asmoz dabiltzanen frogak leku bilaka dadin, betiere zinema kreatiboaren alorrari lotuta.

Parte hartu nahi dutenek zabalik dute beraz, beren lanen entrega epea, zinemaren alorrean aritu direnak aipatu formatoetan, eta Beta, VHS nahiz U-matic baliatuz bideo esparrukoek.

DATORREN AZAROAN OSPATUKO DA ERAKUNDEAREN 10. URTEURRENA

Altsasun burutu zen EH Eren Nazio Batzarra

Joan den larunbatean burutu zen Altsasun Euskal Herrian Euskaraz erakundearen Nazio Batzarra, non bildu bait ziren herrialde orotako partaideak, uda arteko lan programa zehaztatu eta azaroako urteurrena ospatzeko prestaketak aztertzeke.

Aurreko batzarretik emandako urratsen azterketak zabaldu zuen EHEK Altsasuko Nazio Batzarra: arduradunen izendapenak, erakunde prentsa, propaganda, herri taldeen sendotzea, batzorde desberdinen antolakuntza eta koordinazioa. Atal hau profutatuz, Herri Elebakarren Aldeko Kanpainak izan duen eraginaren zenbatekoa azpimarratu zen.

Euskararen egungo egoeraren azterketa orduan, administrazioetan buru diren alderdi politikoen jarreraren kasikaria eta borondate politikoko eskasa gertatu ziren ondorio aipagarriak, besteak beste AEKren aurkako erasoak, Aulestiako Udalari gobernado-

re zibilak eginikoa tartean zirela.

EHE erakundea osatzen duten 40 taldeak indartzeaz gain, ekaina bitartean hartutako erabakien artean zeuden beste 29 talde berri sortzeko helburua, eta laster abiatuko den Korrika-ren bitartez Iparraldean bereziki eragitekoa.

Azkenik, azaroan ospatuko den Euskal Herrian Euskaraz-en sorreraren 10. urteurreneko lan prestaketak mahaieratu ziren, eta amaiera emateko, ekainean burutuko den hurrengo Nazio Batzarri begira, 1990. urteko plangintza-ren nondik norakoaren lerro nagusiak mamitzen hasteko abiapuntuak ipini.

XIX eta XX.eko literaturaren itzulpen plangintza

Badira hilabeteak Euskal Editoreen Elkarteak XIX eta XX. mendeko literatur obra unibertsalen itzulpen plangintza bat moldatzeko asmoaren bueltan zebilela. Eusko Jaurlaritzaren laguntzaz eta Itzultzaileen Elkartearen partaidetza zuzenaz, ehun titulotako bilduma martxan jarriko dela aditzera eman da jadanik. Bildumaren barnean europar hizkuntzakoak nagusi baldin badira ere, lekuri izango dute haatik hizkuntza ez hain eza-guneko lumek ere.

Erizpideak finkatuta, idazle zerrenda hautatua delarik, bost bat sei urteren buruan kaleratuan izango dira, Jaurlaritzako Josu Legarretaren araura, nahiz eta beste zenbait hamar urtetarainoko epeaz mintzo den. Lau obratarik hiru narratibakoak izango dira, besteak 5 poesiak, 15 saiakera eta 5 antzerki. Proiektua aurtun martxan jartzeko zortzi milioitako dirulaguntza ezarri omen da.

Aste honetan

Aktoreak egungo antzerkigintzaren panoramaz mintzo
(46. orrialdea)

O.K. Korral-ek bigarren diskoa kaleratu berri
(48. orrialdea)

Zine-klubak gaur Euskal Herrian barrena
(50 orrialdea)

Kulturaren Aste Borrastea
(52. orrialdea)

Munduaren Zabaletik Kultura
(53. orrialdea)

EUSKARAZKO ANTZERKIAZ, AKTOREEN BATASUNA ELKARTEAZ ETA PRODUKTORE TALDEETAZ, AKTOREEI ERITZIA ESKATUZ

Aktoreak egungo antzerkigintzan: profesionaltasun egoeraren haritik

Eguno euskal antzerkigintzari errepasoa egin asmoz, aste honetatik aurrera elkar hizketa sail bati hasiera emango diogu. Aktoreekin solastatu gara honakoan, administrazioarekin, talde eta produktorekin, eta azkenik Iparraldeko antzerki taldeekin segida emateko hurrengoetan.

Antzerkigintzan aktoreek bizi duten egoera, jarrera eta ingurua aztertzea dugu orrialdeotako asmoa. Horretarako inkesta moduko hiru galdera luzatu dizkiegu lau aktorei:

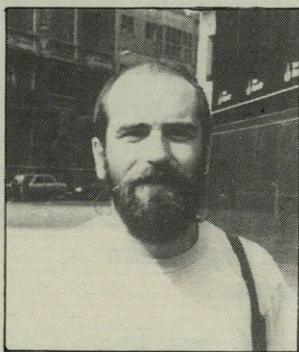
1.— Egoera berri bat bizi du antzerkigintzak, taldeak desagertuz ari direla eta ordeaz edo produktorak sortzen. Zertan eragiten du honek aktoreengan?

2.— Euskal Aktoreen Batasuna elkarteak sortu da. Ze eritzi merezi dizu eta ze funtzio bete beharko lukeela uste duzu?

3.— Zer nolako konprometua hartu beharko lukete aktoreek euskal obren taularatzeak ugari daitezen inbiditzeko?

J. Kamara
(Kukubiltxo)

● Euskal Herriko antzerkia bolada berri batetan sartu berri da. Lehen kreaio kolektiboari garrantzi handiagoa ematen zitzaien, gaur egun aldiz nolabait galtzen ari dira eta antzerki jarreraren administrazioaren pean dago, bera da kontratatzaile,

banatzaile eta zirkuito egile nagusia. Egoera honetan produktore papera nagusitu da. Administrazioak ez du erakutsi antzerki euskalduna bultzatu nahi duenik, eta orduan produktorek ere ez diote obra euskaldunei kasu berezirik egiten, ondorioz produktorek daukaten helburuaren zerbitzuan geratzen ari delarik aktoreen zeregina.

● Aktoreen Batasuna bezalako erakunde batetan aurrean erreparoa somatzen dut, alde batetik sindikatu helburuak bereziki nabarmentzen direlako, eta bestetik produktoren aurrean plataforma erreibindi-

katiboa izateko eraikia dagoelako. Guk talde kolektiboaren egoera defendatzen jarraitu nahi dugu, plataforma honen beharra ikusten ez dugula. Plataforma erreibindikatio horrek ez du uste antzerki euskaldunaren faboretan bereziki jokatuko duenik, harreman eta arazo laboralen defentsa egiteko asmoak bait dira indartsuenak erakunde horretan. Aktoreek eta antzerki taldeek bestelako plataforma sistemak bilatu beharko lituzkete antzerki euskaldunaren oinarritzko baldintzen alde aldarrikatzeko.

● Ezin ukatuko dut gaur egun administrazioak jarri nahi izan dituen baldintzen ondorioz gero eta antzerki elebidun gehiago egiten denik. Baina egoera honetan, ez dakit zenbaterainoko jarraipenik egiten duen administrazioak obra horiek euskaraz zenbat aldiz egiten diren neuritzeko. Egoera diglosi-ko honetan, gaztelaren nagusitasunaren aurrean, aktoreen jarrerari dagokionez, uste dut konponketa bakarra zera izan litekeela: antzerki euskalduna egiteko borondatea daukaten aktoreak batu eta kolektiboak sortzea euskal obrak bultzatzeko plataforma erreibindikatio bereziak sortuz, bai administrazioaren bai produktoren aurrean behar bezainbateko esijentzia eragiteko.

L. Billeta
(Gasteiz taldea)

● Nik beti defendatuko ditut grupo produktoreak. Konpainien aktoreak handik eta hemendik kontratatzeke joera

oso positibotzat jotzen dut, oraindik hemen gutxi gertatzen baldin bada ere. Positibotzat jotzen dut, ze aktore bat konpainia desberdinetatik pasatzeak eta trasbase guztiak aberasgarriak gertatzen bait dira ikasteko, azken batean, lan egite forma desberdinetan parte hartzeko, esperientzien elkar trukatzeko.

● Euskadiko errealtatean ez dakit halako elkarte batek zertan eta zenbateraino defendezakeen nere lana. Gure taldean aktoreek denetarik egin behar dugu, besteotan bezala: taula jarri, kargatu eta deskargatu, argiak, jantziak, eta obra jokatu, noski. Errealitate honi talde edo eta produktora bakoitzak aurre egin behar dio. Baldin eta Eusko Jaurlaritzak Zentro Dramatikoa Nazionala sortzen badu, orduan bai, tramoista tramoista izango da, eta aktorea aktore. Beraz, elkarte horrek, egun, elkarri penak konartzeko baino ez dit balioko. Horregatik uste dut sindikatu horrek ez duela espero bezainbateko arrakasta lortu. Telebistan eta horrelakoetan ari direnentzat gertatuko da baliagarria, baina ez antzerkigintzari dagokionez.

● Ez da hainbeste antzerki talde izan euskaraz taularatzen, ez bait dago nahikoa jende horretara dedikatua. Talde bat izan da batez ere, «Maskarada», zeinak erabaki purista bat hartu zuen, gaztelaniaz antzerkirik ez egiteko, eta lanaren poderioz kalitate artistiko inportante eta interesgarria heldu dena. Baina instituzioetatik munduko traba guztiak ipini

zaizkio, matxakatu egin dute. Antzerkigintza gaur egun instituzioen menpe dago, baina instituzioek ez dute ezertan euskarazko antzerkia babestu.

P. Santamaria (Bederen-1)

● Oraindik ez dira hainbeste desagertu. Gertatzen ari dena da, hori bai, talde batzu errekonbertitzen edo ari direla. Gaur egun gertatzen ari dena interesgarria da, ze errealitateak erakusten bait digu oso zaila dela hamar edo hamabi lagunez osatutako talde bat mantentzea. Piskanaka jotzen ari gara talde txikiak edo produkzio ekipo antzerakoak sortzera, aktoreak kontratatuz funtzionatzeko. Horrek eragiten du aktoreak alde batetik bestera joaten hastea, eta kontratazio dinamikak jendea gero eta prestakuntza pertsonal hobea eskatzen diola. Dena den, eraginak eta ondorioak oraindik ikusteko daudela uste dut, hasi baino ez bait da egin egituraketa sistema berri hau.

● Erlazio berriak sortu dira aktoreentzako bai antzerki produktorekin bai telebistarekin eta bai eta zinemarekin ere, eta horrek eramaten du aktore independentea bere eskubideen defentsari ekitera. Beharbada antzerki mundua da erlazio maila zailena sortzen duena, alde batetik aktoreak bait daude, eta bestetik produktorak, baina hauek ere aktoreez osatuak, bakoitzaren izerdiekin sustatzen direnak gehienak. Diferentia da telebistarekiko eta zinemarekiko harremana, eta hain zuzen hauetan zailagoa da aktoreen eskubideak defendatzea. Horrela, Aktoreen Batasunak sin-

dikatu papera bete ahalko du, eta bestalde posible liteke aktoreen etxe baten sorrera, dokumentazio zerbitzuak zabaltzea... gure aldetikako antolakuntza eta gure lanaren berezko balorazioa indarrean jar lezakeena.

● Beti izan da halako zatiketa: euskaraz egiten den antzerkia eta gaztelaz egiten dena. Momentu batetik aurrera talde batzuk bi hizkuntzetako jokaldiak egitera jo dute. Gaur egun, euskaraz egiten duen talde profesional bakarra edo «Maskarada» da eta gero hainbat talde afizionatu. Baina bestetik, gaztelaz bakarrik aritzen zen zenbait talde euskaraz ere egiten hasi da, arrazoi desberdinengatik, instituzioek baldintzatuta eta horrela —arrazoi politikoei behartuta beste ezer baino gehiago—. Orain, ez dakit horrek esan nahi duen euskal antzerkia goraka egiten ari den. Egia da itzulpenetara jotzen dela asko: gaztelaz egindako muntaiak euskarara itzul-

tzea. Euskal idazle dramaturgoen eskazia ere nabarmena da beste aldetik...

M. Martinez (Maskarada)

● Produktoren sorrerarekin eta taldeen piskanakako desagertzeak, nik esango nuke, aktorearen isolamendua eragin duela, eta horrekin batera aktorearen lanaren kontrol galtzea. Lehen aktoreak, antzerki talde baten barruan lan egitean, bazeukan lan hori nolabait bideratzeko ahalmena, izan ere taldeen lana bere partaide guztien asmotik sortutako emailta gertatzen bait zen. Gaur egungo aktorea ordea, isolatua dago gero eta gehiago. Eta produkzioa esku gutxiagotan dagoenez, erabakitze ahalmena ere murriztu egin da.

● Egoera berri honetan aktoreak elkarre batetan biltzea, galdu duten protagonismoa berreskuratzeko bide bat da. Dena dela, arrisku bat egon liteke

honetan: sindikatua aktoreen lana eta lanaren baldintzak zaintzeko plataforma hutsa izatea. Euskadiko antzerkigintza ez dago normalizaturik, eta are gutxiago euskal antzerkia. Egiten ari den lana ezin liteke profesional huts bezala hartu, alegia, antzerki produktorekiko harremanak ezin dutela izan zinemarekiko edo eta telebistarekiko pareko. Arriskuak arrisku, hala ere uste dut elkarre edo sindikatu batetik aktoreek lortu ahal dutela merezi begirunea kontutan hartzea. Aktoreek badaukate zer egin, zer esan eta zer militatu —hitza zilegi bazait— gure antzerki mutua eraikitzen.

● Aktoreak edozein profesional baten moduan aktore ona izaten arduratzeaz gain, bere on egite hori zeren pentzuan jartzen duen pentsatu behar du. Bere lana konprometitua edo konpromezurik gabekoa izan daiteke arlo batzutan, baina nere ustez ez hizkuntzarenean, hemen, Euskadin, hizkuntza bat ala beste aukeratzearakoan partidu hartzen bait da. Euskal antzerkigintzarekiko konpromezurik zein izan beharko lukeen ez dakit; badaude gradu desberdinak, baina badaude baita ere bete-beharreko minimo batzu. Antzerkia euskaraz egiteko nor bere burua prestatzea, esaterako; edota, aktoreen arteko elkatasunaz administrazio eta produktoren aurrean eskakizun plataformak sortzerakoan, erreibindikazio horietariko bat izan dadila antzerki euskaldunari lehentasuna ematekoa: bai laguntza bai zirkuito bai kontratazio eta abarretan.

GORKA ARRESE

«BETI GOGOR BETI MOZKOR» KALERATU BERRI PLASTIKOAN ITSAS GIROA ETA ARRATSEKO TABERNAZULOTAKO DANTZA

OK Korral: «Zuzeneko soinu indarra ez da erraza disko batetan sartzea»

Duela bi urte eman zen argitara «OK Korral» diskoa, zaraustar rocker taldearen izena aurkezten zuena. Bigarrena oraintsu kaleratu dute, hamaika kantu, bi taldekide berrien presentziaz. Entseiu batean harrapatu genituen, artean trasteak eskuartean zeuzkatela, eta solasera parada zuzena profitatu.

OK Korral entseiatzen ari zen taldea elkar hizketatzera ailegatu ginenean. Kitarrak eta bateria entzuten ziren kanpotik. Zarauzko auzo apartatu bateko eskola desagindako lonjan, posterrak, fotoak eta kartoizko arraultza kaxak paretetan. Alberto baterian, Fermin baxuaz, Dani kitarrak eta Lou kantari. 60. hamarkadako rocka, aldameneko etxeko 'garage' batean joa bezala.

Joan den urteko udazkenean grabatua, Elkar argitaldarekin kaleratu duten bigarren diskoa daukagu mintzagai: «Beti gogor Beti mozkor», hamaika kantu, zortzi sortuak eta hiru bertsio. Azken hauetako bat («Rumble»), instrumentala, Link Wray gitarra indioarena, Ronald Blackwell-ena «Txanogorritxu», eta The Strangers-ena «Jo Mari Jo». «Horixe da hain zuzen berriena, estudiara sartu hamabost egun aurretik atera genuen».

Sexoa, bourbona eta rock and rolla

Hiru erreferentzia nagusi- ren bueltan biltzen ahal dira OK Korral-en bigarren elepe honetako kantuak: gauaren ingurukoak, sexoa, alkohola eta rock and rolla dutela ardatz («gogor jo, edan eta dantzatu» edo «atsobero tartean dabil dantzan, dantzan jo ta ke»), «topiko antzera ematen du», dio batek, «baina ez al dira horrelakoak hemengo gauak?»; kostaldekoak besteak («Arraunlaria» kantua edota «Hondartzara»); eta hiru-ugarrenez, zinemarekin loturarik dutenak («Irlandar ile txuria» eta «Kamioilari eroa»).

«Badakizu, zine-kluba dela eta, zinema gertutik bizi dugu. John Huston hil zelarik omenaldi koskor bat merezi zuelakoan, ba, hor daude Afrikako Erregina, Acab kapitaina, Sumendi Azpia, abentura miresgarriak eta bourbon mozkorraldiak. Bai-

na kurioa bestea da ordea, 'Kamioilari eroa'rena: lagun bat Madriletik Zarautzera zertorrela konturatu zen kamioi batek segitzen zuela atzetik, eta martxa bizkortu arren hantxe zeukan beti atzean kilometro luzetan zehar. Hari honen inguruko pelikularik ere ezagutuko duzu».

Eta berehala konturatuko gara, kantu guztiek badutela erreferentzia hurbila OK Korral-eko partaideen arrats giroko andantzetatik. «Tira, hi, tira, ez dugu ukatuko anekdotak ez daudenik, baina kontuz, hortik denak errealak izatera bada tarte... nahiz eta benetan noren burutik ez dira pasatu?».

Bertsioekiko gustoa

Iragan hamarkadako rock and rolla gogoan betiere, OK Korral-en lehendabiziko diskoko baserri, traktore eta ikuilu girotik aldendu pis- kat eta, bigarren honetan tabernetara eta kostaldera jeit- si dira. «Zer nahi duzu, men- diaren eta itsasoaren artean

bizi gara, kostaldean gaude, denok daukagu larrua be- ro...», eta tabernetatik ezin du- gu urrundu. Begira, disko- ren azala bera ere taberna bat da: kamarero indartsua, mozkortu samar bat mostra- dorean, botilak eta boxeado- reen argazkiak». Erlojuari: bostak eta hogei.

Kitarrak arin eta bizi nagi- sitzen dira, ahotsa goitik. Ins- trumentalak bi, baina baita pare bat balada ere. «Beti jo izan ditugu baladak kontzer- tuetan, bazegoen bat aurre- nengo diskoan. Hori bertsioe- na bezalaxe da, beti egiten ditugu bertsioak, eta noski, diskoan ere bai». Bi urtetan ez dute kantu asko egin, «bai- na koxka hortxe dago, na- hiago dugula kantu gutxiago egin baina batetik bestera di- ferenteak izan daitezela, eta ez bost berdintsuak: hiru akorde, estribilloa, eta segi beste batekin. Ez, jendeak di- bersioa eta dibertimendua be- har du».

Horretarako daude ber- tsioak, eta joera ez da falta. «Hori da, hor daude gero ber- tsioak direktoan jotzeko. As- ko gustatzen zaizkigu ber- tsioak, ez dago dudarik. Ez dakit, beti ezin dira kantu onak egin. Akaso jende batek badu errezeloa bertsioen aurrean, baina gero plagioak egiten dituzte, handik eta he- mendik hartuta, propioak izango balira bezala. Ez al da jatorragoa kantu bat har-

tu eta bertsioa egitea!, nahiz eta ez duzun egundoko bertsioa egingo (ez da erraza). Baina bai ondo pasatuko gero, eta azken finean hori da kontua».

Grabaketa eta kontzertuak

Diskoko soinuaren eta zuzenekoaren artean alde handia dagoela aipatzen ziguten, eta nabarmena da, Korral-ekoak entzun dituen edonorentzat, akaso kitararren soinu 'zakarrak' apur bat falta direla. «Zuzenean lortzen den indarra ez da erraza diskoan sartzea. Kantuek indar gehiago dute orohar zuzenean, gogorragoak dira, bizi eta naturalagoak. Grabaketan aukera teknikoak oso bestelakoak dira, eta baliatzen dituzu; garbiago da soina, ahotsak, kitarrak. Diskoak neurri batean elaborazioa eskatzen du, ezta? Bestela ere makina batean izango dugu, bai, zikin jotzeko modua, gehiegitan».

Efektu batzuz lagundu dituzte zenbait kantu, baita te-

klatu bat edo beste. «Dena den, ez dugu nahi izan kolaborazio eta instrumentuak barra-barra sartzea. Uste dut beti izaten dela horretarako tentazioa, baina gero ez dago zuzenean halakorik jotzerik, eta pasatzeko arriskuak ere normal gertatu litezke». Armonika bat nahi zuten, hori bai, baina ez zirudien posible. «Dinamita-koak jo zuen lehen diskoan, baina utzi du musika. Bestetik, prolemak zeuden afinatzerako orduan. Afinazio berezia daukagu, kitarrak altu afinatzen ditugu, hobeto egokitzen bait da gure ahotsa».

Lagunen kolaborazioak

«Beti gogor Beti Mozkor» diskoak poster antzeko bat ere eskaintzen digu, hitzak eta argazkiak alde batean eta irudi handi bat nagusi. Putre bat, lauburuduna, txapela, kitarra eta botila kalabera batekin (ikus halaber portadako kamareroaren besoan tatuaia). «Madrilen jo genuen batetan egin ziguten kartel anunziatzailea zen. Hemen-

go gauzak ipini nahi zituzten. Orduan, ba, arranoa baten ordeaz putrea; txakoliñ botila, noski; reketean borlak zituen ordukoak, baina txapel gorriagatik aldatu 'dute: hori da euskal putrea! Gero, hasierako bozetoa itxurosoa egin zutenean, izkribu batekin bidali ziguten, esanaz botila noizean behin betetzeko, ez dena guk edateko... eta batez ere putreari jaten emateko, karroña, hemendik falta ez den haragi ustela frango».

Beste kolaboraziorik ere izan dute OK Korral-ekoek. Refugiados-ekoren bat, The Covers-eko kolegena... «Konfiantzako lagun kolaborazioak: Mikel Intxausti, Txutxin, Joseba, Serras azala egiterakoan. Goikoetxea izan da kolaborazio ezezagun bakarra, akordeoiarekin. Gaur egun kolaborazioak modan daudela baino, gure ustez sustutuzioak daude gehiago. Taldekoek ez dutela jotzen alegia. Laster ahotsarekin bakarrik geratuko dira batzuk. Eta ahotsa, beste erremedio-

rik ez dagoelako. Gauza bat dira kolaborazioak eta beste gauza bat sustutuzioak».

Larunbatero entseiu luzee-tan murgiltzen dira, arratsalde osoan barrena. Hemendik aurrera kontzertuei ekin beharko diete, —taberna zaharra kez beteta / musikarekin nahastua / sudur punta ere ez dut ikusten / baina ziur nago gaur ez zarela hemen egon / horregatik nere asmoa da / gogor jo, edan eta dantzatu—. «Hori da, edan. John Huston-ek bere memori-tan kontatzen zuen, Afrika eta horrelako lekutara joaten zenean hainbat eta hainbat gaisotasun harrapatzen zituztela ekipokoek, baina berak batere ez; hala zioen, edaten zuen alkohol guztiagatik omen zela. Itsasoaz ere halakoren bat aipatzen zuen Irlandar Ile Zuriak: 'itsasoak sendatzen du zauria, berpiztu eta indartu izpiritua'. Berari eskainitako kantuan dago. Esaera irlandesa da. Oso ondo esandako esaera, arraiola!».

PERU UNTZUETA

KOMERTZIALITASUNAK KILIKATUTA ETA DIRU BEHARRAK HARTUTA
EUSKAL ZINE KLUB GEHIENEK ARAZOAK KALITATEARI EUSTEKO

Zine klubak: batzu proiektorea itzaltzen, eta bestetzu subentzio eta zaletuen zain

Gipuzkoarrak elkarrekin aritu nahi, eta ezin, arabarrak hilzorian, Iparraldekoak galduta, Bizkaikoak kementsu xamar eta nafarrak birmoldaketan. Hauxe dugu Euskal Herriko zine klubaren egungo panoramaren sinopsia. Saiatuko gara beraz, argumentoa azaltzen.

Lasarte eta Azpeitiko zine-klubaren esperientziaz hasenezake, egoera berdintsuan leudeke eta, Euskal Herriko zine klub mugidari eskainitako errepaso hau. Nahiz eta ez ohizko kanaletatik kanpo dauden filmeak jaso eta pantailaratzea zine klubaren helburua litzatekeela onetsi, J.L. Zabalak —orain dela 4 urte sortutako Zinema Taldekoa— «Denborapasa, eta entretenigarri gisa» dakusa Azkoitian ematen duten asteroko zinta. Herriko egoerak baldintzatu-tako xede aldaketa dugu, izan ere, ez dago zinematokirik Azkoitian. Hementxe dugu Lasarteko 'Okendo' zine klubarekiko parekatzea, bera ere bai, Lasarteko zinema erreferentzi bakarra baitugu. Emanaldi osteko solastatue-nak egin duela argi daukan Jose Carlosek, etsipenez onartzen du filme komertzia-len emate beharra, bai eta zine klubaren ihardun defizit-aria konpondu arren udalare-kin bat lan egitea. Azkoiti-koek berriz, Gipuzkoako Zine Klub Elkartearen bidez, Al-dundian aurkitu dute diru berma.

Pepe Aizpuru dugu federa-kunde honen diru-gordaria, baita Azpeitiko Z.K.ren arda-tza. Zeinak lehenik eta behin «Hilda jaio zen federakuntza hau, Diputaziora jotzerakoan eta kartel pare bat egi-teko balio zaigu, besterik ez bota zigun; «banatze prozesu asko bizi dugu, agian, bana-ka ibiltzea zinemazaleon ezaugarri bat delako». Dipu-tazioaz ez da kexu: «bere la-guntzarik gabe, ezingo geni-tuzke urtean zehar 35 filme bota genituzke eman». Bai al-diz zinten prezio eta distribu-zioaz «Segun eta zein herri-rentzat diren filmeak alda-tzen dituzte salneurriak. 3 ur-tetan hirukoiztu egin dira». Azpeitian ikus ez daitezken pelikulen plaza, diskusio mar-ku eta komertzial ez den zi-nema erakustokitatzat jotzen du zine kluba, hala ere «ez da erraza kalitate eta komer-tzialtateren arteko oreka mantentzea, batzutan zine-mekin lana egin behar; espe-zializazioak suizidioa dakar, irakurri, informatu eta peli-kulak ekartzen saiatu behar». Aizpurren ustez jendea-teraman behar zaio zinemara.

jada bere kabuz ez baitator. Baita sormen guneaak hazi ere: «Gu geuk 16 motz ekoiztu ditugu, 15 super8n eta bat 16 mmtan»

FAS punta puntan

Produkzio bide horren aldeko sutsua Barakaldoko Z.K. izango genuke, zeinak Deustua, Leioa eta Durango zine klubekin distribuzio elkartze batetan diharduen. Bilboko Zinemaldiaren gerizpean ernaturiko entsegu honek badauka aurreko saiakuntza bat, alegia, Euskadiko Zine Kluben Elkarte, baina estatutuak egiterakoan jadanik istilu eta etiketan hasi ziren, jaioberria hil egin zela-rik.

Bizkaitik atera gabe, FASekoekin topo egiten dugu, Jiráldez lehendakariarekin hain zuzen. Zeinak, orain dela dozena bat urtetako mugimenduari buruz galdetzerakoan, errepika ezinezko egoera bat izan zela ihardesten duen «Egun jendea kalitatearen bila dator jendea ez dabil kolokioaren xerka, eta guk eman egiten diogu. Ez zaigu axola komertzial eta ez komertzialaren arteko tenka, izan ere ez dago horrelakorik: bata kalitatezko zinea da eta bestea kolorin, aktore ospetsu eta 'Ranbo'ak». Bestalde ez dirudi filmeak esku-ratzeko arazo handirik dituztenik «ez daukagu prolema-rik, izan ere, estatu espainoleko Z.K. zaharrena izateak (1956) eta gure bilakaerak eraginda, gutaz fido dira». FASeko egoera gailurraren adibidea, urtero egiten duten zinta estrainaldi sorta genuke (3-4) edota Euskadin dagoen zinema liburutegi bakarrenen jabe izatea. Arazoa, besteak beste eta Jiráldezen ustez, programazio onak ematean

datza. Halaz guztiz, hauxe azken konstatazioa: «Subentzioak ez badira zine klub mundura ailegatzen, itxi egin beharko ditugu denak».

Tuteran eutsiz

Nolabaiteko puxantzaren dagoen zine klub batetik, hain gaizki ez dagoen beste batera, 30 urtetako esperientzia duen Tuterako 'Muskaria' Z.K.ara alegia. «Jendeak ez du eztabaidarik nahi, egun ez, zinea ikusi nahi du». Norma denez, baita Muskariak ere galdu ditu bazkideak (José Romano digunez 270etatik zientu batera), galera hau sarrrera agiriarekin orekatzen delarik. Funtzioari buruz, «Guk Tuterako zinematokiek arbuizaten duten zinema mota pantailaratzen dugu, azpituluriko berezko zintak —%80 kasik— edota zikloen

bitartez mugitzen garelarik». Distribuzio kontutan bestalde, ez dute arazo berezirik «izatekotan, kopien kopuru murriztak eragindakoak», ez eta beren derrigorrezko sostengua diren subentzioekin, Udaletxearen edo Nafar Gobernuaren kultur sailatik datozkien xoxekin. Finean «Krisia baretu egin da, gutxiago gara baina hortxe dago Z.K.ren lana: kultura eta kalitatea ahalik eta gehien zabaltea».

Nafarroako Z.K.ekin jarraituaz, ezin Enrique Las Heras aipatzeko utzi. Bera, batetik, izan bait zen 'Luis Lumière' klubaren jaiotza eta porrotaren lekuko «Jendeak, sarrera sinboliko bat jarri baguenen ere, ez zuen erantzunik eman», eta bestetik, tente dirauen LUX zine klubaren partaidea dugulako «Honetan ere, asteroko emanaldien programak behera jo du. Egun, zine-aste sistemaz (erantzuna arras ona jasoaz) funtzionatzen dugu, baita 'zine estetika' gaia jorratuz egitiko ikastaroaz». Gauza anitz erakutsi dizkiete biziki ongi pairatutakoek LUXekoei: «Argi dago Z.K. ezin daitekeela proiektore hutsa izan, pasiboa izan; bestalde jendeari komertzialkeriaz kanpo bes-

te gauza anitz daudela irakatsi behar; eta azkenik, benetazko subentzio plan baten beharra aldarrikatu behar». Aipatzekoa dugu bestalde, nola orain dela 4 bat urte Iruñeko saturazio komertzialaren erdian (Donostia eta Gasteiz batera baino zinematoki gehiago) oasi gisa 'Golem' azaldu zitzaigun, bere 4 aretoekin (egun 6); kalitatezko eta berezko bertsioetako zintak plazaratzeko asmoaz. Hala ere, argikiro ikus daiteke gibel-urrats bat, espektatibak zapuiz eta zurrumbilo komertzialean eroriaz. Ez osoki noski.

Larrialdia Araba eta Iparraldean

Iparraldeko egoerari bagozkio, eta bereziki Baionakoari, lehen mugimendu hau auzotan gauzatzen zela esan dezakegu. Esan nahi baita, zine klubek hiri erdiko zinemareto komertzialek asimilatzen ez zituen jendea bereganatzen zutela. Egun, 'Cavarrus' Z.K.ren inguruan dabilen Peio Durruti-ren ustez ez da horrelakorik ematen. 'Utopia' izeneko zine klub itxurako zinema esperientzia ez komertziala dugu gaur egun suzia mantentzen duen bakarra, ein batean —taldeka landutako monografikoak, erakusketak, solasaldiak eta berriketa franko eratuaz. Dena diru laguntza ofizial bati esker—. Barnekaldeko herrietan berriz, —besteak beste Donapaleu eta Hazparnen— baditugu zinemazale sutsuak, «militanteak, baina ez dute lan erraza».

Arabakoa dugu egoera ilunetan ilunena, alegia, Gasteizko desertuak kutsaturik edo, pixkanaka isten doaz Z.K.ak. Bost urtez gero, udalletxeko itzalpean sortutako Amurriokoak esaterako, besteak beste arduradunen errelebo ezean, orain dela bi urte itxi beharrean aurkitu zuen bere burua. Laudiokoa dugu, momentuz, zutik dirauen bakarra.

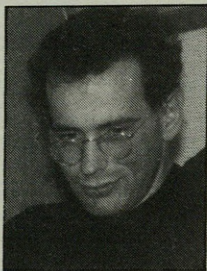
JOXAN OIZ

Paperetan idatzia

POETA GAZTE BERRIAK

Garai hartan poesia oso balio gutxikotzat jotzen zen eta ez zen komertziala, ez zeukan ezta prestijiorik ere. Garai hori prosaren zen, euskal literaturak nobelak behar zituen (orain ere bai, baina bueno), eta argitaratu behar bazen, poesia hori ezezagun batena bazen askoz gutxiago. (...) Euskal Herrian poesia orain ondo ikusten dut, uste dut badaudela poeta berriak, gazteak lanean ari dira jarraipen batekin... musikan, berriz, ez dut halakorik ikusten.

Xabier Montoia, («Aizu!», 89ko martxoa).

ITZULPENGINTZA LITERARIOA

Ez dut uste itzulpena artisau lan hutsa denik. Itzulpena sorketa lana da, sortzaileari dagokiona eta, beraz, ez da oinarritzen ez inongo hiztegitan ez gramatiketan, baizik eta askozaz oinarri gaiztoago batean, hain zuzen, gusto literarioan. Eta gusto literarioa, denok dakigun bezala, ez da egun batetik bestera sortzen. Horregatik gaude gauden egoera lastimagarri honetan. (...) Eredu literarioak ez bait dago, edo oso gutxi dago.

Bernardo Atxaga, («Egin», 89-3-9).

JOSE MIGEL BARANDIARANI GUTUNA

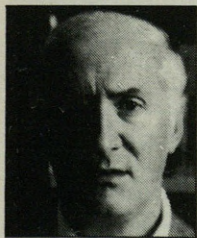
Sartzen zinen oraindik ezagutuak ez ziren leizetan lurpeko ilunbea zilatzen zinueta orduko gizonek eginitako marrazkiak aurkituz, istudiatuz, salbatuz. (...) Baina zer izanen zen zure lanaz ez baldinbazintu dizipuluak sortu? Xinaurriaren pare, geroari buruz jokatu duzu. (...) Halaber egin duzu zure ikasleekin kanporatuz zure jakituria eta esperientzia, bertzeen gogoak moldatuz, haziz, mamituz. Xinaurri lanean erakaslearena bainan lan ederra, premiatsua.

Jean Haritschelhar, («Eguna», 89-3-9).

EUSKAL ROCKERREN SASOIA

Mezua eta katxondeoaren artean kohesioak egon behar du, gertatzen dena aurrerituz gutxiago egon behar duela eta askeago izan behar dugula. (...) Aurrekoan (diskoan), gure sustrai folk euskaldunak isladatzen saiatu ginen baina rock-country amerikarraren sustraiekin nahasiz. Oraingoan, gure espiritu rockerra, kalekoa, isladatu nahi izan dugu.

O.K. Korral, («Hemen», 89-3-10).

LITERATURAZ BAIKOR

Pozez ikusten dut oraingo egoera. Zorionez, gero eta gehiago eta gero eta hobeto idazten da. Nire ustez, bai gai aldetik eta bai euskara aldetik ere, benetako gogo dago gauzak hobeto esateko. Garai batean nobela progre eta ona izateko euskara zenbat eta traketsago hobe. (...) Modernotasunak eta zineak ekarri dizkigun aberastunak eta baliapideak ere erabili egiten dira. Ez dugu ezer irabazten euskara zenbat eta espainolaren antzekoa izanik hobe dela pentsatuz.

Gotzon Garate, («Eguna», 89-3-9).

M. Zalakainek puntua jarrita

Bego Zubiari

(Arrasate Press-eko lankidea)

— Badira dozena bat aste luze ka-
lean zaretela. Zuena herri aldizkari-
gintza mailako beste urrats bat da.
Beraz, zorionak. Baina beste bat bai-
no gehiago izateko zein liteke Arra-
sate Press-en berezitasunik nabar-
menena.

L EHENIK esan behar beste herri mailako aldizkarietara konba-
ratuz bi desberdintasun oso nabarmen ditugula. Batetik, ber-
ton lan egiten dugunok lan horretarako liberaturik gaudela, hau
da, egun osoan ez dugu beste lanik egiten eta horrek aldizkariari
irapen eta aterako denaren ziurtasuna ematen dio. Bestetik,
erabiltzen dugun teknikak arintasun ikaragarria eskaintzen digu,
hau da, artikulak egiten ditugun bitartean maketazio lanak egi-
teko ahalmena dugu, prozesua asko arindu eta laburtzen delarik.

Bi berezitasun hauek gain azpimarragarria da aldizkarian pu-
blizitateak duen garrantzia. Aldizkariaren ehuneko 37a publizita-
teak betetzen du eta inprimategiko kosto guztiak honi esker or-
daintzen ditugu. Esajeratu gabe, Arrasate Press-ek euskal komu-
nikabideei adierazi die komunikabide bat, euskara hutsez egiten
den publizitateaz neurri handi batean finantziatu litekeela. Eta
publizitatea arloak euskarari indar handia ematen diola esango
dugu. Publizitatea egin nahi duenari, irakurleagoa finkatuz gero,
ez dio axola iragarkia euskara hutsean izateak, eta guk hori egi-
teko ahalmena dugu: 2.600 ale inprimatu eta ale guztiak banatu
ko bait ditugu. Hau lortu ahal izateko guretzat garrantzi handi-
koa da aldizkaria dohainik izatea eta norberaren etxera zuzen-
ean bidaltzea.

Azkenik, lortu dugun kolaboratzaile sare iraunkorra ere aipatu
behar da. Ezer kobratu gabe, astero-astero beren kolaborazioak
bidaltzen bait dizkigute. Jendea oso irakurteraza den aldizka-
ria eskaintzen diogu: batueraz idatzia baina herri hizkuntzatik
gehiegia aldendu gabe, alfebetatu gabe dagoen jendeak ere, esfor-
tzu txiki bat eginik, irakur dezakeelarik. Eskaintzen dugun infor-
mazioa, hurbila eta herrikioa eta herritarrei zuzendua da.

Puntako argitalpenak

Bilboko «Verdes» liburudendak emandako datuak.

Literatur liburuak:

- 1.— «Obabakoak», Bernardo Atxaga. Erein.
- 2.— «New York, New York», Gotzon Garate. Elkar.
- 3.— «Bapatean 88», Bertsolari Elkarte. Elkar.
- 4.— «Gillentegiko Gilen», Eñaut Etxamendi. GK.
- 5.— «Iraingo apaiz gaztearen kantutegi zaharra», P. Perure-
na. Pamiela.

Orotarikoak:

- 1.— «Jauntxoak, burgesak eta foruak», Gonzalez de Garai.
Gaiak.
- 2.— «Jakín: literatura eta inguru soziala». 49. zenbakia.
- 3.— «Euskal Herriko zuhaitzak», García Bona. Kriselu.
- 4.— «Mitxelenaren euskal idazlan guztiak». Euskal Editoreen
Elkartea.
- 5.— «Euskal Pirineoa», Peña Santiago. Elkar.

Armeniar zinema, aurrez aurre

Hovik Haghverdian dokumentalista eta Albert Yavourain operadorea lagun agertu da Armenfilm estudioetako zuzendari den Frounce Dovlatian Parisen Armeniako Zinemaldiaren IV. ediziora. Han bildutakoak dira beren eritziak.

Hovik Haghverdian, Frounce Dovlatian eta Albert Yavourain.

Georgiar zinema ezaguna bada ere Armeniak lurrikara eta gertakizunen oihartzuna dakargu. Zinemagintza berritzen eta indartzen dihardute aldiz, eritzi hauen arauera: «Egunon, neu naiz» Cannesen 1966. urtean pasa zen bitartean ikuslegoaren gehiengoak uste zuen ez zegoela armeniar zinemarik, ez bait zen armeniar zinemarik erakutsi atzerrian 'Pepo'z (1935) geroztik. Intelektualki stalinismoan hezitutako nintzen —dio Dovlatian-ek—. Krutxev-en ordua iritsitakoan ez nenkien nola erabili askatasun berri hura. 'Egunon, neu naiz' filmari arazo zientifiko batzuk ikutu nituen. Aipatzea bera tabu zen horren aurretik. Fisika nuklearra estatu sekretua zen...».

25 errealdadore omen dauzkate Armenfilm estudioetan. Horietatik 10 benetan lanean. Egun posible da zuzendari kontratuak sinatzea atzeritarrekin. Errealizatzaile gazteak direla eta ekoizpen bereziak dauzkate hautentzat. «Debiut izena du gazteen ekoizpen arloak. Estatuak finantziatutako egitura da, 400.000 errublo urtean. Hiru edo lau laburmetraia, hamar-hogei bat minututakoak, egin daitezke horrela urtero. Aurkeztutako gidoi oro ekoizten jartzen da berehala. Saiok emaitza

ona badu, zinegile staffa osatzera pasako da hasi-berria. Telebistan nahiz zinematan pasako dute bere filma. Hiru zinegile gazte, onak benetan, horrela atera dira aurrera: Melkonian, Chadrarian, Mercourian».

Venezia eta Rotterdam-go zinemaldietan ordea hitzegin da Armeniar zineaz Don Askarian-en Komitas pelikula zela eta. Ez dirudi armeniarrek oso gustora daudenik atzerriko diruarekin finantziatutako film horrekin: «Obra baten jatortasun nazionala egileak jatorrizko kulturarekin gorde duen loturaren arauera neurtzen da. Orohar, uste dut gure herritik kanpo egindako filmak ez direla benetan armeniarrek» dio Hovik Haghverdian-ek.

Arby Ovanessian Diasporan dabilen armeniar zinegilea ez da uste berekoa: «Zinegile armeniarren zatik daukat neure burua nahiz eta Britania Handian ikasi eta Iranen errodatu. 'Egunon, neu naiz' Londonen ikusi nuelarik ohartu nintzen armeniar zinemagintzak bazuela berezko zerbait. Behar adina denbora hartzen duen zinema da, plano-sekuentzia luzeak darabiltzana. Armeniarrek ez dute presarik».

J.M. HERITZ

Zipriztinak

Tanita Tikaram folk kantariak bueltan

Tracy Chapman eta Suzanne Vega-ren urtea izan bada 88a, 89an jarriak ditu begiak Tanita Tikaram kantari britaniarrak. «Boza lehen mailan jartzeaz arduratu naiz, arregloak alderantziz egin behar izan ditugularik» dio Beatles, Dylan, Jackson Browne, Kate Bush atsegin dituenak. Bistan da folk kantariak bueltan datozela. Horien artean berri berria dugu Tanita Tikaram.

Malevitch-en erakusketa Amsterdam-en

1878. urtean jaio zen Kiev-en Severinovich Malevitch. Amsterdam hirian erakusketa antologikoa antolatu diote. 1927. urtean Berlin-en egin zuenaz geroztik artista honek SESBetik kanpo izan duen lehena. Marrazkiak, oihalak, eskuizkribuak... eta bere azken urteetan erakutsi gabeko obra. Malevitch ezagutzen duenarentzat bere obra ikusteko aukera paregabea.

«Sasi irudiak» film kanadiarrak bizkiak eta nortasuna sujet

«Sasi irudiak» filma estreinatu berria du David Cronenberg zine zuzendari kanadiarrak. Beverly eta Elliot Mantle bizkien istorioa kontatzen du bertan, bizkitasunak eskaintzen dizkion aukerak aprobetxatuz nortasunari buruzko galdera filosofikoa ere egiten duelarik. Non bukatzen da norbera? Zenbateraino maite daiteke gorputz bat? Arazoa konpontzeko aktore bakar batek jokatu ditu pertsonaia biak: Jeremy Irons-ek.

Angel Parra kantaria maiatzean Txileratuko

Beste asko ez bezala oraindik Txilera ez itzuliaren arrazoitzat honako hau bota du Angel Parra kantariak (Violetaren semea): «Ez dut diktaduraren barikamena onartzen. Maiatzean itzultzeko asmoa dut hilabetez. Demokratizazio prozesuan dihardutenak laguntzera noa. Hamabi kontzertu egingo ditut. Nere kantuak politikoa izaten darrai eta kantatu baino ez dut egingo».

**BIDEO ETA FILMEEI AHOTS, HOTS ETA MUSIKA
EZARTZEKO PREST**

ARBAITZALDE ETXEA - SAN ROKE AUZOA Tlf. : 46 29 64 - 45 96 29

**HAR EZAZU
ASTERO
ZURE ETXEAN
BETE
TXARTELA
LEHENBAIT
LEHEN**

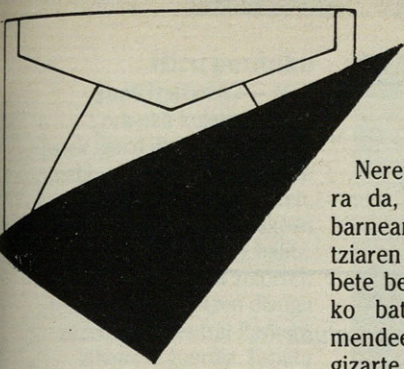
NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN-DEITURAK.....
HELBIDEA.....
HERRIA..... D.P.....
HERRIALDEA..... TLF.....

KOBRAKETARAKO DATUAK

BANKU/AURREZKI KUTXA.....
SUKURTSALA.....
KONTUAREN ZENBAKIA.....

ARGIA. Ametzagaña, 19—20012 DONOSTIA

Islam-a eta monotesimoa

ARGIAren 1234 zenbakian Koldo Izagirrek idatzi Rushdie aferari buruzko artikulua gogoeta asko ekarri dit burura, eta ez diot zuei jakinarazteko tentazioari erresistitu.

Liburua bera irakurri gabe prentsan agertuen gainean finkatu behar naiz.

Egileari hobea mota leporatzen zaio. Lehena, Mahund (Mahoma) bere pertsonaia, putanero eta homosexual gisa erakustea. Bigarrena, profetak behin politeismoarekin ahulezia bat ukan zuela esatea. Bego lehen akusazioa, pertsona horren bizi sexuala ez naiz axola. Bigarrenak aldiz garrantzia handiagoa duke.

Kontua da istorio hori egiztatzat jotzen dutela musulman ortodoxoek, eta horrela esplikatzatzen dutela: Mahoma errebelazioa biltzen ari zenean Gabrielen bitartez, Satanak, aingeru horren itxura jauntzirik, Arabiako hiru jainkosen omenezko bertset batzuk diktatu zizkion. Beste modu batez esanda, Mekka hiriko biztanleekin pareka bideratzeko omen, hautsi-mautsi bat egin zuela politeismoarekin. Dena den, gauzak ez zuen luzez iraun, engainatua izan zela konturatu zen profeta eta berehala kendu zituen bertset sataniko horiek Koran-etik.

Eta Rushdiek istorio zahar hori berriz eguraztera ateratzeko ideia ukan. Izan ere, monoteista amorratuentzat ez da gauza inguiarriagorik politeismoaren kutsadura baino, haren aipatzea ere ezin soporta dezaketela.

Neretatzat ikaragarriena zera da, monotesismoak bere barnean daraman intolerantziaren hazia kasu honetan bete bete loratu dela: Jainko bat eta perfektua da, mendeetan zehar, herri eta gizarte guztiendako beti bera eta beti bat, beste sinismen guztiak baztertuta (garbituta) denen nagusi egon behar den bakarra. Ideia honen logika bururaino eramaten denean zer emango du? Ba, eman duena: misionismo, espansionismo, konkistaren justifikazioa. Bai Mendebalean bai Ekialdean.

Besteen sineskerak errespetatzera emana, ez naiz batiere 'inpioa', baina erlijioaren fanatismoa ezin dut aguantatu. Zorionez herriek sinkretismoarako gaitasun itzela dute eta, jainko bakarren ondoan, marabutak, ama birjinak eta saindu guztiak sortu dituzte; haietarik asko konkista aurreko dibinitateen abatar berriak, garbiketa orokorretik eskapatu. Horrela monoteismo atsolutuak ez du bizi handirik teologoen burutik kanpo. Zer bada, Maddalena kartsuki gurtzen den herrietan zalagoa ukanen dute puritanoek...

Edozein erlijio alienagarria izan badaiteke, are eta gehiago poderearekin biltzen denean, monotesismoak daramate horretan txapela. Estatuarekin bat egiten dutenean humanidadearen kontrako asmatu den cocktail pozointsuenetarikoa osatzen dute. Teokrazia horiek konkistatzaileak dira kanpokoekin, eta barrukoekin inkisidoreak. Horri buruz, ez genituzke sekula gure memoria historikotik ezabatu behar hemen De Lancre-k eta konpainiak egindako sarraskiak, bertako sineskerak 'falsuen' ordeze egiazko bakarra inposatzeko.

Korregaitik Rushdie-k esaten duenean «hasieratik gizonak Jainkoaz baliatu dira justifikatzeko» (eta hori kotestu sarkastikoki batean), zuzen dabilela iruditzen zait, eta ondo esana. Gure artean ere izan da eliza guztiz ahaltsuari aurre egiteko tradizio bat, zaharra eta herrikoa, Erdi Aroko erlijio parodiatatik hasi eta ihaute-rietatik pasatuz, oraindino entzuten ditugun sakre eta birauak botatzeko ohituraino. Poteretsuaz trufatzea eta ezin osasungarriagoa eta guztiz humanista. Eta hori da hain zuzen Rushdie-k egiten omen duena. Kristautentzat ona izan dena zergatik liteke txarra islamiarrentzat? Ez dute haien zibilizazioa aski ezagutzen bainan ezin dut pentsatu 13 mendetan ez dutela batere holako tradizio-rik ukan. Ezin dut pentsatu islamismoak zantzurik sentitzen diren batzuk ez dutela orain ahopeka (txadorpeka, agian) barre egiten eta pozten, ikusirik profetaren monotesimoa ez zela sinestarazi nahi izan dieten bezain finkoa, gauza aski kontingentea baizik, eta gutxi falta izan zela politeismoa izateko. Bistan da, horien abotsa ez dugu entzungo, bainan horrek ez du esan nahi ez direla esistitzen. Eta horiek ere merezi dute gure errespetoa. Besteak «Bertsu Satanikoak» liburuak mindu izatea dolugarria da, bainan ez isiltzeko arrazoia; dolugarriago, alta, herri askotan islamismoa konkistaren bidez inposatu dela ahantz dezatela.

Zergatik orain manifestaldietan «Rushdie hill!» oihuka ibiltzen direnak bakarrik entzun behar ditugu, beren herriko ordezkarietat hartuz? Jadanik beste batzu ere mintzatu dira, idazleak (beren korporatibismo izpiritua dela kausa, ote), hala nola Tarik Ali pakistandarrak, esanez «tragedia handia izango zela islamiar munduarentzat honen bozeramaile bakarra Khomeini balitz». Nagib Mahfuz egipziarrak bere aldetik dio «hiltzera bultzatzea

krimena da. Khomeini zigortua izan behar liteke musulmanak Rushdie hiltzera deitzeagatik». Beste egipziar batek, Yusef Idris, liburuaren kon- denatzen badu ere, beldur da islamiarren irudia gaizkiturik aterako dela asuntu honetatik. Eta abar.

Seguru dena da bere bar- ruko ideologia zapaltzailearen aurrean akritiko egoteak ez dituela herriak lagunduko kanpoko zapalkuntza inperialistatik askatzeko.

Mendebaleko munduan Rushdie-ren aldeko kanpaina 'jentilaje' horien eskuetan gelditzeak ez du esan nahi idazlea hobendun dela. Triste- tea liteke egia balitz besteak isildu direla. Adierazpen as- katasunean ez bait da baka- rrik idazlea bera kontzerni- tua, irakurle posible guztiak baino. Eta askatasun hori arriskutan denean irakurle horien burua ere arriskutan da. Edo bederen izpiritua.

Preseski, nor da Khomei- ni, idazle bati (edo beste edo- zeini) juizio baten aukera emateko ala ukatzeko?

A.ARANA

Santutxu zuekin

Gotzone, Enekoren amak eskatu eta kontentu handiz paratuak

1
Eneko Rivas, Eneko,
ateak ditut erreko,
zure auzoak oroitzen zaitu
mendi altuen pareko.

2
Alex Lopezi, Alexi,
Urratu ahala hesi,
gauak eguna erne du eta,
auzoak lorak opetsi.

3
Kuban dago Jose Migel,
arragoan milaka igel
kiskali eta auzoan gaude
barne-muina zimel-zimel.

4
Ai, Inñigotxo Arteta,
puska dezagun pareta:
itsas aldetik, zabal-zabala,
itsaropena laketa.

5
Eta, zu, Gotzon Ibarra,
zumea bezain iharra:
auzo honetan zure aiduru
zeureak eta abarra.

6
Josu Lorente mutila,
kantuz ari da okila:
udaberria aurki da eta,
neskak berdez jantzi dira.

7
Zutinik Bittor Diegez,
ahaztu gara erregez
atalondoak ederturikan
lozez dagokien legez.

8
Gora!, Maite Martinezi,
merezi du, merezi:
barru barrura bota diezu
bihotzei mila gezi.

9
Oroi Xabier Gomezez
amoriozko babesez:
zure auzoan sortuak dira
kimu berriak lur hezez.

10
Zut zaitetz, Gofi Gonzalez,
bazka zaldia zaldadez:
zure auzoan andra ederrak
apainduak amantalez.

11
Aikor, Aitor Erretereria,
altzatu duk gazteria
senda-belarrez, Ameli-txugaz
xahutu nafarrerria.

12
Amaiera Lurdes Garaiz,
higi gaitezela garaiz:
hamabi elai haritz-haritzez
korrika hegada arraiz.

ANJEL ZELAIETA

BIDAIAK

THINDOKI, S.A.

GAT 1.025

**BIDAI ATSEGINAK
ZURE NEGOZIOTARAKO**

a ze flasha!

Hiru puntuko saskiratzea?—

New York-eko kolaboratzaile batek igorri digu argazki hau, nahiz eta Europako edozein hiritakoa ere izan litekeen, atzean ikus daitekeen taxiagatik ez balitz.

Fotoarekin batera zetorren testua transkribatzen dizugu zuzenean: «Zentral Parkera zihoan. Eguerdia. Esnatu berria zirudien: ilea apaindu zuen, alkondara eta fraka garbiak jantzita, eta zapatak ezin lustratuagoak. Ez dakit zergatik pentsatu nuen bere urte betetze eguna izango zela. Irrati zaharkitu samar bat belarri ondoan: musika entzun nuen aldamenetik igarotzerakoan. Bapatean bost gazte, zuri, estudiande itxurakoak hurbiltzen zaizkio: Fakin nigro!, barrezka. Irainak, isekak: 'irradi polita, eh?'. Ostikada bat ipurdian, lurrera. Besoetatik altxatu, eta zakar ontzira. Hiru puntuko saskiratzea? Zuriak beti zuri. Ez dakit zergatik pentsatu nuen mundua ez dela borobila».

MARTIN ARANA

OSASUNAREN ARDURAZ

Lehenengo besarkadaren abantailak

DE Wet Vorster haur-psikiatra britainiarraren ustetan, erditzea ondorengo 20 minutuetan amek besarkatzen dituzten jaioberriek negar gutxiago egiten dute, hobekiago lo egiten eta gehiago jaten dute keinu goxo hori jasotzen ez dutenak baino.

40.000 biztanle inguruko populazio batean 600 ama eta jaioberrirekin egindako ikerketa baten emaitzek diotenez, erditze osteko lehen orduerdia oso garrantzitsua da umeak 'bereziki adi' bait daude. Eta ikasketa horretan parte hartutako emaginek aukera eduki dute ama bere umearengandik banandu (atseden hartu ahal izateko) edota jaio bezala laister umea bere amari eman besoen artean estutu dezan. Bi jokamolde horien arteko desberdintasuna handia omen da benetan, eta De Wet-en hitzetan «amak hori egiterik badu, aitak, senideren batek edo baita erizainek ere ordezkatu beharko lukete».

Esperimentuak ama umearen arteko elkarreragina frogatzeaz gainera, eta lotura honek bi urteren buruan mantentzen zuen sendotasuna erakustez gain, ume superaktiboetan, autistetan edo arazo nerbiosoak dituztenetan besarkadak eragin terapeutikoa zuela frogatzeko balio izan zuen. Gaizki portatzeagatik zigor bezala umeak jo beharrean hobe da estu-estu besarkatzea, maitasun eta samurtasunez, horrela lasaitu eta lotura harrera hori indartzen bait da.

XABIER AGIRRE

MODA ALDIZKARIA

Bi karterista eserita daude hiriko plaza nagusiko banku batetan. Bietako bat moda errebista bat begiratzen ari da serio-serio.

— Ze?, lapurretak utzi eta jostun sartu behar al duk oraingo honetan?

— Ez hadi babalorea izan, motel! Patrikak begiratzen ari nauk, besterik ez.

— Patrikak?

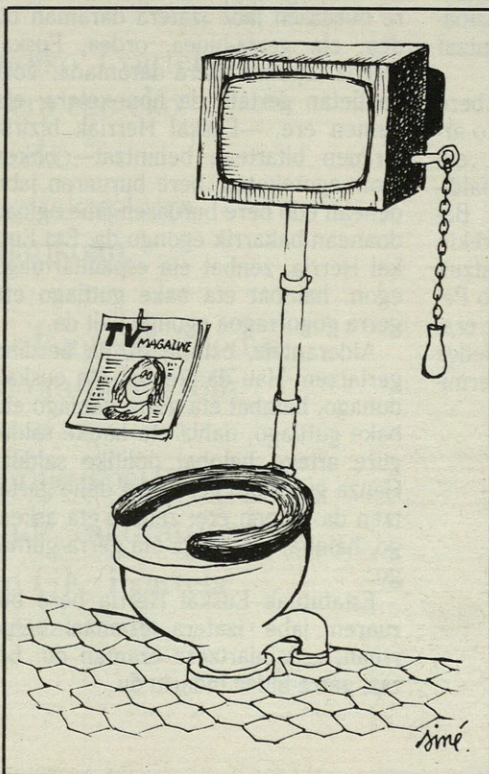
— Jakina! Ea udaberri honetan non arraio jarri behar dituzten!

RESTAURANTEKO ZOPA

Fideo zopa eskatu du Abelinok lehen plater gisan. Kamareroak bero-beroa ekarri dio, baina platera mahiean utzi orduko:

— Aizu, baina zopan euli bat dago! Ze demontre esan nahi du honek!

— Barka beza jaunak... baina ni janaria banatzeko nago hemen, eta ez gauzen esanahi eta bezeroen etorkizunak iragartzeko.

Autodeterminazioa, funtsezko urratsa

Euskal Herrigintzan

EZ da erraza izango Euskal Herriak autodeterminazioaren urrats hau jator ematea. Autodeterminazioa jatorriz eskubide bort eta urikoa omen da; gorriek asaturikoa. Hauxe esaten dabilkigu bat baino gehiago.

Espainiako Konstituzioak berak ere, zeinek herri eta gisa-eskubide guztiak onartzen eta babesten dituela espreski esaten duen, ukatu egiten du autodeterminazioa. Orobat Frantziakoak ere. Beraz, demokrata peto batentzat, inola ere ezin daiteke autodeterminazio hori eskubide bat izan.

Espainiako Konstituzioak, gainera, harrapari, sarraskijale, saldu eta pareko guztiei demokrata txartela eman dien arren, Demokrazia denen ama omen dela-eta, ez ditu bere seme-alabatzat hartu gura Autodeterminazioaren eskubidea Euskal Herriarentzat eskatzen dihardutenak.

Eta Espainiako demokraziak bere baitan hartu dituen Euskal Herriko argazkizaleak barra-barra esanka eta esanka dabilta euskaldunok aspalditik gaudela autodeterminaturik. Batzuk esango dute 79-ko Estatutuarekin autodeterminatu ginela. Beste batzuk 32-koarekin egin ginela. Hurrengo Peperdoak arren eta arren ari zaie erakunde, elkarte eta familiei, mesedez eta bakearen izenean, ez autodeterminatzeko eskatzen.

EGOERA eta giro hau geure artean dagoela, Euskal Herrigintzan dihardutenek zuhur eta zintzo jokatu beharra daukate herriarentzat baliozko izango den urratsa eman ahal izateko; hots, bere buruaren jabe izate-bidean baliozko izango den urratsa; eta ez, espainiartze-bidean.

Euskal Herrigintzak aldi bakoitzean, bere zeregin propioa izaten du. Duela hamar urte, esaterako, Estatutuaren arazoa suertatu zen eta ez ginen kapaz izan Euskal Herria bake-bidean jartzeko moduko Estatutua gauzatzen. Euskal Herria gerra-bidean jartzea gura zutenak nagusitu ziren eta bi Estatutu eta bi Elkarte Autonomo ezarri zizkiguten. Zeren bake-bidea bakar-bakarrik bait da Euskal Herria bere buruaren jabe izatera daraman bidea; eta gerra-bidea, ordea, Euskal Herria espainiartzera daramana. Toki guztietan gertatu da honexetara; eta hemen ere, —Euskal Herriak bizirik dirauen bitartean behintzat— bakea inoiz egotekotan, bere buruaren jabe denean edo bere buruaren jabe eginaz doanean bakarrik egongo da. Eta Euskal Herria, zenbat eta espainiartuago egon, hainbat eta bake guttiago eta gerra gogorrago egongo bait da.

Alderantziz, oster, ez da berdina gertatzen. Hau da: zenbat eta euskaldunago, hainbat eta gerra gehiago eta bake guttiago, nahiz eta hauxe saldu, gure arteko hainbat politiko salduk. Gauza guztietan gertatzen dena gertatzen da hemen ere: zenbat eta askeago, hainbat eta droga eta gerra guttiago.

Estatutuak Euskal Herria bere buruaren jabe izatera eraman beharrean, espainiartzera eraman du; beraz, gerra-bidea indartu du.

ORAINGOAN autodeterminazioaren arazoa daukagu eskuarte. Eta orain ere, duela hamar urte erori ginen harri berdinean behaztopatzeko arriskuan gauden, zeren betitik gure artean egon diren Gaztelazale edo Espainiazaleek orain ere oso indartsu segitzen bait dute, nahiz-eta betiko leloa errepikatzen ari: Euskal Herriarentzat ona denaren bila ari direnez, holako gauzak esatea gogorra izan arren, kontzientziak eraginda esan behar dutela Espainiarekin hobeto biziko garela; bakarrik bizi ezker azak jan beharra ukanen dugula; haitzulotar barik, munduari begira egon behar dugula; eta antzeko mila erretolika zentzugabeko. Bestalde, Espainiazale bati esatea tokatzen zaiona, ahal denik eta egokien esaten ahalegintzen dira.

Euskal Herria, bada, garrantzizko unea bizitzen ari da; baina ez, Aljerian gertatzen ari denagatik bakarrik, Aljerian gertatzen ari dena hemen gertatu denaren eta gertatzen ari denaren agerkizuna besterik ez delako.

Autodeterminazioaren bila gabiltzanok, bada, (bakearen bila gabiltzanok, beraz), buru-belarri ahalegindu behar dugu autodeterminazioaren urrats hau, Euskal Herrigintzan urrats jator izateko beharrezko diren baldintzak lortzen, ez dadin gerta Estatutu haren pareko urratsa —urrats faltsua, alegia— ematen dugula berriz ere.

JULEN KALTZADA
(Idazlea)

Aldean eraman alde guztietara

- Gipuzkoako Kutxako Txartela aldean eraman egunera egoteko. Diru-arazorik ez izateko. Kutxako zerbitzu guztiak eskura izateko modu automatikoan. Ordu-arazorik gabe. Edozein dendatan ordaintzeko modua izateko, dirua aldean eramaten ibili gabe. Eroso-eroso. GK Txartela duzu praktikoena. Oraindik gabe bazaude, eskuratu azkar. Gipuzkoako Kutxako GK Txartela aldean eraman alde guztietara.

GK:

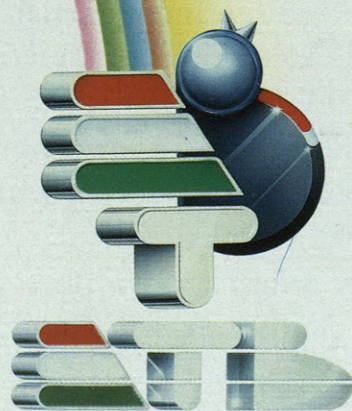
GIPUZKOAKO KUTXA
CAJA DE GUIPUZCOA

Komunikazioaren indarra

Euskal Telebistaren kemena. Gure herri honekin gaurkotasun osoz, etengabeko konexioan diharduten bi kate. Biztanlegoarekin bateginik, betebetan datorkion programazioari esker.

Euskal Telebista, Euskal Herriaren zerbitzuan komunikazioaren indar guztiarekin.

E.I.T.B.
Euskal Irrati Telebista